

EUROOPA LIIDU
KOHUS

Mitmekeelsus

Euroopa Liidu Kohtus

Mitmekeelsus

Euroopa Liidu

Kohtus

President Koen Lenaerts'i eessõna

7

1. - Mitmekeelsus ja mitmekesisus1.1 - Mitmekeelsuse tähendus Euroopa Liidus – *in varietate concordia* 11

1.2 - Liidu ametlikud keeled ja liikmesriikide ametlikud keeled 14

2. - Mitmekeelsus Euroopa Liidu kohtute menetluste keskmes

2.1 - Mitmekeelsus kui kohtumenetluse lahutamatu osa 19

2.2 - Menetluse kirjalik osa 20

2.2.1 - Eelotsusemenetlus 20

2.2.2 - Hagimenetlus ja apellatsioonimenetlus 25

2.2.3 - Arvamuste menetlemine 30

2.2.4 - Menetluste kiirendamine 30

2.2.5 - Menetluse kirjaliku osa lõpp 31

2.3 - Menetluse suuline osa 31

2.3.1 - Kohtuistung suuliste seisukohtade ärakuulamiseks 31

2.3.2 - Kohtujuristide ettepanekute esitamine 32

2.4 - Lahendid ja arvamused 35

2.5 - Mitmekeelsust puudutavad kohtuvaidlused Euroopa Kohtus 42

2.5.1 - Liidu õigusaktide keeleversioonide vaheline kooskõla: *acte clair*'i teooria 422.5.2 - Kohtuvaidlused seoses värbamiskonkursside ja vabade ametikohtade teadete
keelereeglitega 45

2.5.3 - Ühtse toimega Euroopa patendi keeltekasutuse korra erijuhtum 48

3. - Mitmekeelsuse haldamine Euroopa Kohtus

3.1 - Mitmekeelsuse peadirektoraadi ülesehitus	51
3.2 - Mitmekeelsuse peadirektoraadi ametikohad	55
3.2.1 - Jurist-lingvistid	55
3.2.2 - Tõlgid	58
3.2.3 - Korrektorid/keeletoimetajad	60
3.2.4 - Haldusassistendid ja sekretariaadid	61
3.2.5 - Konkreetsed ametikohad	62
3.3 - Välised kaastöötajad	63
3.3.1 - Jurist-lingvistid ja vabakutselised tõlkijad	63
3.3.2 - Vabakutselised tõlgid või AICd	67
3.4 - Kirjaliku õigustõlke ja suulise tõlke kvaliteedi tähtsus Euroopa Kohtus	68
3.4.1 - Kirjaliku õigustõlke kvaliteet	68
3.4.2 - Suulise tõlke kvaliteet	71
3.5 - Värbamine ja täienduskoolitus	72
3.5.1 - Ametnike töölevõtmiseks korraldatavad konkursid	72
3.5.2 - Ajutiste teenistujate valikumenetlused	72
3.5.3 - Täienduskoolitus mitmekeelsuse peadirektoraadis	73
3.6 - Mitmekeelsuse ratsionaliseerimine	75
3.6.1 - Nõupidamiskeel	75
3.6.2 - Vahenduskeeled (kirjalik tõlge)	76
3.6.3 - „Releekel“ ja „retuuri keel“ (suuline tõlge)	82
3.6.4 - Kokkuhoid tõlkimiselt	85
3.6.5 - Mitmekeelsus kui menetluse kestust mõjutav tegur	88

4. - Kirjalik ja suuline tõlge: strateegiad, meetodid ja vahendid

4.1 - Kirjalik õigustõlge	91
4.1.1 - Jurist-lingvist ja tema tõlge	94
4.1.2 - Kirjaliku õigustõlke eripära Euroopa Kohtus	99
4.1.3 - Terminoloogilised kaalutlused õiguslikus kontekstis	100

4.1.4 - Strateegia valik, teleoloogiline lähenemine	103
4.1.5 - Autorite ja tõlkijate vaheline dialoog	106
4.2 - Suuline tõlge kohtuistungitel	108
4.2.1 - Tõlkimise põhimõtted ja meetodid	108
4.2.2 - Sünkroontõlkega seotud erilised väljakutsed Euroopa Kohtus	109
4.2.3 - Strateegiad ja taktikad	110
4.2.4 - Kohtuistungite ettevalmistamine	112
4.2.5 - Tõlgi oskused ja kohustused	113
4.2.6 - Esineja kaasamine	114
4.3 - Mitmekeelsust toetavad abivahendid	116
4.3.1 - Terminoloogia	116
4.3.2 - Mitmekeelsed otsinguvahendid	121
4.3.3 - Tõlkeabivahendid	122
4.3.4 - Suulise tõlke abivahendid	126
4.3.5 - Kaugosaleja sõnavõtude tõlkimine	127
4.3.6 - Teletõlge	129

5. - Milline on mitmekeelsuse tulevik?

5.1 - Talentide eristumise eeldused	131
5.2 - Probleemide teadvustamine: lühi- või pikaajaline	134
5.3 - Mitmekeelsuse rahastamine vs. mitmekeelsuse puudumise kulud	136
5.3.1 - Mitmekeelsuse maksumus	138
5.3.2 - Mitmekeelsuse puudumise maksumus	139
5.3.3 - Mitmekeelsuse puudumise tagajärjed Euroopa Kohtus	140
5.3.4 - Menetluste detsentraliseeritud toetamine	143

Kokkuvõte	145
------------------	------------

Sõnastik	148
-----------------	------------

«Armastus demokraatia vastu on armastus võrdsuse vastu» –
Montesquieu, Seaduste vaimust, 1748, V raamat, III peatükk

President Koen Lenaerts eessõna

Euroopa ülesehitamise algusaegadel oli Euroopa Kohtus kasutusel ainult neli keelt. Täna kõlab kohtusaalides 24 ametlikku keelt ja just nii paljudesse keeltesse tõlgitakse ka enamik Euroopa Kohtu ja Üldkohtu lahenditest. Selles „keelte orkestris“, mille koosseis on Euroopa Liidu järjestikuste laienemistega suurenenud, on kõik ametlikud keeled sama tähtsad – nii näeb ette määrus nr 1/58, mis reguleerib juba 65. aastat liidu institutsioonide keeltekasutuse korda.

Selle „keelte võrdsuse põhimõtte“ rakendamine, mis peegeldab suurt keelelist ja kultuurilist mitmekesisust, mille austamine on ette nähtud Euroopa Liidu põhiõiguste harta artiklis 22, on igapäevatoos küll keerukas ülesanne, kuid ka institutsiooni kohtupraktika oluline väärtus.

Selleks, et kohtulahend oleks loetav liidu 24 ametlikus keeles, on nimelt vaja märkimisväärsed inim- ja tehnilisi ressursse, kuid see on hind, mis tuleb maksta kohtupraktika läbipaistvuse ja kättesaadavuse eest erinevate liikmesriikide õiguskorras. See tagatis on liidu demokraatliku süsteemi sujuvaks toimimiseks mõõdapääsmatu ning aitab liidu kohtupraktikat 27 liikmesriigi kodanikele, ettevõtjatele ja asutustele lähemale tuua.

Taolise keelelise ülesande kõrgusel olemiseks toetub kohus suulise ja kirjaliku tõlke spetsialistidele, kes töötavad pühendunult, et liidu õigus oleks ühtviisi mõistetav kõigis liidu ametlikes keeltes, tagades kohtupraktika kui terviku sidususe ja kvaliteedi.

Nüüd, kui 2023. aastal avatakse Euroopa Liidu Kohtu jalamil mitmekeelsuse aed, kirjeldab käesolev trükis liidu 24 keeles kättesaadava kohtuteenuse haldamise erinevaid aspekte lähtuvalt (muu hulgas rahalistest ja ajalistest) piirangutest, mis tema ülesannete täitmist mõjutavad.

Teos lõpeb rea mõtisklustega mitmekeelsuse proovikivide ja tuleviku teemadel üleilmastumise ja digipöörde kontekstis. See on ka austusavaldus neile, kes teevad oma igapäevast tööd, ise tihtipeale varju jäädes, selle imelise mitmekultuurilise mosaiigi sujuva toimimise nimel.

1. - Mitmekeelsus ja mitmekesisus

Mitmekeelsus Euroopa Kohtus – aia sümbolika

Mitmekeelsuse aia avamine 9. mail 2023 Euroopa Kohtu läheduses on jätkuks sellele, mida Euroopa Liidu kohtupalee arhitektuur juba kehastab – püüdlus läbipaistvuse ja kättesaadavuse poole. Institutsiooniline mitmekeelsus, mis võimaldab kodanikel ja menetlusosalistel suhelda Euroopa Kohtuga oma riigi keeles või ühes selle keeltest, on üks õiguskaitse lihtsa ja läbipaistva kättesaadavuse tingimusi.

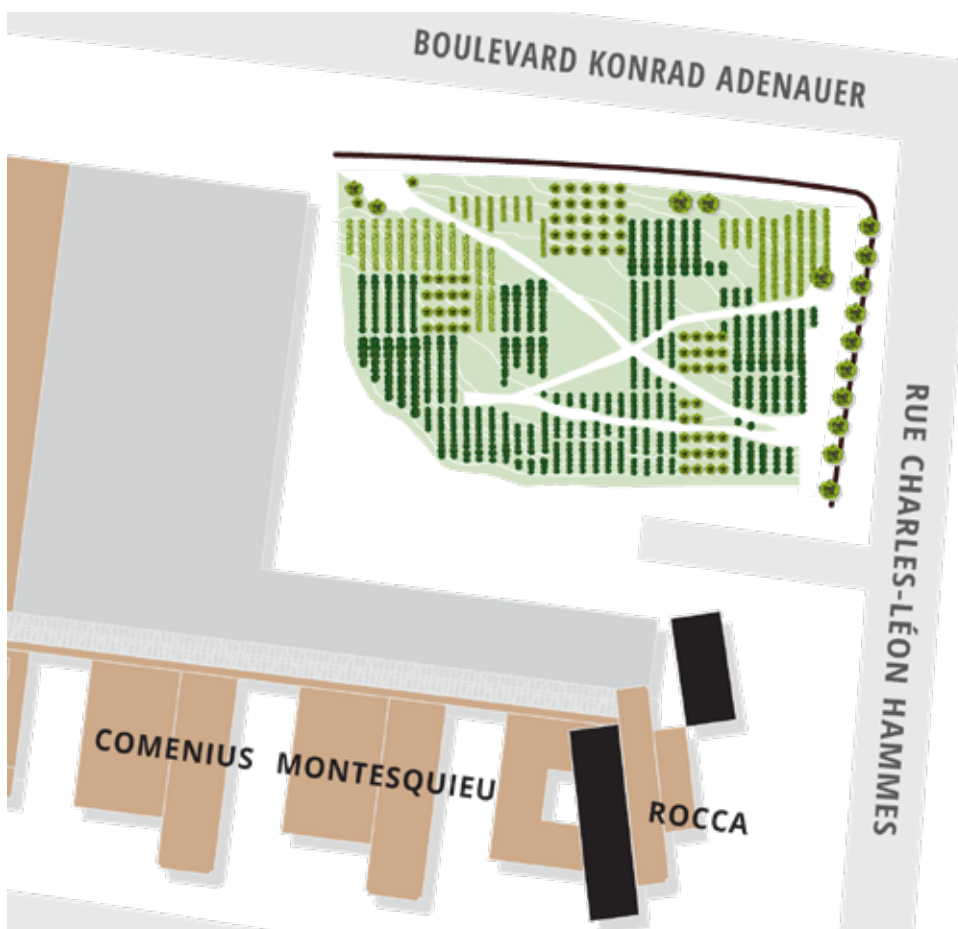
See aed kajastab ühelt poolt kehtvat soovi, et institutsiooni väärtused saaksid konkreetse vormi just tema asukohas, ja on teiselt poolt asjaolude kokkusattumise tulemus: vabanes veidi üle ühe hektari suurune maatükk arhitekt Dominique Perrault' projekteeritud tornide jalamil. See maatükk, mis jäi tühjaks Euroopa Komisjoni vanade hoonete lammutamisel, muudeti seega aiaks, millega rõhutatakse mitmekeelsust kui Euroopa kultuuride mitmekesisuse sümbolit. Seos bioloogilise mitmekesisuse kaitse ja keelelise identiteedi austamise vahel ilmneb aia plaanis ja põõsaliikide valikus, mida täiendavad õitsvad ja aromaatsed taimed. Samuti istutati mitmekeelsuse puistu, milles on nii palju puid, kui on Euroopa Liidu ametlikke keeli, unustamata luksemburgi keelt, mis on suurhertsogiriigi – kus on institutsiooni asukoht – ajalooline keel.

See aed rajati tihedas koostöös end 24 keeles väljendava Euroopa Kohtu ja Luksemburgi ametiasutustega. Luksemburg ise on mitmekeelne riik, kes kaitseb innukalt kultuurilist ja keelelist mitmekesisust, nähes selles viljakat pinnast. Kuigi kaubanduse globaliseerumisega kaasnev üldine kiirenemine viib meid üha enam ja enam „tõhusa ükskeelsuse“ suunas, annab aed tunnistust mitmekeelsuse olemuslikust ja võõrandamatust väärtusest. Sellega tõstetakse esile institutsiooniline mitmekeelsus, mis on sätestatud aluslepingutes, ja Luksemburgi mitmekeelsus, mis teeb sellest väikesest kosmopoliitsest riigist tõelise „keelte aia“.

Keelte võrdsus, keelelise identiteedi austamine, õiguskaitse tasuta kättesaadavus – need on väärtused, mida Euroopa Kohus rakendab oma menetluste ja kohtupraktika mitmekeelsuse kaudu. Institutsioon ja tema Luksemburgi partnerid kinnisvarapoliitika valdkonnas soovivad seetõttu muuta mitmekeelsuse aia elavaks, looduse ja kultuuride mitmekesisust väljendavaks paigaks. Nii tuleb filosoofiaajaloolane ja raamatu

„Penser entre les langues“¹ autor Heinz Wismann meile meelde, et „elu põhimõte on eristumine“, mis vastandub nii monokultuurile kui ka ükskeelsusele.

Aed pakub kohtupalee läheduses koha puhkamiseks, aga ka kultuuriliseks tegevuseks, sest seal saab korraldada üritusi keelte ja mitmekesisuse märksõna all. Olles pühendunud mitmekeelsuse kaitsmisele, säilitamisele ja edendamisele, võib Euroopa Kohus üksnes tervitada sellise elava avatud ruumi lähedust, mis on inspireeritud Euroopa kultuuride paljususest.

1| Wismann, Heinz, *Penser entre les langues*, Éditions Albin Michel, Paris, 2012.

Mitmekeelsuse aed kordab seega Poola kirjaniku ja 2018. aasta Nobeli kirjandusauhinna laureaadi Olga Tokarczuki sõnu. Tõlkijatele ja tõlkidele kui vahendajatele tunnustust avaldades kinnitas ta 2019. aastal: „Tõlkimine ei ole mitte ainult üleminek ühest keelest või ühest kultuurist teise, vaid see meenutab ka aiandustehnikat, mis seisneb selles, et algupärasest taimest võetakse pungi ja poogitakse teisele taimele, millest tekivad uued võrsed, mis kasvavad harudeks.”²

2 | Väljavõtte Gdańskis (Poola) 2019. aastal toimunud IV kirjandusliku kohtumise avaettekandest.

1.1 - Mitmekeelsuse tähendus Euroopa Liidus – *in varietate concordia*

Viimaste sajandite ja isegi aastatuhandete kestel on Euroopa rahvad olnud lõhki rebitud, mõne ambitsioonid kasutamas ära teiste hirmu ja teadmatust, kahjustades rahu, jõukust ning rahvaste ja üksikisikute võrdseid võimalusi. Teise maailmasõja trauma pani riigid mõistma, et dialoogi- ja koostööorganid või isegi reguleerimine olid muutunud hädavajalikuks. Nii asendas Ühinenud Rahvaste Organisatsioon (ÜRO) Rahvasteliidu (RL), mis oli näidanud oma piiratust.

Vajadus selliste organite järele ilmnes iseäranis Euroopas ning Euroopa aluslepingute koostajatel oli see täiendav nägemus Euroopa riikide majanduslikust ja poliitilisest lõimumisest. Sooviti mitte ainult seda, et dialoogiorganid toimiks pidevalt, vaid ka seda, et huvid oleksid põimunud ja teabevahetus oleks pidev, nõnda et mis tahes konflikti õhutamine tunduks ilmselgelt kontraproduktiivne. See tähendas riiklike tökete kaotamist, vähendades majandusliku proteksionismi kaotamisega ühtlasi vaimset proteksionismi.

Pärast esimest sammu, milleks oli 1948. aasta Beneluxi leping, millele järgnes 1951. aastal ühtse söe- ja teraseturu loomine, ning samal ajal Euratomi asutamislepingu allkirjastamisega, millega alustati ühiseid teadusuuringuid aatomienergia valdkonnas, avas 25. märtsi 1957. aasta Rooma leping, millega loodi Euroopa Majandusühendus (EMÜ)³, üldiselt turud, millega kaasnes üha suurem inimeste, kaupade, teenuste ja kapitali liikumise vabadus. Koos ühisraha kasutuselevõtuga on need põhilised sammud teeninud seda nägemust rahust ja heaolust. Kogu see edasimineku pidi olema õiguslikult piiritletud rahvusvaheliste lepingutega ja – organisatsioonilisest vajadusest lähtuvalt – lepingute alusel loodud legitiimsete institutsioonidega.

Institutsioonid on teinud koostööd liikmesriikidega, et tuua Euroopa rahvad üksteisele üha lähemale, kusjuures üheks tipphetkeks on olnud Euroopa Parlamendi liikmete otsevalimine alates 1979. aastast. Need edusammud on muutunud Euroopa kodanike igapäevaelus üha käegakatsutavamateks, kuni selleni, et märkimisväärne osa

3] Euroopa Majandusühenduse asutamisleping, mis allkirjastati Roomas 25. märtsil 1957 ja jõustus 1. jaanuaril 1958.

liikmesriikides kohaldatavatest õigusaktidest pärineb Euroopa õigusest.⁴ Euroopa Liidu tegevusulatus on järk-järgult laienenud, hõlmates ka kodakondsuse tuumikvaldkondi, nagu põhiõigused ning sotsiaalsed ja poliitilised õigused.

Liit ja selle institutsioonid on seega umbes 450 miljoni Euroopa kodaniku (pärast Brexitit) igapäevaelu keskmes ning oma legitiimsuse säilitamiseks peavad nad hoidma kodanikuga tõhusalt ja nähtavalt kontakti ning tõestama talle pidevalt, et ta ei ole marginaalne suures tervikus, mida ta saab vaadelda vaid eemalt, vaid et ta osaleb selles tervikus samamoodi nagu teised Euroopa kodanikud ja rahvad.

Euroopa ülesehitamine on eelkõige kultuuriline ja ühiskondlik projekt, mida iseloomustab ühiste väärtuste jagamine ja kultuuriliste – eelkõige keeleliste – väljendusviiside mitmekesisus. Keel on suhtlusvahend, identiteedi tähis ja kultuuriline materjal. Keeled ei määratle mitte ainult isiklikku identiteeti, vaid on ka osa ühisest pärandist.

Seetõttu on oluline, et kodanikku austataks tema identiteedi kõigis tahkudes, olgu see siis rahvuslik, usuline, filosoofiline, etniline, sooline, poliitiline või muu. Identiteedi jaoks keske tähtsusega keeli tuleb kohelda võrdselt, vastasel juhul tunnevad kodanikud, et nende identiteeti austatakse vähem kui teiste keeleliste või rahvuslike kogukondade oma⁵, et nad on kuidagi „vähem võrdsed“ kui teised. Keelelise ebavõrdsusega võib ainult kaasneda kodanike võõrandumine institutsioonidest ja riiklikust või Euroopa projektist tervikuna. See on institutsioonilise mitmekeelsuse lähenemisviis, mis tagab

4| Poliitikud on esitanud mitmesuguseid protsente, sageli liialdades, et ülistada või vastupidi halvustada liidu õiguse kõikehõlmavust meie süsteemides. Tegelikuses ei ole seda mõttekas ega isegi võimalik mõõta, arvestades eelkõige eri päritoluga normide põimumist samadesse tekstidesse ja sellise võrdlussüsteemi puudumist, mis võimaldaks norme kaaluda vastavalt nende tegelikule ja püsivale õiguslikule mõjule.

5| Seda põhimõtet käsitletakse lisaks Euroopa Liidu lepingu (ELL) artikli 3 lõike 3 viimases lõigus: „[L]iit austab oma rikkalikku kultuurilist ja keelelist mitmekesisust ning tagab Euroopa kultuuripärandi kaitse ja arendamise“, samuti Euroopa Liidu põhiõiguste harta artiklis 22: „Liit austab kultuurilist, usulist ja keelelist mitmekesisust.“ Lisaks on Euroopa Kohus oma kohtupraktikas järjepidevalt tuletanud meelde, mil määral on liit seotud mitmekeelsusega. Nõnda märkis Euroopa Kohus hiljuti suurkoja 2. oktoobri 2018. aasta otsuse C-73/17, Prantsusmaa vs. parlament, [EU:C:2018:787](#), punktis 41: „Seega on parlament kohustatud tegutsema selles valdkonnas kogu tähelepanu, ranguse ja pühendumusega, mida niisugune vastutus nõuab (vt selle kohta 13. detsembri 2012. aasta kohtuotsus Prantsusmaa vs. parlament, C-237/11 ja C-238/11, [EU:C:2012:796](#), punkt 68), mis tähendab, et parlamendi arutelu ja hääletus peavad põhinema liikmetele tähtaegselt edastatud tekstil, mis on tõlgitud kõikidesse liidu ametlikes keeltesse. Liidule on nimelt omane mitmekeelsus, mille tähtsust on rõhutatud ELL artikli 3 lõike 3 neljandas lõigus (vt selle kohta 5. mai 2015. aasta kohtuotsus Hispaania vs. nõukogu, C-147/13, [EU:C:2015:299](#), punkt 42, ning 6. septembri 2017. aasta kohtuotsus Slovakkia ja Ungari vs. nõukogu, C-643/15 ja C-647/15, [EU:C:2017:631](#), punkt 203).“

kodanike kaasamise ja toetab rahvaste rahu. Üha enam Euroopa kodanikke valdab rohkem kui ühte keelt erinevatel tasemetel ja see mitme keele oskus on tervitatav. Kuid institutsiooniline mitmekeelsus on midagi enamat. Sellega soovitakse tagada, et kodanikel oleks alati võimalik mittediskrimineerival viisil saada teavet, pöörduda institutsioonide poole ja saada vastuseid oma emakeeles. Igal kodanikul on õigus kasutada ainult oma emakeelt, ja isegi kui ta räägib rohkem kui ühte keelt, on tema arusaamine teises keeles harva nii täielik ja üksikasjalik kui tema emakeeles. Eurostati 2016. aasta analüüsist ilmneb, et enamik elanikkonnast ei räägi ühtegi ELi keelt väga kõrgel tasemel. Ligikaudu 20% täiskasvanud elanikest on võimelised rääkima sellisel tasemel saksa keeles, 16% prantsuse keeles, 14% itaalia keeles ja 13% inglise keeles. Ainult inglise keeles suhtlemist võimaldav keelelise kaasatuse tase on 27 liikmesriigis 13%-45% täiskasvanud elanikest. See on vahemikus 43%-45%, kui kohaldatakse kolmekeelset režiimi (saksa, inglise ja prantsuse keel). Täielikult mitmekeelse režiimiga on aga võimalik keeleliselt kaasata 97%-99% täiskasvanud elanikkonnast.⁶

Seda kodaniku õigust on väljendatud arvukates õigusaktides ja selle õiguslik alus on Euroopa Liidu toimimise lepingu (ELTL) artikli 20 lõike 2 punktis d, mis on sõnastatud järgmiselt: „Liidu kodanikel [...] on õigus pöörduda liidu institutsioonide ja nõuandvate organite poole ühes aluslepingute keeltest ja saada vastus samas keeles“; seda õigust rakendatakse määruses nr 1, millega määratakse kindlaks Euroopa Majandusühenduses kasutatavad keeled⁷, ning Euroopa Liidu põhiõiguste harta artikli 41 lõikes 4, milles sätestatakse, et „[i]gal kodanikul on õigus pöörduda liidu institutsioonide poole ühes aluslepingute keeltest ning talle tuleb vastata samas keeles“.

Mitmekeelsus teeb võimalikuks Euroopa kodakondsuse, mis on vajalik kultuuridevaheliseks dialoogiks, sest see kutsub iga eurooplast üles käsutama teisi kaasmaalaste ja võrdväärsetena. Institutsioonide tõlkespetsialistid (jurist-lingvistid ja tõlgid) tagavad, et dokumendid on kättesaadavad kõikides ametlikes keeltes.

See vajadus ei jäänud Euroopa integratsiooni teerajajatel märkamata, nii et esimene EMÜ poolt vastu võetud määrus, määrus 1/58, mis on siiani jõus ja mis võttis üle Euroopa

6| The EU's approach to multilingualism in its own communication policy, [https://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document/IPOL_STU\(2022\)699648](https://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document/IPOL_STU(2022)699648) (september 2022) ; Pressiteade : [https://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document/IPOL_ATA\(2022\)733096](https://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document/IPOL_ATA(2022)733096) (oktoober 2022).

7| Nõukogu 15. aprilli 1958. aasta määrus nr 1, millega määratakse kindlaks Euroopa Majandusühenduses kasutatavad keeled (EÜT 1958, 17, lk 385; ELT eriväljaanne 01/01, lk 3; edaspidi „määrus 1/58“).

Söe- ja Teraseühenduse (ESTÜ) keelekasutuse korra, määratleb liidu ametlikud keeled ja reguleerib nende kasutamist. Selle määruse artiklis 1, nagu seda on muudetud järjestikuste liitumiste puhul, on sätestatud, et „[L]iidu ametlikud keeled ning selle institutsioonide töökeeled on bulgaaria, eesti, hispaania, hollandi, horvaadi, iiri, inglise, itaalia, kreeka, leedu, läti, malta, poola, portugali, prantsuse, rootsi, rumeenia, saksa, slovaki, sloveeni, soome, taani, tšehhi ja ungari keel“. Artikkel 2 aga on sõnastatud järgmiselt: „Liikmesriigi või liikmesriigi jurisdiktsiooni alla kuuluva isiku poolt ühenduse institutsioonidele saadetavad dokumendid võib koostada saatja valikul ükskõik millises ametlikus keeles. Vastus antakse samas keeles.“ Artiklis 7 on ette nähtud, et „Euroopa Kohtu menetlustes kasutatavad keeled määratakse kindlaks Euroopa Kohtu töökorraga“. Keeltekasutuse korra kvaasi-konstitutsiooniline väärtus selgitab, miks seda määrust saavad liikmesriigid muuta ainult ühehäälselt, samuti nagu Euroopa Kohtu ja Euroopa Liidu Üldkohtu kodukorra sätteid keeltekasutuse korra kohta (Euroopa Kohtu kodukorra artiklid 36–42 ja Üldkohtu kodukorra artiklid 44–49). Seda põhiväärtust kinnitavad ka põhiõiguste harta artiklid 21 (keelelise diskrimineerimise keelamise põhimõte) ja 22 (mitmekesisuse, sealhulgas keelelise mitmekesisuse austamise põhimõte), mis kinnistavad keelelise võrdõiguslikkuse põhimõtte liidu õiguskorras.

1.2 - Liidu ametlikud keeled ja liikmesriikide ametlikud keeled

Määruses 1/58 loetletud 24 liidu ametlikku keelt ei tohiks segi ajada liikmesriikide ametlike keeltega. Mõned keeled, näiteks luksemburgi keel (Luksemburgi ametlik keel koos saksa ja prantsuse keelega), ei ole liidu ametlikud keeled.

Euroopa Liidu Nõukogu, milles on esindatud kõik liidu liikmesriigid, teeb selles küsimuses otsuseid ühehäälselt. Enne liiduga ühinemist määrab iga tulevane liikmesriik kindlaks keele, mida ta soovib kasutada liidu raames ametliku keelena. Kõik hilisemad muudatused, olgu need siis ametliku keele lisamine või kustutamine, peavad liikmesriigid nõukogus ühehäälselt heaks kiitma.

Ametlike keelte nimekiri on seega muutumises. Keeli on lisatud uute ühinemiste tulemusena, kuid mõnikord, nagu iiri keele puhul, ka seetõttu, et keel, mis on asjaomasel liikmesriigis ametlik keel, kuid mis ei olnud ühinemise ajal üks liidu ametlikest keeltest, muutub tähtsamaks. Inglise keel on endiselt nimekirjas, hoolimata Suurbritannia ja Põhja-liri Ühendkuningriigi EList väljaastumisest, muu hulgas seetõttu, et see on endiselt ametlik keel veel kahes liikmesriigis: Iirimaa ja Malta.

Samasuguses kaasamise vaimus on sõnastatud ELL artikli 55 lõige 1: „Käesolev leping, mille originaal on koostatud bulgaaria, eesti, hispaania, hollandi, horvaadi, iiri, inglise, itaalia, kreeka, leedu, läti, malta, poola, portugali, prantsuse, rootsi, rumeenia, saksa, slovaki, sloveeni, soome, taani, tšehhi ja ungari keeles, kusjuures kõigis nendes keeltes on tekstid võrdselt autentised, antakse hoiule Itaalia Vabariigi valitsuse arhiivi ja see valitsus edastab tõestatud koopia kõigi teiste allakirjutanud riikide valitsustele.“ Sama kehtib ELTL artikli 24 neljanda lõigu kohta: „Iga liidu kodanik võib kirjutada ükskõik millisele käesolevas artiklis või Euroopa Liidu lepingu artiklis 13 osutatud institutsioonile või organile ühes nimetatud lepingu artikli 55 lõikes 1 ettenähtud keeltest ja saada vastuse samas keeles.“

Selle tulemusena võib iga kodanik pöörduda liidu institutsioonide poole oma valitud ametlikus keeles ja saada vastuse samas keeles.⁸ Kõik liidu üldkohaldatavad õigusaktid avaldatakse *Euroopa Liidu Teatajas* kõigis ametlikes keeltes. Seda kinnitas Euroopa Kohus näiteks kohtuasjas C-108/01, kui ta otsustas, et „[õ]iguskindluse üldine huvi nõuab siiski, et ühenduse õigusnorm peab võimaldama asjasse puutuvatel isikutel täpselt teada neile pandud kohustuste ulatust“, nõustudes sellega kostjate väitega, et „[ü]henduse määruse ulatus ja õiguslikud tagajärjed peavad olema õigussubjektide jaoks selged ja ettenähtavad, vastasel korral rikutakse õiguskindluse ja läbipaistvuse põhimõtet. Kehtestatud normid peavad võimaldama isikutel täpselt teada neil lasuvate kohustuste ulatust. Akti avaldamata jätmine takistaks selle aktiga sätestatud kohustuste kohaldamist üksikisiku suhtes. Lisaks peab ühenduse õiguses sätestatud kohustusega olema võimalik hõlpsasti tutvuda selle liikmesriigi keeles, kus see kohaldamisele kuulub.“⁹

Euroopa Liidu Kohtu kohtupraktika avaldatakse ka kohtulahendite kogumikus kõigis ametlikes keeltes.¹⁰

Lepingud sõlmitakse kõigis ametlikes keeltes ja teisese õiguse aktid on autentised kõigis neis keeltes, kusjuures sellest sõltub nende kohaldatavus.

8| Pingel, Isabelle, „Le régime linguistique de l’Union européenne. Enjeux et perspectives“, *Revue de l’Union européenne*, juuni 2014, lk 328–330.

9| 20. mai 2003. aasta kohtuotsus Consorzio del Prosciutto di Parma ja Salumificio S. Rita SpA, C-108/01, [EU:C:2003:296](#), punktid 85 ja 89.

10| Iiri keele suhtes kehtivat erandit on järk-järgult piiratud ja 31. detsembril 2021 on see täielikult kadunud (vt nõukogu 3. detsembri 2015. aasta määrus (EL, Euratom) 2015/2264, millega pikendatakse ja kahandatakse järkjärgulise kaotamiseni ajutisi erandmeetmeid 15. aprilli 1958. aasta määrusest nr 1 (ELT 2015, L 322, lk 1)).

Juriidiline mitmekeelsus – kõielkõndimise kunst ja kohustuslik nõue

Nagu nägime, nõuab mitmekeelsuse säilitamine – et arvestada nii kodanike kui ka liikmesriikide vajadusi ja identiteeti – mitte ainult asjakohaseid vahendeid, vaid ka pidevat intellektuaalset tegevust.¹¹

Euroopa Liit on nimelt õigusel rajanev liit, kusjuures see õigus peab kehtima kõigi suhtes ühtemoodi ja seega tekitama õiguslikke tagajärgi, mis on kõigile arusaadavad, hoolimata keelte paljususest ja õigussüsteemide mitmekesisusest.¹² Olenemata sellest, millises keeles direktiivid ja määrused on koostatud, peavad need olema kõikides keeltes ja riiklikes süsteemides ühtemoodi mõistetavad.¹³ Õigusmõisted ei ole siiski erinevates õigussüsteemides identsed.¹⁴ Mõned mõisted on olemas ainult ühes või mitmes õigussüsteemis, kuid neil ei ole vasteid teistes õigussüsteemides. Teised mõisted on olemas kõikides õigussüsteemides, kuid nad ei ole päris sama tähendusega, kas seetõttu, et nad erinevad oluliselt, või seetõttu, et neil on laiem või kitsam kohaldamisala.¹⁵ Sel viisil muutuvad need raskesti tõlgitavateks või isegi tõlkimatuteks.¹⁶ Lisaks võib üks termin ühes keeles hõlmata mitut mõistet teistes keeltes ja õiguskordades.¹⁷ Barbara Cassin Académie française'ist teeb ettepaneku „nimetada „tõlkimatuks“ mitte seda, mida me ei tõlgi, vaid seda, mille osas me ei lõpeta (mitte) tõlkimist. Need erinevuse sümptomid,

11| Irimia, Dorina, „Pour une nouvelle branche de droit? La traduction juridique, du droit au langage“, *Revue Études de linguistique appliquée (ELA)*, nr 183, 2016, lk 329–341.

12| Monjean-Decaudin, Sylvie, „La juritraductologie, où en est on en 2018?“, kogumik *La traduction juridique et économique. Aspects théoriques et pratiques*, Classiques Garnier, lk 17–31.

13| Vt näiteks Sobotta, Christoph, „Die Mehrsprachigkeit als Herausforderung und Chance bei der Auslegung des Unionsrechts. Praktische Anmerkungen aus der Perspektive des Kabinetts einer Generalanwältin“, *Zeitschrift für Europäische Rechtslinguistik (ZERL)*, 2015.

14| Reichling, Caroline, „Terminologie juridique multilingue comparée“, Cristina Mauro, Francesca Ruggieri (toim), *Droit pénal, langue et Union européenne*, Collection Droit de l'Union européenne – Colloques, Éditions Bruylant, Brüssel, 2012.

15| Mõiste „kuritegu“ hõlmab inglise õiguses palju laiemat kuritegude ringi kui näiteks prantsuse või belgia õiguses, nii et selline levinud sõna on tegelikult juriidiline virvasõna.

16| Kas mitte suur Umberto Eco ei öelnud, et tõlkekunst seisneb üldiselt selles, et „ütleme peaaegu sama asja“?

17| Saksakeelne sõna *Vertrag* võib prantsuse keeles tähendada contrat või traité.

tõlkijate joonealused märkused, on intelligentsuse kandjad. [...] Tõlkimine tähendab erinevustega ümberkäimise oskust, ja seda vajame me kodanikena, eurooplastena”.¹⁸

Neist takistustest hoolimata žongleerivad tõlkijad, juristid ja tõlgid kõigi mõistetega, et tagada õigusaktide ja nende mõju ühesugune mõistmine kõigis liikmesriikides. See hõlmab mõnikord õiguslike neologismide loomist või selliste terminite kasutamist, mis vastavad küll liikmesriigi õigusmõistele, kuid omandavad liidu õiguses autonoomse tähenduse.¹⁹ Seetõttu ei tööta keelepersonal pidevalt mitte ainult tõlgete valmimise nimel, vaid ka vahendajana nende vastete leidmisel, mis võimaldavad igas konkreetses olukorras mõista konkreetseid õiguslikke tagajärgi, ilma et keel või õigus pakuksid paljudel juhtudel täielikku samaväärsust, ning seda tehes püütakse säilitada transversaalset ja diakroonilist terminoloogilist sidusust.²⁰

18| Cassin, Barbara, „La langue de l’Europe?“, köited 160 ja 161, nr 2–3, Éditions Belin, Po&sie, 2017, lk 154–159, 2017.

19| Näiteks mõiste „soovitatav toime“ on tüüpiline liidu õiguse mõiste; mõisted „vahetu õigusmõju“ (5. veebruari 1963. aasta otsus van Gend & Loos, 26/62, [EU:C:1963:1](#), lk 3) või „töötaja“ (19. märtsi 1964. aasta otsus Unger, 75/63, [EU:C:1964:19](#), lk 347) on liidu õiguse autonoomsed mõisted.

20| Fontenelle, Thierry, „La traduction au sein des institutions européennes“, *Revue française de linguistique appliquée*, xxi köide, nr 1, 2016, lk 53–66.

Mitmekeelsus ja paljukeelsus

Mõisted „mitmekeelsus“ ja „paljukeelsus“ on määratletud Euroopa Nõukogu poolt Euroopa keeleõppe raamdokumendis (CEFR).

Käesolevas brošüüris mõistetakse nende määratluste järgi mõiste „mitmekeelsus“ all mitme keele kooseksisteerimist institutsioonis, olgu selleks siis riik, nagu Belgia või Šveits, või rahvusvaheline organisatsioon, nagu Euroopa Liit, või isegi avalik-õiguslik või eraõiguslik ühendus.

Seevastu „paljukeelsuse“ all mõistetakse indiviidide võimet laiendada oma keelekogemust oma kultuurikontekstis, perekonna keelest sotsiaalse rühma keelde ja seejärel teiste rühmade keelde väljaspool perekonna konteksti. Inimene, kes räägib mitut keelt, isegi kui ta ei tee seda veatult, on paljukeelne.

Just selles tähenduses tuleks mõista Euroopa Kohtu praeguse kohtusekretäri Alfredo Calot Escobari sõnu, kui ta kirjutab:

„Kas Euroopa on suutnud leiutada keele, mis ei ole kunstlik murre? Umberto Eco, kes usub, et Euroopa keel on tõlkimine, vastaks, et ta on selleni jõudnud just tõlkimise abil. See väide väärrib tegelikult parandamist: Euroopa keel on mitmekeelsus, st kõigi ametlike keelte võrdsuse põhimõtte austamine, mis ei ole mitte ainult Euroopa Liidu poolt liikmesriikide võrdsuse põhimõtte tunnustamise ja nende rahvusliku identiteedi austamise tagajärg, vaid ka Euroopa kodakondsuse oluline tingimus. Kindlasti võiksime lisada, et Euroopa keel, rohkem kui tõlkimine, on ka paljukeelsus, st võime väljendada end mitmekeelses keskkonnas mitmes esindatud keeles ning seega ehitada sildu nende keelte ja nende edastatavate kultuuride vahel.“²¹

21 | Calot Escobar, Alfredo, „Le multilinguisme à la Cour de justice de l'Union européenne: d'une exigence légale à une valeur commune“, *Le multilinguisme dans l'Union européenne*, toimetaja Isabelle Pingel, Éditions Pedone, Pariis, 2015, lk 55–71.

2. - Mitmekeelsus Euroopa Liidu kohtute menetluste keskmes

Juriidiline mitmekeelsus – Euroopa Kohtu toimimiseks vajalik nõue

Igapäevasel rakendamisel ei ole mitmekeelsus mitte ainult juriidiline kohustus, vaid ka – ja eelkõige – toimimiseks vajalik nõue. Euroopa Kohus peab oma ülesande raames valdama kõiki ametlikke keeli ja rakendama mitmekeelsust tõhusalt oma igapäevases töökorralduses.²² See annab institutsioonile võimaluse muuta see normatiivne mõõde kogu institutsiooni hõlmavaks ühiseks väärtuseks.

2.1 - Mitmekeelsus kui kohtumenetluse lahutamatu osa

Vastavalt Euroopa Kohtu ja Üldkohtu kodukorras sätestatule tagab Euroopa Kohtu keeltekasutuse kord õiguskaitse mitmekeelse kättesaadavuse. Nimelt määravad eelotsusetaotluse esitanud kohtud Euroopa Kohtus toimivas eelotsusemenetluses ja hagejad mõlemas kohtus toimivas hagimenetluses kindlaks iga kohtuasja menetluskeeled: see on menetluse algatusdokumendi keel. Menetluse algatamisel koostavad Euroopa Liidu institutsioonid, kellel ei ole oma keelt, kuna kõik määruse 1/58 artiklis 1 loetletud keeled on institutsiooni keeled, menetluse algatusdokumendi – konkreetsel juhul hagiavalduse või apellatsioonkaebuse – kostja keeles, olenemata sellest, kas tegemist on füüsilise või juriidilise isiku või liikmesriigiga.

Seega võib iga Euroopa Liidu ametlik keel olla menetluskeeleks.²³ Selles keeles tuleks põhimõtteliselt koostada kirjalikud seisukohad ning see on ka kohtuistungil keel. Lõpuks allkirjastab kohtukoosseis samas keeles menetlust lõpetava otsuse.

Sellest tulenevalt peab Euroopa Kohus olema alati valmis tagama, et saabuval menetlusdokumendid saaks võimalikult kiiresti tõlgitud keelde, mida kohtukoosseis valdab, et kohtuistungil viibivad konverentsitõlgid saaksid tõlkida menetluskeelest teistesse istungil kasutatavatesse keeltesse – neisse, mida valdavad kohtukoosseisu

22| Legal, Hubert, „La traduction dans les juridictions multilingues: le cas de la Cour de justice des Communautés européennes“, *Langues et procès*, Marie Cornu ja Marie-Eugénie juhtimisel, Laporte-Legeais, Droit & Sciences sociales, LGDJ-Lextenso, Poitiers, 2015, lk 143–147.

23| Euroopa Kohtu kodukorra 8. peatüki „Keeltekasutuse kord“ artikkel 36 jj ning Üldkohtu kodukorra II jaotise „Keeltekasutuse kord“ artikkel 44 jj.

liikmed ja vastupidi –, ning et jurist-lingvistid oleksid valmis tõlkima kohtukoosseisu otsuse menetluskeelde, et otsuse saaks vastu võtta.²⁴

Paljukeelsus on institutsioonis reaalsus, sest siin ei leidu kedagi, kes ei räägiks mitut keelt. Kohtutegevuse ja institutsiooni kui terviku mitmekeelsus on teistsugune mõiste (vt punkt 1.2) ja tugineb ilmselt suurel määral mitmekeelsuse peadirektoraadile (DGM), mis tagab kirjaliku õigustõlke ja suulise tõlke. Kuid mitmekeelsus on tagatud ka paljudes teistes teenistustes, mis oma tegevusvaldkonnas ja niivõrd, kui ressursid seda võimaldavad, püüavad katta võimalikult palju keeli ja õigussüsteeme, näiteks kommunikatsiooni direktoraat, kaks kohtukantseleid või analüüsi- ja dokumentatsiooni direktoraat (DRD). Viimased on üles ehitatud õigusliku ja keelelise ekspertiisi valdkondade kaupa.

Nagu näha, läbib mitmekeelsus kogu Euroopa Kohtu menetlust ning piisavate kirjaliku ja suulise tõlke ressursside kättesaadavus nii arvu, keelelise katvuse kui ka kvaliteedi osas määrab ära isegi kohtumenetluse läbiviimise võimaluse. Teisisõnu, õiguslik mitmekeelsus ei ole enam lihtsalt rikkus ja väärtus omaette: see on õiguslik ja toimimiseks vajalik nõue, kuna menetlusnormid teevad sellest iga menetluse keskmes oleva olulise vahendi.²⁵

2.2 - Menetluse kirjalik osa

Iga menetlus hõlmab kirjalikku osa, olenemata sellest, kas tegemist on eelotsusemenetluse, hagimenetluse, apellatsioonimenetluse või ETL artikli 218 lõike 11 kohase arvamuse andmisega.

2.2.1 - Eelotsusemenetlus

Eelotsusemenetlus on peamine vahend liikmesriikide ja liidu kohtute vaheliseks koostööks, et tagada liidu õiguse ühetaoline kohaldamine. See on pidev dialoog liikmesriikide

24| Jurist-lingvistid tõlgivad otsused avaldamiseks ka teistesse ametlikesse keeltesse, välja arvatud juhul, kui asjaomast otsust ei avaldata Euroopa Kohtu lahendite kogumikus, mis on institutsiooni valikulise avaldamispoliitika kohaselt kulude kokkuhoiu meede.

25| Gaudissart, Marc-André, „Le régime et la pratique linguistiques de la Cour de justice des Communautés européennes“, *Cahiers du Collège d'Europe*, nr 10, Éditions Peter Lang, Brüssel, 2010, lk 137. Olgugi et koostatud enne Lissaboni lepingu jõustumist, jääb see artikkel oma põhimõtetelt ja mitmekeelsuse kirjeldamisel menetlustes asjakohaseks.

kohtunikega, kellel on kahtlusi õigusakti kehtivuse või liidu õiguse tõlgendamise osas. Sellel menetlusel, mis on praegu sätestatud ELTL artiklis 267²⁶, on olnud liidu õiguse arengus oluline roll, sest mitme teedrajava kohtuotsusega on kehtestatud kodanike õigused ja kohustused, mida on sageli kinnitatud aluslepingute hilisemate läbivaatamiste käigus. Olenemata sellest, kas ta teeb otsuse viimases astmes või mitte, on liikmesriigi kohus – kes peab põhjendatuks üht või mitut liidu teisese õiguse akti kehtetust puudutavat väidet, mille on esitanud pooled või mille on vajaduse korral tõstatanud kohus ise – kohustatud menetluse peatama ja esitama kehtivuse hindamiseks Euroopa Kohtule eelotsusetaotluse.²⁷ Lisaks sellele võib liikmesriigi kohus, kellel on kahtlusi liidu õiguse tõlgendamise suhtes, esitada ühe või mitu küsimust Euroopa Kohtule eelotsuse saamiseks, kuid kui liikmesriigi kohus teeb otsuse viimases astmes, on ta eelotsusetaotluse esitamiseks kohustatud. Selle põhjus on selge. On mõeldamatu, et liikmesriigi kõrgemate kohtute kohtupraktika oleks vastuolus liidu õigusega ja jõustuks, ilma et seda oleks võimalik isegi edasi kaevata.

Olgu märgitud, et käesoleva väljaande koostamisel 2023. aasta alguses on nõukogule esitatud ettepanek muuta protokoll nr 3 Euroopa Liidu Kohtu põhikirja kohta, et võimaldada osade eelotsuse küsimuste lahendamist Euroopa Liidu Üldkohtus. Tegemist on taotlustega ainult ühes või mitmes järgmises konkreetsetes valdkonnas: ühine käibemaksusüsteem; aktsiidid; tolliseadustik ja kaupade klassifitseerimine kombineeritud nomenklatuuris; reisijatele hüvitise maksmine ja nende abistamine; kasvuhoonegaaside lubatud heitkoguse ühikutega kauplemise süsteem.

Kõik Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 267 alusel esitatavad taotlused esitatakse aga jätkuvalt Euroopa Kohtule. Pärast seda, kui Euroopa Kohus on kindlaks teinud, et eelotsusetaotlus puudutab ainult ühte või mitut neist valdkondadest, annab ta selle taotluse üle Üldkohtule.

Eelotsusetaotlus, menetluse algatusdokument

Eelotsusetaotlus algatatakse vastavalt olukorrale liikmesriigi kohtu otsuse, määruse või kohtuotsusega, millega Euroopa Kohtule esitatakse liidu õiguse kehtivuse või

26| Vt Euroopa Kohtu kodukorra III jaotise „Eelotsusetaotlused“ artikkel 93 jj.

27| 10. jaanuari 2006. aasta kohtuotsus IATA ja ELFAA, C-344/04, [EU:C:2006:10](#), punkt 30 (vt ka pressiteade nr 1/06).

tõlgendamise küsimus. Eelotsusetaotlus esitatakse liikmesriigi kohtu keeles ja see määrab kindlaks menetluskeeled. Kui Euroopa Kohus otsustab liita²⁸ eri menetluskeelega kohtuasjad, muutuvad need keeled kõik menetluskeelteks.

Eelotsusetaotlus saadetakse pärast Euroopa Kohtu kantseleis registreerimist erinevatele menetluses osalevatele teenistustele, presidendi kabinetile, DRD-le ja loomulikult kirjaliku õigustõlke teenistusele.²⁹ Eelotsusetaotlus või selle kokkuvõtte, mille on koostanud Euroopa Kohtu kodukorra artikli 98 kohaselt kirjaliku õigustõlke teenistus, tuleb tõlkida teistesse ametlikesse keeltesse. Seejärel peab kohtukantselei selle edastama mitte ainult riigisisese menetluse pooltele, vaid ka kõigile liikmesriikidele, Euroopa Komisjonile ja vajaduse korral liidu institutsioonile, organile või asutusele, kes on vastu võtnud õigusakti, mille kehtivus või tõlgendamine on vaidluse all, ning kui tegemist on Euroopa Majanduspiirkonna (EMP) lepingu ühe kohaldamisalaga, siis ka selle lepingu osalisriikidele ja EFTA järelevalveametile.³⁰ Eelkõige vajavad liikmesriigi ametiasutused eelotsusetaotluse versiooni keeles, mida nad täielikult valdavad, et nad saaksid kasutada oma õigust esitada kirjalikke seisukohti ja osaleda kohtuistungil parimatel võimalikel tingimustel ja määratud tähtaja (kaks kuud) jooksul. Seega tagab kirjaliku õigustõlke teenistus tavaliselt 20 tööpäeva jooksul selle taotluse või selle kokkuvõtte tõlkimise lähetekeelest kõikidesse teistesse liidu ametlikesse keeltesse. Kuna eelotsusetaotluse võib esitada ükskõik millises liidu 24 ametlikust keelest, peab kirjaliku õigustõlke teenistus suutma käsitleda kõiki 552 võimalikku keelekombinatsiooni (24 x 23 keelt). Kuigi praktikas tõlgitakse malta või iiri keeles esitatud eelotsusetaotlused³¹ teistesse keeltesse, ei tõlgita praegu nendesse keeltesse teistes keeltes esitatud eelotsusetaotlusi, kuna asjaomased riigid saavad tugineda ingliskeelsele versioonile, mis on mõlemas

28 | Euroopa Kohtu kodukorra artikkel 54 ja Üldkohtu kodukorra artikkel 68.

29 | Roccati, Marjolaine, „Translation and Interpretation in the European Reference for a Preliminary Ruling“, *Studies in Applied Linguistics* (ELA), köide 183, nr 3, 2016, lk 297–307.

30 | Vt Euroopa Liidu Kohtu põhikirja käsitleva protokollil artikkel 23. Samuti tuleb märkida, et eelotsusetaotluste puhul, millele kohaldatakse kiirmenetlust (Euroopa Kohtu kodukorra artikkel 107), ei saa muud liikmesriigid kui eelotsusetaotluse esitanud kohtu riik esitada kirjalikke seisukohti, vaid võivad esitada oma argumendid suuliste seisukohtade ärakuulamiseks peetaval kohtuistungil, mis on selliste menetluste kohustuslik osa.

31 | Esimese iiri keeles esitatud eelotsusetaotluse esitas 2020. aastal Ard-Chúirt (kõrge kohus, Iirimaa). See kohtuasi, mille Euroopa Kohus lahendas 17. märtsi 2021. aasta kohtuotsusega An tAire Talmhaíochta Bia agus Mara jt, C-64/20, [EU:C:2021:207](#) (vt ka pressiteade nr 42/21), käsitles eelkõige õigust saada teavet oma keeles. See puudutas konkreetselt veterinaarravimite pakendil esitatud teavet.

riigis ametlik keel. Tuleb märkida, et lisaks eelotsusetaotlusele tõlgib kirjaliku õigustõlke teenistus kõikidesse ametlikesse keeltesse, sealhulgas iiri ja malta keelde, ka teatise, milles esitatakse esitatud küsimused ja mis avaldatakse *Euroopa Liidu Teatajas* (ELT). Kohtuasja lõpetav otsus tõlgitakse samuti nendesse keeltesse ja selle kohta avaldatakse teatis *Euroopa Liidu Teatajas*.

Seisukohad

Pooltel, kellel on õigus esitada kirjalikke seisukohti, on selleks aega kaks kuud. Need on põhikohtuasja pooled eelotsusetaotluse esitanud riigisiseses kohtus ja – välja arvatud eelotsuse kiirmenetluste korral (vt punkt 2.2.4) – teised huvitatud isikud Euroopa Liidu Kohtu põhikirja artikli 23 tähenduses, nimelt liikmesriigid, komisjon ja olenevalt olukorrast liidu institutsioon, organ või asutus, kes on vastu võtnud õigusakti, mille kehtivus või tõlgendamine on vaidluse all. ELTL artiklis 267 osutatud juhtudel võib see hõlmata ka teisi EMP lepingu osalisriike peale liikmesriikide, samuti EFTA järelevalveametit, kui tegemist on EMP lepingu kohaldamisalasse kuuluva valdkonnaga. Kolmandad riigid võivad samuti esitada selliseid kirjalikke seisukohti, kui Euroopa Liidu Nõukogu ja ühe või mitme kolmanda riigi vahel sõlmitud konkreetset teemat käsitlev leping näeb ette, et viimased võivad esitada kirjalikke seisukohti juhul, kui mõne liikmesriigi kohus taotleb Euroopa Kohtu eelotsust kõnealuse kokkuleppe reguleerimisalasse kuulavas küsimuses.³²

Seisukohad toimetatakse kätte samadele isikutele, kellele edastati eelotsusetaotlus. Neid seisukohti, mis on koostatud ühes liidu ametlikus keeles, ei tõlgi Euroopa Kohtu kirjaliku õigustõlke teenistus mitte kõikidesse ametlikesse keeltesse, vaid ainult sellesse keelde, mida kõik Euroopa Kohtu liikmed valdavad. Seda nimetatakse nõupidamiskeeleks, milleks käesoleval juhul on prantsuse keel (vt punkt 3.6.1). Seisukohad tõlgitakse ka menetluskeelde, kui need ei ole selles keeles koostatud. Võimalikke stsenaariume on mitu.

Seisukohad, mille on esitanud menetluskeeles eelotsusetaotluse esitanud kohtu asukohaliikmesriigis põhikohtuasja pooled ja institutsioonid

Põhikohtuasja poolte seisukohad on alati ja tingimata koostatud menetluskeeles. Seetõttu tuleb need institutsiooni sisemiste vajaduste tarbeks tõlkida ainult prantsuse keelde. Need seisukohad toimetatakse kätte menetluskeeles ja prantsuse keeles kõigile

32| Vt Euroopa Liidu Kohtu põhikirja käsitleva protokolli artikli 23 neljas lõik.

teistele huvitatud isikutele. Vastavalt Euroopa Kohtu kodukorra artikli 57 lõikele 3 esitatakse komisjoni ja teiste institutsioonide seisukohad menetluskeeles koos tõlkega prantsuse keelde.

Huvitatud isikute seisukohad mõnes muus keeles kui menetluskeel

Mõned menetluses osalejad saavad kasutada privileegi esitada seisukohti muus keeles kui menetluskeeles (Euroopa Kohtu kodukorra artikli 38 lõiked 4–6). See kehtib eelkõige liikmesriikide kohta, kellel on õigus esitada eelotsuse asjades seisukohti oma keeles. Seetõttu tuleb need loomulikult tõlkida menetluskeelde, kuid Euroopa Kohtu jaoks ka prantsuse keelde. Neid tõlkeid teeb Euroopa Kohtu kirjaliku õigustõlke teenistus. On oluline, et liikmesriigid saaksid anda Euroopa Kohtule teada, kuidas nad eelotsuse asja õiguslikult hindavad, sest selle tulemuseks on tõlgendus, mis on siduv nende liikmesriikide seadusandlikule, täidesaatvale ja kohtuvõimule.

Kohtumenetluses esindatud keelte arv on sageli oluline näitaja, mis näitab liikmesriikide huvi kohtuasja vastu.

Samamoodi võib Euroopa Liidu Kohtu põhikirja artikli 23 neljandas lõigus osutatud juhtudel esitada EMP lepingu osalisriikide või kolmandate riikide seisukohad ka muus ametlikus keeles kui menetluskeel. Ka need seisukohad tõlgib Euroopa Kohtu kirjaliku õigustõlke teenistus menetluskeelde ja prantsuse keelde, et neid saaks Euroopa Kohtu menetluses kasutada.

Kirjaliku õigustõlke teenistus püüab esitada eelotsusemenetluses esitatud seisukohtade tõlked kahe kuu jooksul alates nende esitamise kuupäevast, eesmärgiga teha kõik kohtuasja läbivaatamiseks vajalikud tõlked kättesaadavaks kahe kuu jooksul pärast menetluse kirjaliku osa lõppu, mida tähistab kohtuasjas viimaste seisukohtade esitamine.

2.2.2 - Hagimenetlus ja apellatsioonimenetlus

Nii Euroopa Kohus kui ka Üldkohus menetlevad neile otse esitatud hagsid.³³

Euroopa Kohus arutab hagsid järgmistel puhkudel:

- liikmesriigi kohustuste rikkumise hagi, mille esitab kas komisjon või harvemini liikmesriik, võimaldab Euroopa Kohtul kontrollida, kas liikmesriigid täidavad oma liidu õigusest tulenevaid kohustusi. Kui Euroopa Kohus leiab, et tegemist on liikmesriigi kohustuste rikkumisega, peab riik selle viivitamata lõpetama. Kui Euroopa Kohus leiab pärast komisjoni uut pöördumist, et asjaomane liikmesriik ei ole tema kohtuotsust täitnud, võib ta sellele liikmesriigile määrata põhisumma või trahvi. Euroopa Kohus võib asjasse puutuvale liikmesriigile määrata komisjoni ettepanekul direktiivi ülevõtmise meetmetest teatamata jätmise korral rahalise karistuse juba liikmesriigi kohustuse rikkumist tuvastava esimese kohtuotsuse puhul.³⁴
- Tühistamishagi Euroopa Kohtus võimaldab liikmesriigil esitada hagi Euroopa Parlamendi või nõukogu vastu (välja arvatud viimase riigiabi, dumpingut ja rakendusvolitusi käsitlevad õigusaktid) või liidu institutsioonil esitada hagi teise institutsiooni vastu, et taotleda liidu institutsiooni, organi või asutuse õigusakti³⁵ tühistamist. Üldkohtu pädevusse kuuluvad esimese kohtuastmena kõik ülejäänud sama liiki hagd ja eriti füüsiliste või juriidiliste isikute esitatud hagi.³⁶
- Tegevusetushagi annab võimaluse kontrollida liidu institutsioonide, organi või asutuse tegevusetuse õiguspärasust. Kui tegevusetuse õigusvastasus on tuvastatud, on asjaomase institutsiooni ülesanne lõpetada tegevusetus asjakohaste meetmete võtmisega. Tegevusetushagi puhul jaguneb pädevus Euroopa Kohtu ja Üldkohtu vahel samade kriteeriumide alusel kui tühistamishagi puhul.

33| Vt Euroopa Kohtu kodukorra IV jaotise „Hagid“ artikkel 119 jj ning Üldkohtu kodukorra III jaotise „Hagimenetlus“ artikkel 50 jj.

34| Vt Euroopa Liidu toimimise lepingu (ELTL) artiklid 258–260.

35| Eelkõige määrus, direktiiv, otsus.

36| Vt ELTL artikkel 263 ja artikli 256 lõige 1 ning Euroopa Liidu Kohtu põhikirja käsitleva protokoll artikkel 51.

- Apellatsioonkaebus võimaldab taotleda Euroopa Kohtult Üldkohtu otsuse või määruse tühistamist, kusjuures apellatsioonkaebuse väited peavad piirduma õigusküsimustega. Kui kohtuasja menetlusstaadium lubab, võib Euroopa Kohus ise asja lõplikult lahendada. Vastupidisel juhul saadab ta asja tagasi otsustamiseks Üldkohtule, kelle jaoks apellatsioonimenetluses tehtud Euroopa Kohtu otsus on siduv.³⁷ Apellatsioonimenetlust allpool eraldi ei käsitleta, kuna see toimub tõlgete ja nende levitamise seonduvalt samamoodi nagu hagimenetluse puhul.³⁸

Üldkohus arutab omalt poolt järgmisi hagsid:

- füüsiliste või juriidiliste isikute hagrid, milles taotletakse liidu institutsioonide, organite või asutuste selliste aktide tühistamist, mis on neile isikutele adresseeritud või neid otseselt ja isiklikult puudutavad ning samuti selliste halduse üldaktide tühistamist, mis puudutavad neid isikuid otseselt ja ei vaja rakendusmeetmeid, ning samade isikute hagrid, milles taotletakse nende institutsioonide, organite või asutuste tegevusetuse tuvastamist;³⁹
- liikmesriikide poolt komisjoni vastu esitatud hagrid, samuti liikmesriikide poolt nõukogu vastu esitatud hagrid, mis puudutavad riigiabiga seotud õigusakte, kaubanduse kaitsemeetmeid (dumping) ja õigusakte, millega nõukogu kasutab oma rakendusvolitusi;⁴⁰
- hagrid, millega taotletakse liidu institutsioonide, organite või asutuste või nende ametnike tekitatud kahju hüvitamist;
- hagrid, mis põhinevad liidu sõlmitud lepingutel, milles nähakse otseselt ette Üldkohtu pädevus;
- intellektuaalomandi õigustega seotud hagrid, mis on esitatud Euroopa Liidu Intellektuaalomandi Ameti (EUIPO) või Ühenduse Sordiameti (CPVO) vastu;

37| Vt Euroopa Liidu Kohtu põhikirja käsitleva protokolli artiklid 56–58 ja 61. Vt ka Euroopa Kohtu kodukorra V jaotist, milles käsitletakse „Apellatsioonkaebusi“.

38| Vt ELTL artikkel 265 ja artikli 256 lõige 1, samuti Euroopa Liidu Kohtu põhikirja käsitleva protokolli artikkel 51.

39| Vt ELTL artiklid 263 ja 265.

40| Vt Euroopa Liidu Kohtu põhikirja käsitleva protokolli artikkel 51.

- liidu institutsioonide ja nende töötajate vahelised vaidlused, mis puudutavad töösuhteid ja sotsiaalkindlustust.⁴¹

Üldkohtu otsused võib kahe kuu jooksul edasi kaevata Euroopa Kohtusse üksnes õigusküsimustes.⁴²

Hagiavaldus, menetluse algatusdokument

Menetluse algatusdokument hagimenetluses on hagiavaldus (või apellatsioonkaebus), mille koostamise keel saab *ipso facto* menetluskeeleks.⁴³ Kui see on saabunud vastava kohtu kantseleisse, edastatakse hagiavaldus kostjale ja saadetakse kirjaliku õigustõlke teenistusele, et tõlkida see nõupidamiskeelde. Sel harva esineval juhul, kui üks liikmesriik esitab hagi teise liikmesriigi vastu,⁴⁴ tuleb tagada, et hagiavaldus ja seejärel ka muud vahetatavad menetlusedokumendid tõlgitakse ka teise liikmesriigi keelde.⁴⁵

Hagiavalduste ja apellatsioonkaebuste puhul avaldatakse *Euroopa Liidu Teatajas* teatis, milles esitatakse kokkuvõtte hagiavalduse või apellatsioonkaebuse peamistest väidetest ja argumentidest ning nõuetest. Sellest avaldamisest hakkab kulgema kuuenädalane tähtaeg⁴⁶ (Euroopa Kohtu kodukorra artikkel 130 ja Üldkohtu kodukorra artikkel 143), mille jooksul võib iga huvitatud isik taotleda menetlusse astumist.

41 | Vt vastavalt ETL artikkelid 268, 270 ja 272.

42 | Vt Euroopa Liidu Kohtu põhikirja käsitleva protokollid artikkelid 56–58 ja Euroopa Kohtu kodukorra artikkelid 167 jj (V jaotis „Apellatsioonkaebuse esitamine Üldkohtu lahendi peale”).

43 | Eraõiguslikud juriidilised ja füüsilised isikud ning liikmesriigid esitavad hagiavalduse oma valitud keeles; liidu institutsioonid, organid ja asutused kostja keeles.

44 | Selline oli olukord tundlikus kohtuasjas Ungari vs. Slovakkia, C-364/10, [EU:C:2012:630](#), milles tehti 16. oktoobri 2012. aasta kohtuotsus (vt ka pressiteade nr 131/12); kohtuasjas Sloveenia vs. Horvaatia, C-457/18, [EU:C:2020:65](#), milles tehti 31. jaanuari 2020. aasta kohtuotsus (vt ka pressiteade nr 9/20), või kohtuasjas C-121/21 R, Tšehhi Vabariik vs. Poola, mis oli aluseks kahele Euroopa Kohtu asepresidendi määrusele mais ja septembris 2021 (vt ka pressiteated nr 89/21, 159/21 ja 23/22).

45 | Mõeldamises tuleb märkida, et Üldkohtu kodukorra artikli 45 lõikes 4 on sätestatud, et EUIPO apellatsioonikoja otsuse peale esitatud ja intellektuaalomandi õigust käsitlevate sätete kohaldamisega seotud hagi keele valib hageja. Kui aga mõni teine menetlusosaline esitab ettenähtud tähtaja jooksul vastuväite, muutub vaidlustatud otsuse keel menetluskeeleks. Seejärel tõlgib kirjaliku õigustõlke teenistus hagi ka sellesse keelde.

46 | See tähtaeg on apellatsioonimenetluses üks kuu (vt Euroopa Kohtu kodukorra artikli 190 lõige 2).

Menetlusedokumentid

Hagimenetluses vahetatavad menetlusedokumentid on hagiavaldus ja kostja vastus.⁴⁷ Teine menetlusedokumentide vahetus on hagimenetluses ette nähtud Euroopa Kohtus (kodukorra artikkel 126) ja Üldkohtus (kodukorra artikkel 83), välja arvatud juhul, kui asjaomane kohus leiab, et see teine menetlusedokumentide vahetus ei ole vajalik, näiteks kiirendatud menetluse kohaldamise korral, või kui pooled ise sellest loobuvad. Teise menetlusedokumentide vahetuse korral võib esitada repliigi ja vasturepliigi ning asjaomane kohus võib täpsustada, milliste küsimuste kohta tuleb sellised seisukohad esitada.

Seevastu ei toimu teist menetlusedokumentide vahetust automaatselt Euroopa Kohtule esitatud apellatsioonkaebuste või intellektuaalomandi asjades toimuvate hagimenetluste puhul Üldkohtus. Euroopa Kohtu kodukorra artikli 175 kohaselt on repliigi esitamiseks vaja sõnaselget luba Euroopa Kohtu presidendilt, kes võib loa andmise korral täpsustada selle – ja ka vasturepliigi – lehekülgede arvu ja sisu.

Menetlusse astumise avaldusi, menetlusse astumise avalduste kohta esitatud märkusi ja menetlusse astuja kirjalikke seisukohti, vastuhagiavaldusi või -apellatsioonkaebusi ning neile esitatud vastuseid käsitletakse keeleliselt samamoodi nagu põhihagi või apellatsioonkaebuse raames esitatud kirjalikke seisukohti.

Kuna kõik sellised menetlusedokumentid tuleb esitada menetluskeeles, peab Euroopa Kohtu kirjaliku õigustõlke teenistus neid tõlkima ainult nõupidamiskeelde, välja arvatud liikmesriigi menetlusse astumisel. Viimane võib menetlusse astumisel kasutada oma riigi riigikeelt,⁴⁸ mistõttu tuleb menetlusse astumise avaldus ja menetlusse astuja kirjalikud seisukohad ise tõlkida mitte ainult nõupidamiskeelde, vaid ka menetluskeelde. Tõlketeenistus püüab seda teha vähemalt hagiavalduste, kostja või apellatsioonkaebusele esitatud vastuste, repliikide ja vasturepliikide puhul tähtaja jooksul, mis ei tohiks üldjuhul ületada kahte kuud.

47| Mõistet „vastus“ kasutatakse nii intellektuaalomandi asjades esitatud hagiavalduste kui ka apellatsioonkaebuste puhul.

48| Euroopa Kohtu kodukorra artikli 38 lõige 4 ja Üldkohtu kodukorra artikli 46 lõige 4.

Menetlusse astumine

Menetlusse astujad

Mitmekeelsus kui poolte võrdse kohtlemise tagatis piirdub eelotsusemenetluses ja hagimenetluses põhikohtuasja pooltega. See ei hõlma menetlusse astujaid⁴⁹, kes isegi kui nad on pärit liikmesriigist, mille ametlik keel ei ole kohtuasja menetluskeel, peavad siiski menetlusse astuma selles keeles, isegi kui see tähendab, et nad peavad enne kasutama eratõlketeenuseid.⁵⁰

Sellest erandist on siiski omakorda üks erand. Vastavalt Euroopa Kohtu kodukorra artikli 38 lõikele 4 ja Üldkohtu kodukorra artikli 46 lõikele 4 võivad liikmesriigid kasutada oma riigi riigikeelt, kui nad astuvad menetlusse Euroopa Kohtus või Üldkohtus läbivaatamisel olevas kohtuasjas. Sama põhimõtte kohaselt võivad EMP lepingu osalisriigid ja EFTA järelevalveamet Euroopa Kohtu kodukorra artikli 38 lõike 5 ja Üldkohtu kodukorra artikli 46 lõike 5 kohaselt kasutada mitte menetluskeelt, vaid mõnda muud liidu ametlikku keelt. Seejärel tõlgitakse vastavad menetlusedokumendid menetluskeelde, et ka põhikohtuasja pooled saaksid neist teada ja soovi korral esitada märkusi menetlusse astumise kohta. Need tõlked tagab Euroopa Kohtu kirjaliku õigustõlke teenistus.

49| Menetlusse astumine on sätestatud Euroopa Liidu Kohtu põhikirja artiklis 40:

„Liidu liikmesriigid ja institutsioonid võivad Euroopa Kohtus läbivaatamisel olevates kohtuasjades menetlusse astuda.

Sama õigus on liidu organitel ja asutustel ja igal isikul, kes tõendab oma põhjendatud huvi Euroopa Kohtusse esitatud kohtuvaidluse lahenduse vastu. Füüsilised või juriidilised isikud ei või liikmesriikidevahelistes, liidu institutsioonide vahelistes või liikmesriikide ja liidu institutsioonide vahelistes kohtuvaidlustes menetlusse astuda.

Ilma et see piiraks teise lõigu kohaldamist, võivad Euroopa Majanduspiirkonna lepingu osalisriigid, kes ei ole liikmesriigid, samuti nimetatud lepingus osutatud EFTA järelevalveasutus Euroopa Kohtus läbivaatamisel olevates kohtuasjades menetlusse astuda, kui küsimuse all on mõni kõnealuse lepingu reguleerimisaladest.

Menetlusse astumise avaldus piirdub ühe poole nõuete toetamisega.“

50| Euroopa Kohtu kodukorra artikli 38 lõige 1 ja Üldkohtu kodukorra artikli 46 lõige 1.

2.2.3 - Arvamuste menetlemine

ELTL artikli 218 lõikes 11 sätestatud arvamuse andmise menetlus⁵¹, mis algatatakse liikmesriigi, Euroopa Parlamendi, nõukogu või komisjoni taotlusega, mis käsitleb liidu ja kolmandate riikide või rahvusvaheliste organisatsioonide vahel kavandatava lepingu kooskõla aluslepingutega või liidu või tema institutsioonide pädevust selle sõlmimiseks, on keeltekasutuse korra seisukohast täiesti eripärane, sest selles on kõik liidu ametlikud keeled automaatselt menetluskeeled. See tähendab seda, et arvamuse taotluses esitatud küsimused tuleb *Euroopa Liidu Teatajas* avaldamiseks tõlkida kõikidesse ametlikes keeltesse. Arvestades selliste menetluste tähtsust ja kajastamist meedias, peab kirjaliku õigustõlke teenistus tagama tõlked veelgi kiiremini, et Euroopa Kohus saaks töötada viivitusteta.

2.2.4 - Menetluste kiirendamine

Eespool mainisime tõlketähtaegu. Tuleb siiski märkida, et mis tahes menetluses võib neid tähtaegu õigusemõistmise või põhiõiguste kaitsmise huvides oluliselt lühendada.

See menetlusnormidega ette nähtud kiirendamine toob praktikas kaasa tõlkimisaegade kohati drastilise lühenemise:

- kiirendatud menetlused (Euroopa Kohtu kodukorra artiklid 105, 133 ja 190 ning Üldkohtu kodukorra artikkel 151). Kohus võib otsustada kohaldada kiirendatud menetlust kas ühe poole taotlusel või eelotsusetaotluse puhul liikmesriigi kohtu taotlusel või omal algatusel. Selline otsus eeldab ajakulu vähenemist igas etapis, kaasa arvatud tõlkimine;
- eelotsuse kiirmenetlus (Euroopa Kohtu kodukorra artiklid 107–114). Euroopa Kohus võib liikmesriigi kohtu taotlusel või omal algatusel otsustada kohaldada eelotsuse kiirmenetlust ELTL kolmanda osa V jaotises osutatud valdkondades, nimelt vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajaneva ala valdkondades. Lisaks tähtaegade lühendamisele kõikides etappides on selle menetluse eripära see, et kirjalikke seisukohti esitavate osalejate arv on piiratud: muud liikmesriigid kui eelotsusetaotluse esitanud kohtu liikmesriik ja mõnikord isegi see liikmesriik, kelle riigisisel menetlusel taotlus põhineb, ei saa esitada kirjalikke seisukohti,

51 | Vt Euroopa Kohtu kodukorra VII jaotis „Arvamused”, artikkel 196 jj.

vaid võivad esitada oma argumendid suuliste seisukohtade ärakuulamiseks korraldatud kohtuistungil. Määratud koda võib äärmise kiireloomulisuse korral otsustada isegi menetluse kirjaliku osa täielikult ära jätta. Otsus algatada eelotsuse kiirmenetlus avaldab kirjaliku õigustõlke teenistusele paradoksaalset mõju, nõudes ühelt poolt, et see tõlgiks eelotsusetaotluse prantsuse keelde kõige kiiremas korras, kuid vabastades selle teiselt poolt ülesandest tõlkida teiste liikmesriikide kui eelotsusetaotluse esitanud kohtu liikmesriigi seisukohti;

- eriliste asjaolude esinemisel võib otsustada ka teatavate kohtuasjade menetlemise eelisjärjekorras (Euroopa Kohtu kodukorra artikkel 53 ja Üldkohtu kodukorra artikkel 67). Selline otsus tähendab ka tõlkimise tähtaegade lühenemist.

2.2.5 - Menetluse kirjaliku osa lõpp

Menetluse kirjalik osa lõpetatakse:

- eelotsusemenetlustes pärast viimaste seisukohtade esitamist;
- hagi- ja apellatsioonimenetluses pärast viimase menetlusedokumendi esitamist, milleks on tavaliselt kostja vastus või vasturepliiik, kui toimub kaks menetlusedokumentide vahetust, või teatavatel juhtudel pärast vastuhagile vastuse esitamist või pärast menetlusse astumise avaldust, mis on esitatud viimaste seisukohtade esitamise järel.

2.3 - Menetluse suuline osa

2.3.1 - Kohtuistung suuliste seisukohtade ärakuulamiseks

Kohtuistung võimaldab pooltel end kohtumenetluses suuliselt väljendada. Kõik põhikohtuasja pooled või menetlusse astujad, samuti esindatud liikmesriigid, võivad esitada kohtukoosseisule – kellele lisandub olenevalt olukorrast kohtujurist – oma seisukohad suuliselt. See on ka võimalus kohtujuristil ja kohtukoosseisul esitada küsimusi, et saada selgitusi menetluses oleva kohtuasja kohta.

Kohtuistung toob tavaliselt kokku eri emakeelega osalejad (pooled, kohtunikud, kohtujurist, liikmesriikide esindajad jne). Isegi kui enamik neist suudab rääkida ja mõista teisi keeli, on mõistmise ja väljenduse kvaliteet kõige kõrgem emakeeles, eriti õiguslikus kontekstis. Siinkohal tulevad appi institutsiooni konverentsitõlgid. Suuline tõlge on

alati tagatud prantsuse keelde, mis on nõupidamiskeel, nii nende kohtunike jaoks, kes on otsustanud oma emakeelde tõlkimisest loobuda, kui ka kohtuistungi salvestamise jaoks. Suuline tõlge tagatakse ka menetluskeelest ja -keelde ning nende liikmesriikide keelest ja -keelde, kes on teatanud oma osalemisest kohtuistungil. See, millistest keeltest ja millistesse keeltesse suuline tõlge kohtuistungil toimub, on väga praktiline küsimus. Arvesse võetakse kohtukoosseisu liikmete, kohtujuristi ning institutsioonide ja liikmesriikide esindajate väljendatud tegelikke vajadusi. Nagu eespool märgitud, on Euroopa Kohtu kodukorra artikli 38 lõikes 4 sätestatud, et eelkõige liikmesriigid võivad end väljendada ka muus keeles kui menetluskeel. Arvesse võetakse ka olemasolevat tõlkevõimekust, mis sõltub siseste või väliste tõlkide arvust ja sellest, millised keeled on kaetud, eriti kuna Euroopa Kohtu ja Üldkohtu erinevates istungisaalides toimub tavaliselt mitu kohtuistungit korraga. Samuti tuleks silmas pidada nõuet hoida võimaluse korral kulud väiksemad, loobudes vabakutseliste tõlkide teenustest, kes tuleks kutsuda kohale, et tagada täielik kahesuunaline tõlge kõikidel kohtuistungitel. Tõlge ei ole alati kahesuunaline (või sümmeetriline): näiteks on võimalik, et suuline tõlge toimub teatavast keelest, kuid mitte samasse keelde.

On olemas siiski üks menetlus, milles tuleb tagada kohtuistungil sünkroontõlge maksimaalses mahus kõigist keeltest ja kõigisse keeltesse. See on eespool nimetatud arvamuse andmise menetlus (vt punkt 2.2.3), kus kõik ametlikud keeled on menetluskeeled. COVID-19 kriisi ajal, mil iga tõlk kasutas *kabiini* üksi, tuli teha üsna märkimisväärsed ümberkorraldusi, eelkõige ühendades tehniliselt mitu kohtusaali, et tõlkekabiinide arv oleks piisav.

2.3.2 - Kohtujuristide ettepanekute esitamine

Euroopa Kohtus on üksteist kohtujuristi. Viis alalist kohtujuristi ametikohta on reserveeritud vastavalt Saksamaale, Hispaaniale, Prantsusmaale, Itaaliale ja Poolale.⁵² Ülejäänud kuus kohtujuristi ametikohta roteeruvad teiste liikmesriikide vahel. Kohtujuristid esitavad ettepanekuid paljudes Euroopa Kohtu menetluses olevates kohtuasjades. Peakohtujurist määrab kohtuasjad kohtujuristidele.⁵³ Põhimõtteliselt võib kohtujuristi nimetada ka

52| Enne Brexitit oli üks kuuest alalisest kohtujuristi ametikohast reserveeritud Suurbritannia ja Põhja-liri Ühendkuningriigile.

53| Euroopa Kohtu kodukorra artikkel 16.

Üldkohtu liikmete hulgast kohtuasjades, mida see kohus menetleb;⁵⁴ harvadel juhtudel, kui see on juhtunud,⁵⁵ on määratud kohtujuristik Üldkohtu liige, kes ei ole kohtukoosseisus.

Kohtujuristide ettepanekud kuuluvad ametlikult menetluse suulisse ossa. Nimelt on kohtujuristidel tavaks teatada kohtuistungil lõpus oma ettepaneku esitamise tõenäoline kuupäev eelseisval avalikul kohtuistungil, kus loetakse ette ettepaneku viimane osa. Kohtujuristid astuvad menetlusse *amicus curiae*'na, st oma õigusliku analüüsiga abistavad nad kohtukoosseisu ja teevad ettepanekuid kohtuasja lahendamiseks. Seetõttu tõlgitakse kogu ettepaneku tekst kohtukoosseisu jaoks prantsuse keelde ja pooltele kättetoimetamiseks menetluskeelde; see tõlgitakse ka teistesse ametlikes keeltesse, sest ettepanekuid levitatakse ja need avaldatakse täies mahus kohtulahendite kogumikus koos kohtukoosseisu poolt hiljem tehtava otsusega.

Praktilistel põhjustel kirjutavad kõik kohtujuristid ühes kuuest keelest (prantsuse; hispaania, saksa, inglise, itaalia või poola, mille puhul on vastavalt tegemist nõupidamiskeelega ja selle teenistuse *vahenduskeeltega*, vt punkt 3.6.2). Seetõttu loob ja säilitab iga kirjaliku õigustõlke teenistuse keeleosakond piisava tõlkevõimsuse, et pakkuda otsetõlget oma keelde igast nimetatud kuuest keelest.

Kirjaliku õigustõlke teenistus püüab teha võimalikult palju keeleversioone kättesaadavaks ettepaneku esitamise päeval; keeleversioonid, mida ei ole võimalik selleks päevaks kättesaadavaks teha, tehakse siiski kättesaadavaks hiljemalt menetluse lõpetamise otsuse tegemise päeval. Selleks, et tagada, et kirjaliku õigustõlke teenistus suudab neid eesmärke täita, teevad kohtujuristid koostööd kirjaliku õigustõlke teenistuse keskse planeerimise üksusega. Samuti piiravad nad üldjuhul ettepaneku pikkust keskmiselt 40 leheküljega, välja arvatud apellatsioonimenetlustes esitatud ettepanekud, milles tuleb sageli analüüsida rohkem ja tehnilisemaid õigusküsimusi.

Kohtujuristid koostavad oma ettepanekud pärast asjaomases kohtuasjas suuliste seisukohtade ärakuulamist kohtuistungil. Need kohtujuristid, kes on kirjutanud oma keelest erinevas keeles, võivad pöörduda originaalversiooni keeleliseks kontrollimiseks ja selle kvaliteedi parandamiseks kirjaliku õigustõlke teenistuse poole. Kui originaali kvaliteet on tagatud, sealhulgas korrektorite ja jurist-lingvistide abil, edastab kohtujuristi

54| Üldkohtu kodukorra artiklid 30 ja 31.

55| Näiteks kohtuasjas *Stahlwerke Peine-Salzgitter vs. komisjon*, T-120/89.

kabinet oma ettepaneku kirjaliku õigustõlke teenistuse keskse planeerimise üksusele. See teenistus täidab paralleelselt kahte ülesannet:

- esimene ülesanne on tagada originaali korrektuur (mitte segi ajada eespool nimetatud keelelise toimetamisega). Sel viisil parandatud teksti saadab ettepaneku originaalkeele keeleosakond tagasi kabinetile, kes kiidab soovitud muudatused heaks või mitte ning saadab keskse planeerimise üksusele uue faili. Tegemist on esimese „muudatuste esitamisega“;
- teine ja kõige olulisem ülesanne on tagada, et ettepanekud tõlgitakse kõikidesse teistesse ametlikes keeltesse. Tõlkimise käigus võib esitada mitu korda muudatusi. Esimene on eespool nimetatud korrektuuri tulemus. Kui kohtujurist peab vajalikuks ettepaneku projekti edasi arendada, võib ta esitada täiendavaid muudatusi. Kuna muudatused häirivad tõlketööd tugevalt, püüavad kohtujuristid vältida muudatuste paljusust ja piirata neis iga kord sisalduvate üksikute muudatuste arvu. Ideaaljuhul püüavad nad piirduda kahe muudatuste esitamisega: esmalt pärast korrektuuri ja seejärel, protsessi lõpus, pärast dialoogi oma kabineti ja erinevate keeleosakondade jurist-lingvistide vahel, keda esindab konkreetses kohtuasjas „küsimuste koondajaks“ määratud jurist-lingvist. See on menetluskeele osakonna jurist-lingvist, kes kogub kokku tõlkimise käigus erinevates keeleosakondades tekkivad küsimused, et neile otse vastata või vajaduse korral edastada need rühmitatult selgituste saamiseks kohtujuristi kabinetile.

Mõnel juhul soovivad kohtujuristid enne ettepaneku esitamist selle ühe või teise tõlke üle lugeda. See kehtib peaaegu alati prantsuskeelse versiooni kohta, kuna see edastatakse kohtukoosseisule.

Seejärel esitatakse kohtujuristi ettepanek avalikul kohtuistungil. Kohtujurist ei esita teksti täies mahus, vaid üksnes lõpuosas sisalduva konkreetse ettepaneku. Menetluskeeles ja nõupidamiskeeles esitatud versioonid, mille on enne tõlkinud jurist-lingvistid, loevad tõlgid samal ajal ette.

Kohtujuristide ettepanekud moodustavad peaaegu 27% kirjaliku õigustõlke teenistuse kogu töökoormusest ehk 2020. aastal peaaegu 306 000 lehekülge.

Menetluse suuline osa lõpeb suuliste seisukohtade ärakuulamiseks peetud kohtuistungiga või, kui kohtuasjas on esitatud kohtujuristi ettepanek, selle esitamisega. Seejärel määrab

kohtukoosseisu president asja nõupidamisele, mis peädib määruse allkirjastamise või menetlust lõpetava kohtuotsuse allkirjastamise ja kuulutamisega.

2.4 - Lahendid ja arvamused

Kui menetluse kirjalik ja suuline osa on lõpule viidud ja asi on nõupidamise staadiumis, koostab konkreetse kohtuasja ettekandja-kohtunik määruse, kohtuotsuse või arvamuse projekti ja esitab selle kohtukoosseisule arutamiseks. Nõupidamiste käigus jõuab kohtukoosseis ühisele seisukohale, mis kajastub lahendi või arvamuse projektis. Seejärel saadetakse tekst kirjaliku õigustõlke teenistusele tõlkimiseks menetluskeelde, ja juhul kui tegemist on kohtulahendite kogumikus avaldatava kohtumääruse või kohtuotsusega või arvamusega, mis alati avaldatakse, siis ka kõikidesse teistesse ametlikesse keeltesse.

Kui lahend tehakse kohtuotsuse vormis, kirjutavad sellele alla kohtukoosseisu liikmed ja vastavalt olukorrale Euroopa Kohtu või Üldkohtu kohtusekretär ning see kuulutatakse avalikul kohtuistungil. Kui see vormistatakse määrusena, allkirjastavad selle kohtukoosseisu president ja kohtusekretär, kuid seda ei kuulutata avalikul kohtuistungil. Seejärel toimetatakse see pooltele kätte. Arvamused allkirjastavad Euroopa Kohtu president, nõupidamistel osalenud kohtunikud ja kohtusekretär ning need kuulutatakse avalikul kohtuistungil.

Kirjaliku õigustõlke teenistuse eesmärk on teha lahendi allkirjastamise (määruste puhul) või kuulutamise (kohtuotsuste ja arvamuste puhul) päevaks kättesaadavaks võimalikult palju keeleversioone. Kohtumenetluskeelne versioon on alati kättesaadav, sest selle puudumisel ei oleks lihtsalt võimalik allkirjastada ja toimetada pooltele kätte autentses keeles lahendit. Kõigile jõupingutustele ja investeeringutele vaatamata ei ole kõik teised keeleversioonid alati kättesaadavad, arvestades üha ebasoodsamat suhet kirjaliku õigustõlke teenistuse ressursside ja töökoormuse vahel. Jõupingutused keskenduvad lahenditele, mis on üldiselt kõige olulisemad; neile, mille vastu näib asjaomases liikmesriigis olevat eriline huvi (nt kuna ta on esitanud seisukohad või astunud menetlusse), ja neile, mille tõlkimine tundub olevat lühikese aja jooksul kõige paremini teostatav (nt kui need on lühikesed). Vähem tähtsad või suurema lehekülgede arvuga lahendid tõlgitakse puuduvatesse keeltesse esimesel võimalusel, et neid saaks levitada internetis ja avaldada kohtulahendite kogumikus. Kirjaliku õigustõlke teenistuse eesmärk on vältida, et lahendid jääksid tõlkimata kauemaks kui kolmeks kuuks pärast nende kuulutamist, kuid ka seda on üha raskem saavutada.

Peamiste dokumentide tõlkimise keeled

Lähtekeel

Sihtkeel(ed)

Eelotsusetaotlus

1 keel 24.
ametlikust keelest

Kõik muud
ametlikud keeled
(välja arvatud MT ja GA)

Kohtujuristi ettepanekud

Kohtujuristi kasutatav
üks ametlik keel

Kõik muud
ametlikud keeled

Lahendid

Nõupidamiskeel

Kõik muud
ametlikud keeled

Menetlusedokumentid hagimenetluses

1 keel 24.
ametlikust keelest

Nõupidamiskeel

Menetlusse astuja kirjalikud seisukohad

1 keel 24.
ametlikust keelest

Nõupidamiskeel
ja menetluskeel

Seisukohad

1 keel 24.
ametlikust keelest

Nõupidamiskeel
ja menetluskeel

Autentne keeleversioon

Euroopa Kohtu kodukorra artikli 41 ja Üldkohtu kodukorra artikli 49 kohaselt on kohtumenetluse keeles koostatud lahendite versioonid autentseid, olenemata sellest, kas tegemist on kohtumääruse või kohtuotsusega. Seetõttu on see keeleversioon eriti oluline. Hiljutine määrus kohtuasjas C-706/20 on suurepärane näide. Selles kohtuasjas sai Euroopa Kohus eelotsusetaotluse, milles paluti muu hulgas tõlgendada kohtuasjas C-677/18 tehtud Amoena kohtuotsust, kuna selle ingliskeelse versiooni (menetluskeel) punkti 53 sõnastus ei olnud piisavalt selge. Euroopa Kohtul paluti täpsustada, millis(t)ele nimisõna(de)le viitavad sõnad „them“, „their“ ja „they“. Otsuse tegemiseks viis Euroopa Kohus läbi Amoena kohtuotsuse grammatilise analüüsi selle autentses ingliskeelses versioonis.

Selleks, et vältida selliseid olukordi nii palju kui võimalik, on keeleosakonnad, kes tõlgivad nende enda keeles menetletavaid kohtuasju, eriti valvsad, mitmekordistades kvaliteedikontrolli nii palju kui vaja ja küsides mõnikord nõu kohtu liikmetelt, kellele see keel on emakeel.

Euroopa Kohtule ei ole kunagi esitatud ühtegi eelotsuse küsimust, mis põhineks otsuse eri keeleversioonide vahelise kooskõla puudumisel. Selle põhjuseks on kahtlemata asjaolu, et menetluskeelne versioon on autentne. Mõne kohtuasja puhul on menetluskeeli siiski rohkem kui üks, kusjuures arvamuste puhul on see staatus kõigil ametlikel keeltel (vt punkt 2.2.3). Teine põhjus on Euroopa Kohtus tehtavate kirjalike õigustõlgete kõrge kvaliteet, sest isegi kui kõik versioonid ei ole võrdse väärtusega, nagu liidu õigusaktide puhul, on keeleversioonide kvaliteet ja ristvastavus liidu õiguse ühetaoliseks kohaldamiseks endiselt oluline.

Seetõttu vajab Euroopa Kohus iga sihtkeele jaoks piisavalt ressursse ja kõrgelt kvalifitseeritud spetsialiste nii kirjaliku kui ka suulise tõlke jaoks (vt punkt 3.1).

Lahenditest ja arvamustest teavitamine Euroopa Liidu Teatajas

Kõikidest Euroopa Kohtu või Üldkohtu lahenditest ja arvamustest teavitatakse *Euroopa Liidu Teatajas* mitmes keeles, mis eeldab loomulikult erinevate keeleversioonide koostamist kirjaliku õigustõlke teenistuse poolt.⁵⁶ Need teatised sisaldavad lahendite ja arvamuste resolutsioone, st eelotsuste puhul Euroopa Kohtu vastuseid eelotsusetaotluse esitanud kohtu küsimustele ning hagide või apellatsioonkaebuste puhul otsust hagi rahuldamise või rahuldamata jätmise ning kohtukulude kohta.

Lahendite ja arvamuste avaldamine ja levitamine

Selleks, et tagada Euroopa Liidu Kohtu koosseisus olevate kohtute kohtupraktikast tuleneva õiguse ühetaoline kohaldamine, tuleb seda kohtupraktikat levitada ja avaldada. Kuni 2012. aastani võis tekkida märkimisväärne viivitus Euroopa Kohtu ja Euroopa Liidu Väljaannete Talituse (OP) veebisaitidel lahendite esialgse versiooni avaldamise ja nende ametliku avaldamise vahel *kohtulahendite kogumikus*. Selle põhjuseks oli *kohtulahendite kogumiku* avaldamine paberkandjal. Ühest küljest võis *kohtulahendite kogumiku* kõite koostada alles siis, kui kõik selle kõite tekstid olid kättesaadavad, nii et ühe teksti, isegi ühe kohtuotsuse kokkuvõtte tõlkimise hilinemine takistas kogu igakuise kõite avaldamist asjaomases keeles. Teisest küljest, kui kõik tekstid olid olemas, tuli veel asjaomane kõide füüsiliselt toota ja seda levitada. Alates 2012. aastast on Euroopa Kohus ja väljaannete talitus läinud üle *kohtulahendite kogumiku* digitaalsele avaldamisele. Avaldamine toimub dokumendi kaupa, nii et ühe dokumendi puudumine ei lükka enam teiste dokumentide avaldamist edasi. Aega, mis jääb esialgse versiooni internetis avaldamise ja ametliku teksti *kohtulahendite kogumikus* avaldamise vahele, on lühendatud vaid mõne nädalani, mida kasutatakse dokumentide korrektuuri lõpuleviimiseks.

Digitaalne avaldamine puudutab ilmselgelt kõiki *kohtulahendite kogumikus* avaldatud dokumente, mitte ainult kohtuotsuseid ja -määrusi. See kehtib ka arvamuste, kohtujuristide ettepanekute ja avaldamata lahendeid käsitleva teabe kohta.

56 | Tegemist on teatistega, mis on seotud kohtute poolt tehtud lahendite ja antud arvamustega, mida ei tohi segi ajada teatistega, mis on seotud hagiavalduse või eelotsusetaotluse esitamisega ja mis koostatakse kohe pärast eelotsusetaotluse, hagiavalduse või apellatsioonkaebuse esitamist ning mis samuti tõlgitakse kõikidesse keeltesse, et avaldada need *Euroopa Liidu Teatajas*.

Lühiülevaated või kokkuvõtted ning teave avaldamata lahendite kohta

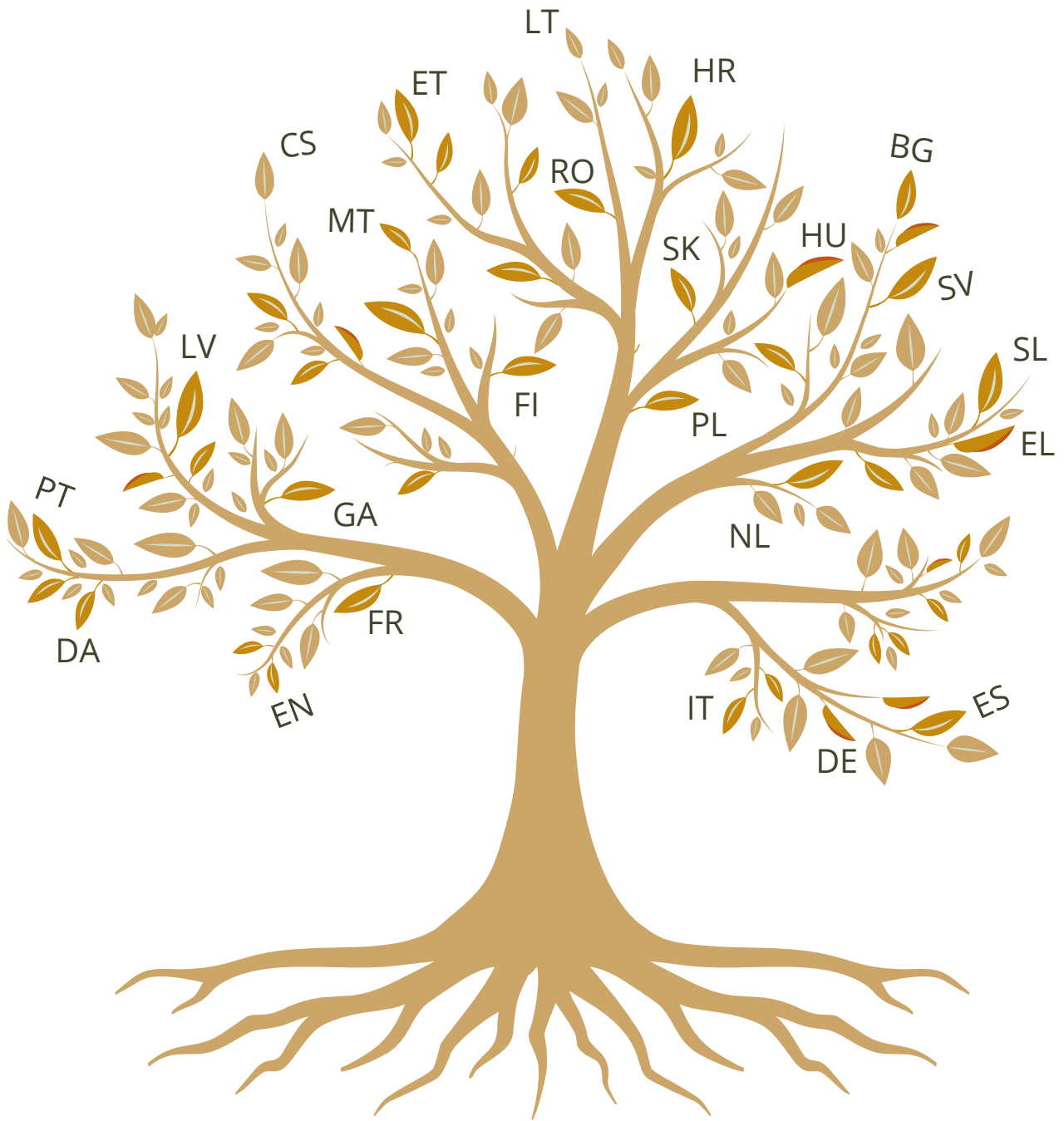
Kuni 2018. aasta lõpuni oli igale *kohtulahendite kogumikus* avaldatud lahendile lisatud lühiülevaade – dokument, mis sisaldas märksõnade jadasid ja asjaomase otsuse kokkuvõtet. See dokument, mille eesmärk oli hõlbustada õiguslast uurimistööd, avaldati kõigis *kohtulahendite kogumiku* keeltes koos otsusega, millega see on seotud.

Alates 2019. aastast on lühiülevaated asendatud kokkuvõtetega, mis sisaldavad ka märksõnade jadasid ja mille erinevused on järgmised: ühest küljest on kokkuvõtted pikemad ja analüütilisemad kui lühiülevaated. Teisest küljest ei koostata kokkuvõtteid kohtute kõigi otsuste kohta, vaid ainult nende kohta, mida kohtud peavad kõige olulisemaks. Euroopa Kohtu puhul on need suurkoja otsused ja samuti mõned viiest kohtunikust koosnevate kodade otsused. Muude Euroopa Kohtu otsuste kohta koostatakse ülevaated, mis sisaldavad märksõnade jadasid ja linki *kohtulahendite kogumikus* avaldatud lahendile. Seevastu kõigi Üldkohtu avaldatud lahendite kohta koostatakse kokkuvõte.

Lahendeid, mida *kohtulahendite kogumikus* ei avaldata, kirjeldatakse kogumikus siiski lühidalt avaldamata lahendite kohta käiva teabe vormis.

Üldistatuna kasutatakse menetluses potentsiaalselt täielikku mitmekeelset tööriistakomplekti, mida toetavad välised andmed mis tahes ametlikus keeles. Iga konkreetse kohtuasja puhul võetakse sellest tööriistakomplektist menetluskeel (mis määratakse kindlaks menetluse algatusdokumendi esitamise ajal) ja tõlkimise kaudu ühine keel, mis on praegu prantsuse keel, et võimaldada kõnealuse kohtuasja sisemist haldamist ja arutamist. Seejärel laieneb see tööriistakomplekt taas muudele keeltele, mida on vaja kirjaliku ja suulise tõlkimise abil kasutada suuliste seisukohtade esitamiseks kohtuistungil, kohtujuristi ettepaneku esitamisel ja lahendite tegemisel.

Menetluste mitmekeelset kulgu saab kujutada mitmekeelsuse puu metafoori abil. Puu on juurdunud liikmesriikide keelelise, õigusliku ja kultuurilise mitmekesisuse rikkalikus aluspinnas; aluspinnas toidab mahla, mis tõuseb ülespoole mööda menetluse tüve, puu kitsasse ossa, kuhu see mitmekesisus suunatakse tõhusaks haldamiseks; lõpuks hargneb tüvi laiali, et anda mitmekesisuse mahlast toituvaid lehti, mis hakkavad üskord omakorda väetama ühist aluspinda.

2.5 - Mitmekeelsust puudutavad kohtuvaidlused Euroopa Kohtus

Mitmekeelsus ei ole mitte ainult osa kohtumenetlusest kui tervikust, vaid on mõnikord ka kohtuvaidluste esemeks Euroopa Kohtus või Üldkohtus. See kohtupraktika haru sisaldab olulisi otsuseid, näiteks kuulus Cilfiti kohtuotsus⁵⁷.

2.5.1 - Liidu õigusaktide keeleversioonide vaheline kooskõla: *acte clair*'i teooria

Sellisel erijuhtumil, kui kohtud peavad tõlgendama õigust – nii esmast kui ka teisest – olukorras, kus õigusakti keeleversioonid ei ole omavahel kooskõlas, omandab tõlkimisprotsess lisaväärtuse. Nimelt vastavalt Cilfiti kohtupraktikale võib kohus võrrelda akti tõlgendamisel selle keeleversioone. Liidu kohus ei tugine oma analüüsis mitte ainult menetluses esitatud dokumentide tõlgetele, vaid ka mitmele muule elemendile, nagu ettevalmistavad materjalid, lahknevuste laad ja ulatus ning sellise jurist-lingvisti (eelkõige menetluskeele jurist) panus, kes saab kõige paremini kirjeldada omakeelse keeleversiooni sisu ja sellest tulenevat liidu õiguse ja riigisisese õiguse suhet. Seega on õiguslik mitmekeelsus ka õigusliku analüüsi vahend.⁵⁸

Erinevalt Euroopa Kohtu ja Üldkohtu kohtupraktikast ei ole liidu õigusaktidel menetluskeelt ja kõik keeleversioonid on autentsed. Euroopa Kohus, kes peab otsustama selliste õigusaktide tõlgendamise üle, mille keeleversioonide vahel on lahknevusi, on välja töötanud *acte clair*'i teooria. Oma kohtuotsuses Cilfit leidis Euroopa Kohus, et kohus, mille otsuse peale ei saa riigisisese õiguse järgi edasi kaevata ja kus kerkib üles ühenduse õiguse küsimus, on kohustatud saatma küsimuse Euroopa Kohtusse, välja arvatud juhul, kui kohus on tuvastanud, et ühenduse õiguse õige kohaldamine on niivõrd ilmselge, et puudub mis tahes põhjendatud kahtlus, ning et sellise olukorra olemasolu tuleb hinnata eelkõige arvestades kohtuotsuste lahknevuse ohtu liidus (punkt 21 ja resolutsioon). Liikmesriigi kohus võib järeldada, et ühenduse õiguse õige kohaldamine on nii ilmselge, et ei jäta ruumi põhjendatud kahtlusele, kuid alles pärast seda, kui ta on veendunud, et küsimus on sama ilmselge teiste liikmesriikide kohtute ja Euroopa Kohtu jaoks (punkt 16). See kohus peab siiski arvesse võtma asjaolu, et ühenduse õigusaktid on välja töötatud

57] 6. oktoobri 1982. aasta otsus, 283/81, [EU:C:1982:335](#).

58] Gardette, Jean-Marie, „Éloge et illustration du multilinguisme. En quoi le multilinguisme participe-t-il de la protection juridictionnelle en droit de l'Union?“ *Revue des affaires européennes*, nr 3, 2016, lk 345.

mitmes keeles ja erinevad keeleversioonid on võrdselt autentsed; ühenduse õigusnormi tõlgendamine eeldab seega keeleversioonide võrdlemist (punkt 18).

Euroopa Kohus on hiljem oma väljakujunenud kohtupraktikas kinnitanud, et kui liidu õiguse teksti eri keeleversioonide vahel on lahknevusi, tuleb kõnealust sätet tõlgendada selle õigusakti üldist ülesehitust ja eesmärki silmas pidades, mille osa see on, ning et liidu õiguse sätte ühes keeleversioonis kasutatud sõnastus ei saa olla ainus alus selle sätte tõlgendamisel ega olla selles suhtes teiste keeleversioonide ees eelistatud, sest see oleks vastuolus liidu õiguse ühetaolise kohaldamise nõudega.

Kohtuasjas *Ferriere Nord SpA vs. komisjon*⁵⁹ 17. juulil 1997 tehtud kohtuotsuses oli kõne all ebakõla EMÜ asutamislepingu artikli 85 itaaliakeelse versiooni ja selle artikli teiste keeleversioonide vahel. Itaaliakeelse versiooni kohaselt eeldas asutamislepingu artikli 85 rikkumine, et kõnealusel kartellil peab olema nii konkurentsivastane eesmärk kui ka konkurentsivastane tagajärg („per oggetto e per effetto“), samas kui teistes keeleversioonides oli sätestatud, et need kaks tingimust ei ole kumulatiivsed, st piisab, kui kartellil on konkurentsivastane eesmärk või tagajärg. Euroopa Kohus otsustas (punkt 15), et „väljakujunenud kohtupraktika kohaselt tuleb ühenduse õigusnorme tõlgendada ja kohaldada ühetaoliselt, võttes arvesse ühenduse teistes keeltes kehtivaid versioone. Seda järeldust ei saa kõigutada asjaolu, et käesoleval juhul on artikli 85 itaaliakeelne versioon eraldi võttes selge ja ühemõtteline, kuna kõigis teistes keeleversioonides on selgesõnaliselt mainitud asutamislepingu artikli 85 lõikes 1 osutatud tingimuse alternatiivset iseloomu“.

59| C-219/95 P, [EU:C:1997:375](#).

Cilfit II kohtuotsus

Hiljutises Cilfit II⁶⁰ kohtuotsuses oli Euroopa Kohtul võimalus täpsustada oma varasemat kohtupraktikat.

Esiteks tuletas Euroopa Kohus meelde, et olukorras, kus liidu õiguse õige tõlgendus on niivõrd ilmselge, et puudub mis tahes põhjendatud kahtlus, tuleb sellise kahtluse puudumist hinnates arvestada liidu õiguse erijooni, selle tõlgendamisel tekkivaid erilisi raskusi ja kohtuotsuste lahknevuse ohtu liidus. Enne järelduse tegemist, et puudub mis tahes põhjendatud kahtlus, peab liikmesriigi kohus veenduma, et tõlgendus on sama ilmselge teiste liikmesriikide kohtute ja Euroopa Kohtu jaoks. Viimase astmena asja lahendavad liikmesriigi kohtud peavad omal vastutusel, iseseisvalt ja nõutava tähelepanelikkusega hindama, kas tegemist on sellise olukorraga. Seetõttu on neil selles valdkonnas eriline vastutus (vt eelkõige punkt 50).

Mis puudutab täpsemalt lahknevate keeleversioonide võrdlemist, siis märkis Euroopa Kohus punktis 44, et kuigi viimase astmena asja lahendav liikmesriigi kohus ei saa olla kohustatud analüüsima kõnealuse liidu sätte iga keeleversiooni, peab ta siiski arvesse võtma lahknevusi sätte keeleversioonides, millest ta on teadlik, eelkõige juhul, kui pooled on neid lahknevusi esile toonud ja need on tõepoolest olemas.

60| 6. oktoobri 2021. aasta kohtuotsus Consorzio Italian Management ja Catania Multiservizi, C-561/19, [EU:C:2021:799](#) (vt ka pressiteade nr 175/21).

2.5.2 - Kohtuvaidlused seoses värbamiskonkursside ja vabade ametikohtade teadete keelereeglitega

Konkursiteadete, vabade ametikohtade ja osalemiskutsete mitmekeelsuse küsimus on olnud Euroopa Kohtu ja Üldkohtu rikkaliku kohtupraktika teemaks, mille juurde on kasulik tagasi pöörduda. See kohtupraktika näitab, kui oluline on mitmekeelsus kui kvaasikonstitutsiooniline põhimõte liidu institutsioonide tegevuses.

Euroopa Personalivaliku Ameti (EPSO) korraldatavate värbamiskonkursside keeltekasutuse korda on liidu kohtutes mitu korda vaidlustatud, eelkõige Hispaania ja Itaalia poolt, kes vaidlustasid EPSO tava avaldada konkursiteated ainult inglise, prantsuse ja saksa keeles, mis on vastuolus määruses 1/58 sätestatud põhimõtetega, mille kohaselt on kõik liikmesriikide keeled institutsioonide ametlikud keeled ja töökeeled.

Näiteks kohtuasjas Itaalia vs. komisjon⁶¹ tehtud otsuses tuletas Euroopa Kohus meelde, et liidu keeltekasutuse korras määrati institutsioonide ametlike keeltena ja töökeeltena kindlaks 23 keelt, mis olid tollal määruses 1/58 nimetatud. Seega tühistati vaidlustatud konkursiteated. Euroopa Kohus on kutsunud institutsioone üles kehtestama üksikasjalikud eeskirjad keeltekasutuse korra kohaldamiseks, et põhjendada mis tahes erandit määrusest 1/58. Seega peab konkursiteates esitatud keelte valik olema põhjendatud. Seetõttu tuletas Euroopa Kohus punktis 71 meelde, et „ilma, et oleks vaja teha otsust selle kohta, kas konkursiteade on üldkohaldatav akt määruse nr 1 artikli 4 tähenduses, piisab sellest, kui sedastada, et vastavalt personalieeskirjade III lisa artikli 1 lõikele 2 koostoimes määruse nr 1 artikliga 5, mis näeb ette, et *Euroopa Liidu Teataja* avaldatakse kõikides ametlikes keeltes, oleks vaidlusalused konkursiteated tulnud tervikuna avaldada kõikides ametlikes keeltes“.

„Igal juhul, [...] lähtudes eeldusest, et Euroopa Liidu kodanikud loevad *Euroopa Liidu Teatajat* oma emakeeles ning et see keel on üks liidu ametlikest keeltest, peab potentsiaalne kandidaat, kelle emakeel ei ole vaidlusaluste konkursiteadete tervikuna avaldamise keel, enne selle otsustamist, kas ta soovib ühel nendest konkurssidest osaleda, soetama *Euroopa Liidu Teataja* ühes nendest keeltest ning lugema teadet selles keeles“ (punkt 73). Järelikult „oli [selline kandidaat] halvemas olukorras võrreldes kandidaadiga, kelle emakeel oli üks kolmest keelest, milles vaidlusalused konkursiteated tervikuna avaldati, nii selles osas, mis puudutab nende teadete õigesti mõistmist, kui ka selles

61 | 27. novembri 2012. aasta otsus kohtuasjas C-566/10 P, [EU:C:2012:752](#) (vt ka pressiteade nr 153/12).

osas, mis puudutab tähtaega nendeks konkurssideks valmistumiseks ning kandidatuuri esitamiseks“ (punkt 74). „Sellest järeldub, et [selles kohtuasjas käsitletud] piiratud avaldamise praktika ei järgi proportsionaalsuse põhimõtet ning kujutab seega endast keele tõttu diskrimineerimist, mis on personalieeskirjade artikliga 1d keelatud“ (punkt 77).

Eespool viidatud kohtuotsuses Itaalia vs. komisjon (punktid 86–88) aktsepteeris Euroopa Kohus siiski teatavaid erandeid nendest põhimõtetest:

„Tuleb lisada, et vaidlusaluste konkursiteadetega hõlmatud institutsioonidele ei kohaldata keeltekasutuse erikorda (vt Siseturu Ühtlustamise Ameti keeltekasutuse korra kohta 9. septembri 2003. aasta otsus kohtuasjas C-361/01 P: Kik vs. Siseturu Ühtlustamise Amet, [EU:C:2003:434](#), punktid 81–97). Siiski peab kontrollima, kas asjaomasest kolmest keelest ühe keele oskuse nõue võiks olla põhjendatud teenistuse huvidega, nagu väidab komisjon. Sellega seoses [...] võivad teenistuse huvid kujutada endast õiguspärasest eesmärgi, mida võib arvesse võtta. Nagu märgiti käesoleva kohtuotsuse punktis 82, lubab personalieeskirjade artikkel 1d seada piiranguid diskrimineerimiskeelu ja proportsionaalsuse põhimõttele. Siiski on tähtis, et need teenistuse huvid oleksid objektiivselt põhjendatud ning et nõutud keelteoskuse tase oleks proportsionaalne teenistuse tegelike vajadustega (vt selle kohta 19. juuni 1975. aasta otsus kohtuasjas 79/74: Küster vs. parlament, [EU:C:1975:85](#), punktid 16 ja 20, ning 29. oktoobri 1975. aasta otsus kohtuasjas 22/75: Küster vs. parlament, [EU:C:1975:140](#), punktid 13 ja 17)“ (punktid 86–88).

Samamoodi otsustas Üldkohus 24. septembri 2015. aasta kohtuotsustes Itaalia vs. komisjon, T-124/13 ja T-191/13, 17. detsembri 2015. aasta kohtuotsustes T-275/13, T-295/13 ja T-510/13 ning 15. septembri 2016. aasta kohtuotsustes T-353/14 ja T-17/15.

Viimase kohtuotsuse peale esitati apellatsioonkaebus, mille kohta tegi otsuse Euroopa Kohtu suurkoda. Euroopa Kohtu suurkoda otsustas 26. märtsi 2019. aasta otsuses komisjon vs. Itaalia, C-621/16 P järgmist: „tuleb täpsustada, et see institutsioon, kes on keeleoskuse põhjal erineva kohtlemise kehtestanud, peab tõendama, et selline erinev kohtlemine on sobiv, et vastata töölevõetud isikute täidetavate töökohustustega seotud tegelikele vajadustele. Peale selle peavad kõik spetsiifilist keelteoskust puudutavad tingimused olema teenistuse huvidega proportsionaalsed ning tuginema selgetele, objektiivsetele ja ootuspärasele kriteeriumidele selleks, et kandidaatidel oleks võimalik mõista selle tingimuse põhjendusi ja liidu kohtutel kontrollida selle tingimuse õiguspärasust (vt ka 26. märtsi 2019. aasta kohtuotsus Hispaania vs. parlament, C-377/16, punkt 69)“ (punkt 93); „liidu töötajate valikumenetluses on konkursside keeltekasutuse korraga seoses

ametnike personalieeskirjade artikli 1d lõiget 6 kohaldades lubatud erinev kohtlemine, kui see on objektiivselt ja mõistlikult põhjendatud personalipoliitika üldise huvi kohase seadusliku eesmärgiga" (punkt 120); „kuigi ei ole välistatud, et teenistuse huvid võivad õigustada konkursi 2. keele valiku piiramist piiratud arvu ametlike keeltega, mille oskus on liidus kõige ulatuslikum (vt analoogia alusel 9. septembri 2003. aasta kohtuotsus Kik vs. Siseturu Ühtlustamise Amet, C-361/01 P, [EU:C:2003:434](#), punkt 94), ja seda isegi üldist laadi konkursside raames nagu „Avaliku konkursi teade EPSO/AD/276/14 – Administraatorid (AD 5)“, peab selline piirang, arvestades käesoleva kohtuotsuse punktides 92 ja 93 esitatud nõuetega, siiski tingimata põhinema nii konkursi kandidaatide kui ka liidu kohtute poolt objektiivselt kontrollitavatel asjaoludel, mis saavad õigustada nõutud keelteoskust, mis peab olema proportsionaalne teenistuse tegelike vajadustega" (punkt 124).

Vabade ametikohtade teadete ja osalemiskutsete keeltekasutuse kord on samuti märkimisväärse hulga kohtuvaidluste ese.

Üldkohtu 20. novembri 2008. aasta kohtuotsus Itaalia vs. komisjon, T-185/05, puudutas liikmesriigi (Itaalia) hagi, milles paluti tühistada esiteks komisjoni otsus avaldada teated kõrgemate ametnike vabade ametikohtade kohta saksa, prantsuse ja inglise keeles ning teiseks komisjoni poolt nendes kolmes keeles avaldatud teade Euroopa Pettustevastase Ameti (OLAF) peadirektori vaba ametikoha kohta. Itaalia tugines kodakondsuse alusel mittediskrimineerimise ja keelelise mitmekesisuse austamise põhimõttele, et tühistada kõnealused vaba ametikoha teated.

Komisjon esitas omalt poolt teenistuse parema korraldamisega seotud põhjused, mida ta pidas õiguspärasteks.

Üldkohus rahuldas Itaalia hagi põhjendusega, et „kui komisjon otsustab avaldada *Euroopa Liidu Teatajas* teate tervikteksti kõrgema ametniku vaba ametikoha täitmiseks ainult teatavates keeltes, peab ta sellest teatest potentsiaalselt huvitatud kandidaatide keele alusel diskrimineerimise ärahoidmiseks võtma sobivad meetmed, et informeerida kõiki asjaomaseid kandidaate kõnealusest teatest vaba ametikoha kohta ja nendest väljaannetest, kus teade on tervikuna avaldatud" (punkt 130), ja „kui võtta arvesse ka asjaolu, et otsust ennast ei ole *Euroopa Liidu Teatajas* avaldatud, et teavitada muus kui saksa, inglise või prantsuse keeles väljaannete lugejaid otsusega sisse viidud olulisest muudatusest praktikas, esineb tõsine oht, et potentsiaalseid kandidaate, kelle emakeeleks ei ole üks otsuses nimetatud kolmest keelest, isegi ei informeerita neid huvitada võivast teatest vaba ametikoha kohta. Isegi kui need kandidaadid valdaksid saksa, inglise või prantsuse keele hulgast vähemalt ühte keelt, ei saa eeldada, et nad loevad muus kui nende emakeeles avaldatud *Euroopa Liidu Teataja* väljaannet" (punkt 138).

Kohtuasjas C-377/16, milles oli vaidlus Hispaania ja Euroopa Parlamendi vahel ning mille Euroopa Kohtu suurkoda lahendas 26. märtsi 2019. aasta kohtuotsusega, palus Hispaania Euroopa Kohtul tühistada osalemiskutse lepinguliste töötajate (sõidukijuhtide) valikumenetluses. Hispaania tugines keele põhjal diskrimineerimise keelu ja keelelise mitmekesisuse austamise põhimõtetele, kuna vaidlustatud teates piirati valikumenetluses teise keele valikut ja samuti suhtluskeele valikut saksa, inglise ja prantsuse keelega. Parlament viitas omalt poolt teenistuse huvidele, millest tulenevalt peavad uued töötajad olema kohe töövalmis, ning asjaolule, et kõnealused kolm keelt on institutsioonis kõige sagedamini kasutatavad keeled. Lisaks sellele ei tähenda parlamendi sõnul asjaolu, et kandideerimisvorm oli tehnilistel põhjustel kättesaadav ainult saksa, inglise ja prantsuse keeles, kandidaatide kohustust täita see ühes neist kolmest keelest.

Euroopa Kohus leidis, et „[n]eil asjaoludel ei saa välistada, et kandidaatidelt võeti tegelikult võimalus kasutada nende valitud liidu ametlikku keelt oma kandideerimisavalduste esitamiseks“ (punkt 44). Lisaks tuletas kohus meelde, et „ametnike personalieeskirjade artikli 1d lõikest 6 [tuleneb], et erinev kohtlemine keeleoskuse põhjal ei ole personalieeskirjade kohaldamisel lubatud, välja arvatud juhul, kui see on objektiivselt ja mõistlikult põhjendatud ning vastab personalipoliitika üldise huvi kohastele õiguspärasele eesmärkidele“ (punkt 49). Kuna parlamendil, kellel see tõendamiskohustus oli, selle tõendamine ei õnnestunud, tühistas Euroopa Kohus vaidlustatud akti.

2.5.3 - Ühtse toimega Euroopa patendi keeltekasutuse korra erijuhtum

Euroopa Patendiamet (EPO) haldab ühtse toimega Euroopa patenti (EEUP), mis on loodud Euroopa Parlamendi ja nõukogu 17. detsembri 2012. aasta määrusega (EL) nr 1257/2012 tõhustatud koostöö rakendamise kohta ühtse patendikaitse loomise valdkonnas. Tõlkimise valdkonnas kohaldab Euroopa Patendiamet nõukogu 17. detsembri 2012. aasta määrusega (EL) nr 1260/2012 kehtestatud korda. EPO ametlikud keeled on saksa, inglise ja prantsuse keel. Seega tõlgitakse patendid üksnes nendesse keeltesse, mis on erand määrusest 1/58. Selline keeltekasutuse erikord on kohanud vastuseisu mitme liikmesriigi poolt, kes tuginevad keele põhjal diskrimineerimise keelu põhimõttele.

Euroopa Kohtu (suurkoda) 5. mai 2015. aasta otsus Hispaania vs. nõukogu, C-147/13, on tehtud selles kontekstis. Kõnealusel juhul taotles Hispaania määruse nr 1260/2012 tühistamist. Belgia, Tšehhi Vabariik, Taani, Saksamaa, Prantsusmaa, Luksemburgi Suurhertsogiriik, Ungari, Madalmaad, Rootsi, Suurbritannia ja Põhja-liri Ühendkuningriik, nagu ka Euroopa Parlament ja komisjon astusid menetlusse nõukogu nõuete toetuseks.

Euroopa Kohus nõustus lõpuks liidu ametlike keelte erineva kohtlemisega, kui see on asjakohane ja proportsionaalne määruse õiguspärase eesmärgiga (st ühtse toimega Euroopa patendi jaoks lihtsustatud ja ühtse tõlkekorra loomine, et see oleks leiutajate jaoks kulutasuv). Eesmärk oli ka tagada õiguskindlus, stimuleerida innovatsiooni ja tuua kasu eelkõige väikestele ja keskmise suurusega ettevõtetele (VKEdale) ning muuta juurdepääs ühtse toimega Euroopa patendile ning patendisüsteemile üldiselt lihtsamaks, odavamaks ja õiguskindlamaks (punktid 31–48).

Euroopa Kohtu suhtlemine kodanikega nende keeles

Lisaks õigusemõistmisega seotud tegevusele saab Euroopa Kohus ka igasuguseid taotlusi kodanikelt. Need võivad hõlmata näiteks taotlusi tutvuda haldusdokumentide või institutsiooni ajalooarhiiviga. See võib hõlmata ka mitmesuguseid küsimusi või teabenõudeid, mis mõnikord esitatakse Euroopa Kohtule isegi ekslikult (näiteks kui need puudutavad mõnda teist rahvusvahelist kohut, nagu Euroopa Inimõiguste Kohut). Euroopa Kohus võtab vastu ka praktikakohtade taotlusi, kandideerimisavaldusi, pakkumisi hankemenetluste raames, taotlusi külastuste või õppeseminaride korraldamiseks jne.

Kuna sellised taotlused võivad saabuda liidu mis tahes ametlikus keeles, peab Euroopa Kohtul olema keelekompetents, et neid taotlusi mõista, menetleda ja neile samas keeles vastata⁶², kohandades vajaduse korral oma keeleregistrit ja -stiili (juriidiline, haldusalane, tehniline või pedagoogiline) vestluspartnerile sobivaks.

Euroopa Kohus peab olema võimeline suhtlema ka välismaailmaga, teavitama avalikkust, avama oma ukseid kõigile Euroopa kodanikele, kes soovivad tulla ja kohtuda, ning võtma neid vastu nende emakeeles. Selleks on Curia veebisait mitmekeelne. Samamoodi korraldatakse külastusi, protokollilisi üritusi või kohtumisi liikmesriikide kohtunikega osalejate keeltes, sageli DGMi tõlkide abiga.

Pressiteated tõlgitakse samuti kõikidesse ametlikes keeltesse, mida nõuab kohtuasja vastu üles näidatud huvi või käsitletav teema.

62 | Vt selle kohta Euroopa hea halduse tava eeskirja artikkel 13 (kättesaadav Euroopa Ombudsmani veebisaidil: <https://www.ombudsman.europa.eu/et/publication/et/3510>).

3. - Mitmekeelsuse haldamine Euroopa Kohtus

„Mitmekeelsusega kaasnev tõlkimine on üks selle tahkudest, mis on sageli ainsana nähtav. [...] Ometi on tõlkimine see [...], mis ühendab ja põimib, mõtte võidukäik jõu kasutamise üle. Selle täieliku mõju avaldumiseks on vaja pidevat mõttetööd nii teadusuuringute kui ka koolituse üle.“⁶³

Menetluse mitmekeelsuse eest vastutab kohtusekretär. Selles toetab teda eelkõige mitmekeelsuse peadirektoraat (DGM), kelle peadirektori alluvuses on suulise tõlke ja kirjaliku õigustõlke teenistused.

3.1 - Mitmekeelsuse peadirektoraadi ülesehitus

DGM loodi 1. jaanuaril 2018. See ühendab kaks varem eraldi toiminud teenistust, nimelt kirjaliku õigustõlke ja suulise tõlke teenistused. Peadirektoraat koosneb 30 osakonnast, millest kaks alluvad otseselt peadirektorile, ülejäänud 28 on põhimõtteliselt jagatud kolme direktoraadi vahel. Kui keeleosakond saab uue juhataja, allub see sageli määratud aja jooksul otse peadirektorile.

Tugiosakonnad koosnevad kahest vahetult peadirektori juurde kuuluvast osakonnast ja kolmandast iseseisvast osakonnast.

- Arvutipõhiste tõlkeabivahendite osakond, mis koosneb osakonna juhatajast, kolmest administraatorist ja 23 assistendist, jälgib ja arendab tõlketeenistuse jaoks spetsiifilisi IT-vahendeid, nii haldusvahendeid kui ka tõlkimist toetavaid vahendeid. Koostöös teiste teenistustega seab ta sisse dokumentide töötlemiseks vajaliku töövoogu alates nende saabumisest tõlketeenistusse kuni nende väljasaatmiseni (saatmine tõlkimist taotlevale teenistusele või saatmine avaldamiseks). Samuti teeb ta koostööd suulise tõlke direktoraadiga, et koordineerida ja jälgida suulise tõlketeenistuse enda IT-päringuid ja -vajadusi, mis on suunatud infotehnoloogia direktoraadile (DTI). Koostöö selle direktoraadiga on eriti oluline. Arvutipõhiste tõlkeabivahendite osakond osaleb ka institutsioonidevahelises töös mitmekeelsuse abivahendite ja IT-seire valdkonnas. Osakond koosneb kolmest üksusest, milleks on mitmekeelsete IT-vahendite arendamise ja haldamise üksus,

63| Pingel, Isabelle, „Le régime linguistique des institutions de l’Union européenne“, *Revue des affaires européennes*, nr 3, 2016, lk 360–361.

dokumentide elektroonilise eeltöötuse ja avaldamise järelevalve üksus ning abivahendite haldamise ja toetuse üksus. Samuti on tal üksus, kes vastutab tulemustabelite ja mitmesuguse statistika koostamise eest. Peale selle täidab ta mitmesuguseid institutsioonisiseseid ja institutsioonidevahelisi ülesandeid, näiteks tehnoloogia arengu seire.

- Tõlgete planeerimise ja välistõlke osakond, mis koosneb osakonna juhatajast, kolmest administraatorist ja 20 assistendist, haldab tõlketellimuste töövoogu ning tõlketööde sisseostmise ja institutsioonidevaheliste abivahenditega seotud haldus-, lepingulisi ja finantsmenetlusi. Osakond koosneb kahest üksusest: keskne planeerimisüksus ja vabakutseliste üksus. Keskne planeerimisüksus peab sidet tõlketellimusi esitavate teenistuste (kabinetid, kohtukantseleid, kohtu teenistused) ja tõlkeosakondade vahel. See üksus pakub tõlgete tellijatele tähtaegu ja planeerib töövoogu kuni tõlgete lõpliku väljasaatmiseni. Ta tagab, et taotlustele lisatakse tõlkimiseks vajalik teave, ja haldab sellega seotud töövooge, sealhulgas tõlgitava teksti muutmistaotlusi. Vabakutseliste üksus tagab omalt poolt koostöös keeleosakondadega, et vabakutseliste tegevusi kavandatakse, viiakse ellu ja nende üle peetakse arvestust ning järgitakse häid haldus- ja finantstavasid. Välistõlge võib hõlmata tõlkimist või korrektuuri.

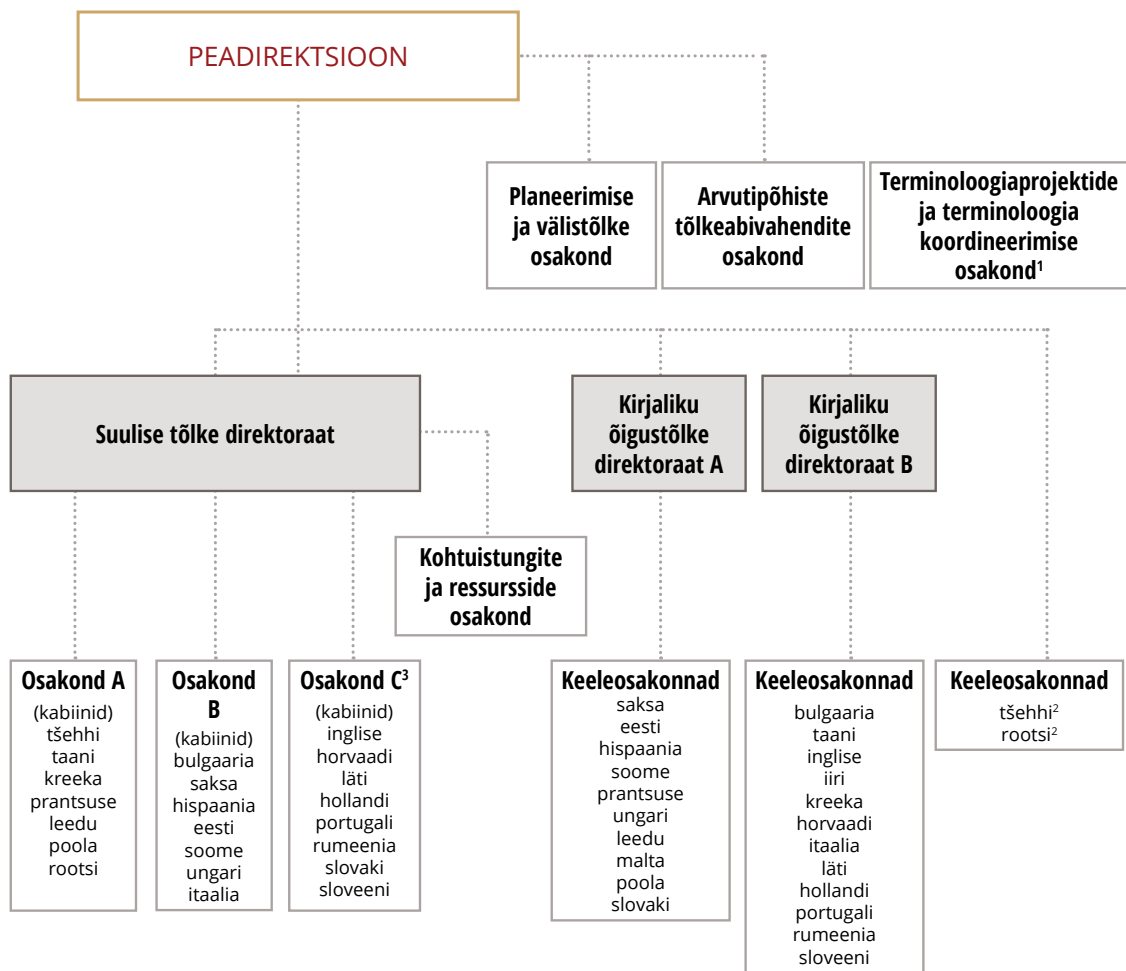
See osakond ei tegele otseselt suulise tõlke direktoraadi planeerimis- ja välistõlke tegevusega, mille jaoks on selles direktoraadis olemas teine tugiosakond, kuid tõlgete planeerimise ja välistõlke osakond tagab kogu mitmekeelsuse peadirektoraadi eelarve- ja finantsküsimuste tsentraliseeritud juhtimise ning osaleb erinevates institutsioonidevahelistes tööühmades.

- Veel üks osakond, mille tegevus toob horisontaalselt kasu kogu DGMile, väärib siinkohal mainimist, isegi kui see ei kuulu ametlikult selle alluvusse. See on terminoloogiaprojektide ja terminoloogia koordineerimise osakond, mis korraldab terminoloogiatööd (terminoloogia eeltöötlus; terminoloogiakogumike, näiteks mitmekeelse õigussõnastiku, kodukorra terminoloogia ja liikmesriikide kohtute nimetuste väljatöötamine). See osakond korraldab ka dokumentatsioonitööd (teadusuuringud, juhendid ja dokumendikorpused konkreetsete *tõlkemälude* jaoks), toetab ja juhendab keeleosakondi kvaliteedikontrolli rakendamisel, haldab DGMi sisekommunikatsioonivahendeid ja -meediume, nagu intranet, uudiskiri ja esitlusmaterjalid.

Ülejäänud osakonnad on jaotatud kolme direktoraadi vahel.

Ülejäänud osas koosneb kirjaliku õigustõlke teenistus kahest direktoraadist, milles on ainult keeleosakonnad, üks iga ametliku keele jaoks. Keeleosakondades, mida juhib osakonna juhataja, töötab olenevalt vastavasse keelde tõlkimise töökoormusest 20–57 jurist-lingvisti, keda toetavad korrektorid/keeletoiimetajad ja osakonna sekretariaat.

Suulise tõlke direktoraat koosneb neljast osakonnast. Kolm neist osakondadest koosnevad seitsmest või kaheksast alalisest kabiinist, mis teeb kokku 22 kabiini (praegu ei ole ühtegi malta või iiri keele alalist *kabiini*). Igas kabiinis on kaks kuni kümme ametnikust tõlki, sõltuvalt sellest, kui suur on tõlkimise koormus asjaomasesse keelde. Neljas osakond, mida nimetatakse kohtuistungite ja ressursside osakonnaks, täidab toetavat rolli suulise tõlke planeerimisel ja vabakutseliste tõlkide haldamisel. Kohtuistungite ja ressursside osakond ei vastuta mitte ainult kõigi alaliste tõlkide ja vabakutseliste tõlkide töö planeerimise eest, vaid ka valitud tõlkide iganädalase värbamise eest institutsioonidevahelisest nimekirjast, kuhu kuulub üle 3000 vabakutselise tõlgi. See osakond on pidevalt ühenduses kohtukantsleidega ja institutsiooni teiste teenistustega. Suulise tõlke direktoraadi horisontaalse planeerimise ja vabakutseliste tõlkide värbamise eest vastutab eelkõige osakonna juhataja, keda abistab täistööajaga ametnik ja osalise tööajaga viis tõlki, nn roteerujad, et toetada planeerimisega tegelevat meeskonda. Osakond tegutseb nelja sellise mitmekülgse kvalifitseeritud assistendi administratiivsel toel, kes vastutavad muu hulgas tõlkide värbamise ja vastuvõtu ning vabakutseliste tõlkidele kohtutoimikute ettevalmistamise eest.

1 Terminoloogiaprojektide ja terminoloogia koordineerimise osakond allub vahetult Euroopa Kohtu kohtusekretärile.

2 Keeleosakond, mille juhataja on äsja nimetatud, allub ajutiselt peadirektorile ning seejärel liitub see uuesti ühega kahest kirjaliku õigustõlke direktoraadist.

3 Osakonna C alla kuuluvad ka malta ja iiri keel, kuid neil kahel keelel ei ole praegu oma kabiine.

3.2 - Mitmekeelsuse peadirektoraadi ametikohad

Euroopa Kohtu kodukorra artikli 42 kohaselt „[moodustab] Euroopa Kohus [...] tõlketalituse, mis komplekteeritakse piisava juriidilise väljaõppega ja mitut liidu ametlikku keelt tundvatest asjatundjatest“. Seetõttu võtab ta peamiselt konkursi korras tööle ametnikke, kellel on suulise tõlke või kirjaliku õigustõlke tegemiseks vajalikud oskused.

3.2.1 - Jurist-lingvistid

Traditsiooniliselt on Euroopa Kohus kasutanud kirjalikuks õigustõlkeks jurist-lingviste, st juriste, kes on läbinud täies mahus liikmesriigi õiguse ülikooliõppe ning kes töölevõtmise ajal tunnevad hästi vähemalt kahte muud keelt ja õigussüsteemi. Tõlkimiseks on vajalik sihtkeele (üld- ja õiguskeele) – mis on põhimõtteliselt nende emakeel – täiuslik valdamine. Jurist-lingvistil võidakse paluda koostada ka dokument, mis hiljem tõlgitakse (nt eelotsusetaotluse kokkuvõtte) või kohtukantselei taotlusel teatis avaldamiseks *Euroopa Liidu Teatajas* või analüüsi- ja dokumentatsiooni direktoraadi (DRD) taotlusel dokument, mida kasutatakse kohtuasja menetlemise korraldamisel (eelanalüüsi leht).

Kui kirjanduslik tõlge hõlmab „taasloomist“ ja tehniline tõlge, mis jääb küll sisuliselt keelepõhiseks, on seotud suhteliselt jäiga ja universaalse tehnilise keele piirangutega, siis õigustõlge on nende kahe „hübriid“: ülevõtmine peab toimuma kahel tasandil – keelelisel ja õigus-tehnilisel tasandil. Keelelise standardiseerimise tase sõltub teksti liigist (eelotsusetaotlused, kohtuotsused, kohtujuristi ettepanekud). Vajalik on võrdlev lähenemisviis: eesmärk on leida lähtetekstis kasutatud õigusmõiste loomulik vaste või selle puudumisel selle funktsionaalne vaste sihtkeele õigussüsteemis. See eeldab sageli ulatuslikku õigusala uurimistööd, analüüsi ja allikate usaldusväärsuse hindamist. Ükski lugeja ei ole teksti suhtes nii tähelepanelik kui selle tõlkija.

Euroopa Kohtu puhul on õigustõlke põhiline tunnusjoon, et selle tõlkega luuakse kõigile kodanikele õigusi ja kohustusi, ja seega peab see olema sisult laitmatu.

Tekst ei ole konkreetse vahendaja oma: mida Euroopa Kohus ütleb, ütleb ta samamoodi kõikides keeltes. Jurist-lingvistil ei ole seega individuaalse autori vabadust, vaid tal on kohustus tagada kollektiivse teose usaldusväärsus.

Tõlkimine tähendab tema jaoks keeleliste ja õiguslike vastavuste (võrdlev õigus) leidmist, liidu õiguse (võimaluse korral koos selle erimõistetega) edastamist eri keeltes, hoolitsedes õige tasakaalu leidmise eest liidu õigusest ja riigisisest õigusest pärinevate sõnastuste

vahel. Euroopa Kohtu kirjalik õigustõlge on originaalteksti „rekonstrueerimine“, mis põhineb siduvatel vormilistel ja sisulistel elementidel (esmane õigus, teisene õigus, viited, tsitaadid, väljakujunenud terminoloogia ja liikmesriikide õigussüsteemidest tulenevad nõuded).⁶⁴

Võrdlus hõlmab potentsiaalselt kolme erinevat õigussüsteemi: riigisisene „lähteõigus“, riigisisene „sihtõigus“, liidu õigus. Üks õigussüsteem võib väljenduda mitmes keeles, nii nagu mitu õigussüsteemi võib kasutada ühte keelt.

Jurist-lingvistid tõlgivad peamiselt järgmisi dokumente:

- normatiivsed tekstid (Euroopa Liidu Kohtu põhikiri, Euroopa Kohtu ja Üldkohtu kodukord);
- lahendid (kohtuotsused, kohtumäärused ja arvamused);
- lahendite kokkuvõtted (varem annotatsioonid) ja teave avaldamata lahendite kohta;
- erinevate autorite esitatud ja erinevaid õigussüsteeme kajastavad eelotsusetaotlused;
- muud menetlusdokumendid, mis on välise päritoluga, erineva keele, vormi ja stiiliga;
- kohtujuristide ettepanekud;
- *Euroopa Liidu Teataja* teatised;
- pressiteated, st teabetekstid, mis on lihtsama sõnastusega, järgides samas originaali õiguslikku rangust;
- erinevad dokumendid: kirjad, veebilehed jne.

64 | Gwénaél Glâtre'i sõnul on „Euroopa Kohus (Euroopa Liidu Kohus) seega suurepärase tõlketeenuse osutaja liikmesriikide õiguste vahel. Tema tõlkeoskused on Euroopa õiguse tõlgendamise aluseks“, *L'anti-Babel: la forme „Europe“ au défi de ses frontières linguistiques*, Blog du Club de Mediapart, 16. november 2017: <https://blogs.mediapart.fr/gwenael-glatre/blog/161117/l-anti-babel-la-forme-europe-au-defi-de-ses-frontieres-linguistiques>.

Jurist-lingvist täidab ka muid ülesandeid peale õigustõlke. Esimene neist ülesannetest on toimetamine. Eesmärk on kontrollida vastavust originaalteksti ja selle tõlke vahel, mille on teinud kolmas isik, kes on samuti jurist-lingvist või vabakutseline kaastöötaja (täielikkus, õiguslike tõlkevigade puudumine, reeglite järgimine ja sihtkeele korrektne kasutamine), järgides seejuures kolme märksõna: lojaalsus (tehtud töö austamine), subsidiaarsus (mitte sekkumine ilma objektiivse põhjendusega), solidaarsus (osakonna hea tava järgimine). Toimetamise eest vastutav jurist-lingvist teeb parandusettepanekuid, lisades vajaduse korral kommentaare, mis võimaldavad selgelt eristada vigade parandamist, täpsustavaid sekkumisi ja stilistilisi parandusi. Oluline on, et toimetamine toimuks igas osakonnas ühtlustatud viisil, mis eeldab tavade formaliseerimist ja regulaarseid kohtumisi, kuid ka seda, et osakonnad arutavad omavahel hea tava küsimusi. Oluline on ka see, et protsessi ei muudetaks asjatult ja vahel pärssivalt kohmakamaks: kvaliteedikontroll, sealhulgas toimetamine peab keskenduma tundlikele või olulistele dokumentidele ning tõlgetele, mille on teinud vähem iseseisvad, näiteks algajad jurist-lingvistid. Samuti võib toimetamisega tegelevalt jurist-lingvistilt nõuda, et ta teavitaks oma juhatajat kolleegide (või vabakutseliste) tööde tasemest nende hindamise ja eelkõige ühtse kvaliteedi säilitamise eesmärgil.

Muud jurist-lingvisti ülesanded on põhimõtteliselt järgmised:

- aidata kaasa dokumentide üldisele kvaliteedile, suheldes nii nende koostajate kui ka teiste keeleosakondade kolleegidega (vastastikune abi, ristlugemine, vastamine riigisisese õigusega seotud küsimustele jne);
- koostada eriti pikkade eelotsusetaotluste kokkuvõtteid⁶⁵, järgides ühiseid koostamispõhimõtteid, mis enamasti tagavad parema struktuuri. Need kokkuvõtted on ette nähtud tõlkimiseks ja kättetoimetamiseks kõikides keeltes eelotsusetaotluse originaali asemel, välja arvatud prantsuskeelne tõlge, mis peab kohtu ja kirjalikke seisukohti esitada võivate poolte jaoks kajastama eelotsusetaotluse originaali kogu teksti;
- aidata kaasa kohtuasjade õiguslikule analüüsile, toetades teisi kohtu teenistusi (kohtukantseleid ja DRD), koostades märkmeid, mis hõlbustavad arusaamist ja tõlkimist;

65| Euroopa Kohtu kodukorra artikkel 98.

- tegutseda *kohtuasja kontaktisikuna*, et anda kolleegidele teistes keeleosakondades vajalikke selgitusi oma liikmesriigist pärit kohtuasja kohta;
- tegutseda „küsimuste koondajana“, kogudes kolleegide küsimusi teistest keeleosakondadest seoses kohtujuristi ettepanekute või kohtuotsuste tõlkimisega, vastates neile võimaluse korral ja võttes struktureeritud viisil ühendust teksti koostaja kabinetiga, kui on vaja selgitusi (vt punkt 2.3.2);
- osaleda õiguslastes või dokumentaalsetes uuringutes ja projektides, eelkõige õigusterminoloogia arendamises ja selle ühtlustamises;
- panustada kolleegide või vabakutseliste töötajate koolitamisse;
- aidata kaasa teenistuse teavitustegevusele, tehes ettekandeid keeltekasutuse korra, jurist-lingvistide töö iseloomu ja korralduse kohta institutsioonis, institutsioonidevahelisel tasandil ja liikmesriigi publikule, sealhulgas tutvustavate tegevuste kaudu väljaspool Euroopa Kohut;
- tegutseda vahendajana oma keeleosakonna ja tugiosakondade vahel, näiteks IT, terminoloogia, koolituse või vabakutseliste haldamise valdkonnas;
- osaleda värbamisel (konkursi žüriid, teenistujate ja vabakutseliste valikukomisjonid, proovitööde korrektuur).

Jurist-lingvisti kutseala on kiiresti muutumas, kuna üha enam ja nõudlikumalt kasutatakse uusi IT-vahendeid, eelkõige neurotõlkevahendeid (vt punkt 4.3.3).

3.2.2 - Tõlgid

Kõik Euroopa Kohtu tõlgid on diplomeeritud konverentsitõlgid, kes suudavad tõlkida mitmest liidu ametlikust keelest, see tähendab vähemalt kahest, kuid enamasti kolmest kuni kuue keeleni. Kogu oma karjääri jooksul õpivad tõlgid uusi keeli, et lisada need pärast nn lisandumistesti sooritamist oma keelteportfelli. Enamik neist ei ole juristid – oleks illusoorne nõuda igalt tõlgilt sellist topeltharidust –, kuid tõlketeenistus tervikuna ja iga tõlk eraldi on töökeskkonna eripärast tugevalt mõjutatud. Lõpuks spetsialiseerub igaüks ja tal tekib eriline huvi õigusvaldkonna vastu ja vastavad oskused. Kuigi tõlkidel palutakse lugeda kohtuistungil ette kohtuotsuste resolutsioonid ja kohtujuristide ettepanekute lõpus olev konkreetne ettepanek, on nende oskused kõige rohkem nõutud suuliste seisukohtade ärakuulamiseks korraldatud kohtuistungite ajal, ja seda kõigis

aspektides. Tõlkidel, kes teevad kohtuistungitel kabiinides suulist tõlget, tuleb reaalajas ja üldjuhul oma emakeelde tõlkida poolte esindajate seisukohad ja kohtukoosseisu liikmete küsimused. Neid kõnesid iseloomustab sügav õiguslik sisu, neil on erinev rütm ja need varieeruvad olenevalt kõneleja kõneoskusest ja rääkimise selgusest. Väga sageli on poolte esindajad, kelle kõnet tõlgitakse, liikmesriigi advokatuuri liikmed, kes räägivad oma liikmesriigi õigus- ja keeletraditsioonide kohaselt ning kasutavad liidu õiguse tõlgendamisel oma liikmesriigi õigusmõisteid. Sünkroontõlke tegemisel võib korraga esineda mitu väljakutset: kuidas keskenduda samal ajal kõneleja häälele, viimasel minutil kabiini esitatud kirjalikule seisukohale, argumentatsiooni mõttekäigule ja kohtusaalis projitseeritud ettekandele, kui lisaks räägib kõneleja itaalia keeles, samas kui tema slaidid on inglise keeles?

Tõlgid tagavad suulise tõlke Euroopa Kohtu 24 ametlikus keeles kahe kohtu istungitel, samuti muudel institutsioonis toimuvatel üritustel, nagu protokollilised külastused, liikmesriikide ametnike kohtumised, liikmesriikide kohtunike konverentsid ja pidulikud kohtuistungid. Lisaks kabiinis toimuvale tõlkimisele nõuab ka ettevalmistus palju tööd; tõlk tugineb kohtuistungil hoolikale ettevalmistusele, mida alustatakse sageli mitu päeva varem ja mis võtab märkimisväärse osa tema tööajast. Tõhusaks tegutsemiseks peab tõlgi käsutuses olema sama toimik nagu kohtuistungil osalejatel, mis on sageli mahukas, millele on lisatud mitmesaja lehekülje pikkused lisad ja mis on täis õigusmõisteid, väljendeid ja väiteid, mida tuleb tunda. Pidev koolitus ja keeleoskuse säilitamine on samuti tõlkide töö olulised aspektid. Tõlkidel on rangeim ametisadaluse hoidmise kohustus. Alates Euroopa Kohtu loomisest 1952. aastal on suulise tõlke teenistus institutsiooni kasvavate vajaduste tõttu märkimisväärselt muutunud. Suulise tõlke direktoraadis töötab praegu umbes 70 alalist tõlki.

Tõlkide roll mitmekeelses kontekstis, nagu seda on Euroopa Kohus, on aidata igal kõnelejal edastada oma sõnumit teistele kohtuistungil osalejatele selgelt, loomulikult ja ladusalt.

Euroopa Kohtu ja Üldkohtu kodukordades sätestatud täielikku 24-keelset mitmekeelset keeltekasutuse korda rakendatakse vaid erandkorras. Kohtuistungite ja ressursside osakond moodustab igale kohtuistungile kohandatud meeskonnad. Meeskondade koosseis varieerub vastavalt menetluskeelele, menetlusse astunud liikmesriikide keeltele ja kohtukoosseisu liikmete keeleliste vajadustele. Igal kohtuistungil on oma keeltekasutuse kord ja see hõlmab tavaliselt piiratud arvu aktiivseid kabiine, mille hulk sõltub osalejate kõneldavate keelte arvust.

Teenistus kasutab regulaarselt vabakutselisi tõlke. Ta värbab neid liidu institutsioonide juurde akrediteeritud tõlkide ühisest nimekirjast. Nende osalemist reguleerib Euroopa Liidu institutsioonide ja rahvusvahelise konverentsitõlkide assotsiatsiooni (AIIC) vaheline leping. Kohtuga seoses sisaldab leping ettevalmistuspäeva, mis tuleb veeta Euroopa Kohtu ruumides. Vabakutseliste tõlkide üle teevad järelevalvet samale kohtuistungile määratud alalised kolleegid. Vabakutselised tõlgid on integreeritud meeskonda ja nad järgivad samu eetikareegleid: konfidentsiaalsus, diskreetsus ja kollegiaalsus.

Tõlgi ametit mõjutavad samuti kiired tehnoloogilised muutused. Viimased arengud on esiteks menetlusosaliste osalemine kohtuistungitel kaugühenduse teel, mille vajadus tekkis reisipiirangute tõttu COVID-19 pandeemia kriisi ajal, kuid mis tõenäoliselt jätkub teataval määral ka edaspidi⁶⁶, ning teiseks teatavate kohtuistungite veebiülekande kaudu edastamine.

3.2.3 - Korrektorid/keeletoimetajad

Mitmekeelsuse säilitamine tähendab ka keele kvaliteedi säilitamist. Selle ülesandega tegeletakse institutsioonis eri ametikohtadel, näiteks teevad seda korrektorid, keda nimetatakse ka keeletoimetajateks. Nende ülesanne on tagada keeleliste ja korrektuuri puudutavate reeglite järgimine, jälgida keele arengut ja head keelekasutust ning üldisemalt kaitsta oma emakeelt.

Enne levitamist või avaldamist tuleb asjaomased tekstid, peamiselt kohtuotsused, kohtumäärused, kohtujuristide ettepanekud ja otsuste kokkuvõtted toimetada nii, et need vastaksid igati eelnevalt kehtestatud õigekirja- ja vormindusreeglitele. See on korrektorite ülesanne.

See amet on aja jooksul siiski muutunud. Töövoogude täielik digitaliseerimine hõlmas esialgu üha keerukamaid vormindusülesandeid. Kuid pärast institutsioonis koostatud dokumentide struktureerimiseks tehtud jõupingutusi ja sellise tõlkekeskkonna (mis põhineb praegu Trados Studio redaktoril) kasutuselevõttu, mis taastab selle struktuuri

66] Gaudissart, Marc-André, „La Cour de justice de l'Union européenne face à la crise sanitaire“, *Revue des affaires européennes*, nr 1, 2020, lk 97–107. Tegemist on 2021. aastal ajakohastatud artikliga, mis on avaldatud Edouard Dubout' ja Fabrice Picodi raamatus „Le Coronavirus et le droit de l'Union européenne“, Éditions Bruylant, 2021, lk 573–593. See artikkel on ajakohastatud ja avaldatud ka rumeenia keeles: „Funcționarea Curții de Justiție a Uniunii Europene în timpul pandemiei Covid-19“, *EuRoQuod Revista Rețelei naționale de judecătore-coordonatori în materia dreptului Uniunii Europene*, 2020.

tõlketöö lõpus, on see ülesanne vähenenud ja puudutab nüüd ainult teatavaid dokumente, mis ei sisalda sellist struktureerimist.

Lisaks on korrektori töö järk-järgult laienenud. Tegelikult märkavad nad teksti tehnilisel viimistlemisel või selle vormingu parandamisel tekstis muid parandamist vajavaid kohti. See hõlmab näiteks selliste lõikude tuvastamist, mis on tõlkimise käigus kogemata välja jäänud; elegantsemate või selgemate sõnastuste soovitamist; teatavate õigekirja- või grammatikavigade parandamist olukorras, kus keeled arenevad ja kus nad vastutavad nende arengute jälgimise eest. Just need uued ülesanded selgitavad, miks me räägime nüüd pigem keeleteoimetajatest kui korrektoritest.

Lõpuks nõustavad ja koolitavad nad kolleege, osalevad üldistes strateegilistes aruteludes ja teevad ettepanekuid tõlgitud dokumentide keelelise kvaliteedi parandamiseks. Samuti aitavad nad kaasa institutsioonisiseste ja institutsioonidevahelise stiilijuhendi väljatöötamisele oma osakonna keeles.

3.2.4 - Haldusassistentid ja sekretariaadid

Haldusassistent viib ellu keeleosakonna juhataja juhtimisotsuseid. Seetõttu võib olla vajalik koordineerida sekretariaadi ülesandeid, korraldada koostöös tõlgete planeerimise ja välistõlke osakonnaga välistõlke protsessi (tõlketellimuste taotlemine ja arvete edastamine), koostada järelevalve- ja haldustabelid ning mõnel juhul jaotada tõlke- ja toimetamistöid jurist-lingvistidele vastavalt osakonna juhataja kehtestatud kriteeriumidele.

Seoses sellega, et järk-järgult on kadunud teksti trükkimise kohustus, mis traditsiooniliselt oli sekretariaadi peamine ülesanne, tegelevad sekretariaadi liikmed nüüd peamiselt tekstide käsitlemisega, nende eeltöötusega enne nende jagamist jurist-lingvistidele ja nende väljasaatmisega töövoos järgmisele kasutajatele.

Sekretariaadi liikmed saavad tõlke- ja muid teabetaotlusi arvutipõhise töövoogude jälgimise vahendi kaudu. Samuti peavad nad eeltöötleva suurt hulka dokumente, st otsima välja kõik andmed, mida on võimalik tõlkeprojekti juba lisada, ilma et oleks vaja jurist-lingvistide sekkumist; see võib hõlmata teatud väljavõtete kopeerimist ja kleepimist või üha enam tõlketoe viimistlemist tõlkekeskkonnas (praegu Trados Studio), lisades lähtedokumente või terminibaase vastavalt tõlgitava dokumendi laadile.

Sekretariaadi liikmed tegelevad ka vabakutselistega seotud haldusülesannetega, toetades haldusassistenti, kuna väliste kaastöötajate ja välistõlke lehekülgede arv on suurenenud.

Nad tagavad välistõlgete kvaliteedikontrolli lehtede täitmise ja kodeerimise, peavad kontakti vabakutseliste tõlkijatega ja valmistavad ette neile saadetavaid kirju. Mõned sekretariaadi liikmed peavad olema võimelised tagama ka vabakutseliste teenuste halduskontrolli, kohaldades menetlusi, raamlepingut ja finantseeskirju.

Tekstide eeltöötlus enne nende jagamist jurist-lingvistidele näitab kõige ilmekamalt sekretariaatide rolli järkjärgulist muutumist. See infotehnoloogiline eeltöötlus, mis on nüüd kättesaadav tõlkesektsiooni Trados Studio *funktsionaalse tõlkekomplekti* kaudu, puudutab kohtuotsuseid, kohtumäärusi, kohtujuristide ettepanekuid, kohtulahendite kokkuvõtteid, teavet avaldamata otsuste kohta ja eelotsusetaotlusi. Teised dokumendid vajavad endiselt traditsioonilist töötlemist.

Seega abistavad õigustõlke toimikutega tegelevad assistendid nüüd jurist-lingvistide tõlkeprotsessis teistsugusel viisil: see hõlmab muudatustest teavitamist, planeerimise korraldamist ja dokumentide liikumist.

Lisaks sellele pööratakse suurt tähelepanu tõlketaotlustele. Sekretariaadid vastutavad selle kontrollimise eest, et kõik taotleja märgitud elemendid on dokumenti lisatud ning et see vastab kõigile vormi- ja kvaliteedinõuetele.

Peadirektoraadi sekretariaat ja valdkonnaüleste osakondade sekretariaadid vastutavad kõigi nende tegevuste toetamise eest, täites mitmesuguseid operatiiv- ja haldusülesandeid, kohaldades peadirektoraadis kehtestatud menetlusi, eeskirju ja tehnikaid, aidates seega kaasa peadirektoraadi üldisele sujuvale toimimisele. Nad tagavad teabe jagamise, töövoopideva jälgimise ja teabevahetuse nende teenuste kasutajate ning peadirektoraadi sisemiste ja väliste teenusepakkujatega.

3.2.5 - Konkreetseid ametikohad

DGM võib kirjaliku ja suulise tõlke teenistuste töötajate töö toetamiseks kasutada mitmeid konkreetsete ametite esindajaid sama üksuse või valdkonnaüleste osakondade raames (vt punkt 3.1). Need assistendid ja administraatorid vastutavad eelkõige ametikohtade täitmise jälgimise, personali vastuvõtu ja koolituse, mõnede statistilise analüüsi ülesannete täitmise ja toimikute haldamise eest. Tehnilisemates valdkondades tugineb DGM ekspertidele, nagu IT-spetsialistid, kes tegelevad haldus- või tõlkeabivahendite väljatöötamisega, dokumentide elektroonilise eeltöötlemise eest vastutavad spetsialistid ning tõlketellimuste töövoogude ja välistõlkega seotud lepinguliste, haldus- ja finantsmenetlustega tegelevad spetsialistid.

DGM kasutab ka terminoloogia projektide ja koordineerimise osakonna konkreetsete ametite esindajate pakutavaid teenuseid. Terminoloogid ja dokumentalistid, kellest enamik on juristid ja kes moodustavad selle osakonna, aitavad peamiselt kaasa terminoloogiaprojektide määratlemisele ja järelevalvele koostöös jurist-lingvistidega. Nad osalevad terminikannete koostamises ja täiendamises ning kontrollivad nende kvaliteeti, eesmärgiga kanda need üle liidu terminibaasi nimetusega *IATE*⁶⁷. Nad toetavad jurist-lingviste nende töös, tehes taotluse alusel terminoloogilisi ja dokumentidel põhinevaid uuringuid, millest institutsioon saab kasu eelotsusetaotluste menetlemisel. Samad inimesed pakuvad ka mitmesuguseid koolitusi terminoloogia ning keele- ja terminoloogiaressursside kohta, samuti dokumentidega seotud uurimistehnikate ja -vahendite kohta ning koordineerivad kabinettide taotlusi võrdleva keelilise analüüsi läbiviimiseks. Veel mõned tehnilise profiiliga töötajad koostavad osakonna juhataja alluvuses ja tihedas koostöös DGMiga viimase sisekommunikatsioonimaterjale.

3.3 - Välised kaastöötajad

Kõikide oma kirjaliku ja suulise tõlke vajaduste rahuldamiseks kasutab DGM märkimisväärses ulatuses väliste kaastöötajate abi, kes teevad üha enam koostööd koosseisulise personaliga, muidugi lepingute ja riigihangete eeskirjadega lubatud piirides ja sõltuvalt dokumentide konfidentsiaalsuse tasemest.

3.3.1 - Jurist-lingvistid ja vabakutselised tõlkijad

Eriti kirjaliku õigustõlke teenistuses on välistõlke kasutamine mõistlik juhtimispraktika, kuna piisava arvu ametnike kättesaadavus igal ajal, et reageerida kõigile töökoormuse ajutistele tõusudele, jätab suure osa sellest tööjõust väljaspool ülekoormuse perioode alahõivatuks. Siiski tuleb tunnistada, et see viimane risk on nüüdseks muutunud üsna teoreetiliseks, kuna direktoraadi töökoormus on selline, et vabakutseliste kaastöötajate panus on nüüdseks hädavajalik, et direktoraat saaks täita oma põhiülesandeid.

Vabakutseliste kaastöötajate värbamiseks kasutab kirjaliku õigustõlke teenistus hankemenetlust. Seega on iga sihtkeele jaoks hankemenetlus. Samas ei hõlma kõik hankelepingud kõiki võimalikke lähtekeeli. Ainus hankemenetlus, mis hõlmab kõiki neid keeli, on õigustõlke teostamiseks prantsuse keelde, kuna prantsuse keele osakond peab

67 | <https://iate.europa.eu/home>.

tõlkima menetlusedokumente otse igast ametlikust keelest, ilma et see kunagi toimuks läbi vahenduskeelee (vt punkt 3.6.2). Teised keeleosakonnad kasutavad hankemenetlust, et leida oma keelde tõlkijaid vähemalt prantsuse keelest ja viiest vahenduskeelest⁶⁸ ning vajaduse korral ka muudest keeltest. Eelkõige peavad nn *vahenduskeeleosakonnad*, kes teevad tõlkeid, mille põhjal teised osakonnad teevad oma keeleversioonid, tagama, et nad katavad need keeled, mida nad peavad vahendama. Teised keeleosakonnad peale prantsuse keele osakonna on eriti huvitatud pikast nimekirjast sellistest lepingu sõlminud vabakutselistest tõlkijatest, kes suudavad tõlkida prantsuse keelest, kuna enamik tõlgitavatest dokumentidest on koostatud prantsuse keeles.

Nende hankemenetluste raames kinnitab edasivolitatud eelarvevahendite käsutaja, käesoleval juhul osakonna juhataja või tema asetäitja, pärast pakkumuste avamiskomisjoni ning osalemistaotluste ja pakkumuste hindamisrühmade tööd, iga hankeosa (üks hankeosa vastab ühele keelekombinatsioonile) raames nimekirja pakkujatest, kellele tehakse ettepanek sõlmida raamleping tõlketööde tegemiseks vastavalt nende järjekorrale lepingu sõlminud vabakutseliste tõlkijate dünaamilises nimekirjas. See järjekord määratakse hinna (30%) ja kvaliteedi (70%) suhte alusel.

Põhimõtteliselt võivad vabakutselised kaastöötajad osaleda hankelepingutes ainult siis, kui nad on omandanud liikmesriigis täies mahus õigushariduse. Arvestades aga tegelikku olukorda turul, kus on raske leida piisavat arvu juriste, kes suudavad tõlkida soovitud keeltest, on mitu keeleosakonda selle nõude väheste pakkumistega osade puhul ümber vaadanud ja aktsepteerivad nüüd muud haridust kui juriidilist, tingimusel et vabakutselised on omandanud kogemuse õigustõlke alal, eelistades samas juristidest pakkujaid.

Iga tõlketaotluse kohta koostatakse tõlketellimus lehekülgede arvu alusel, millest on välja jäetud need osad, mis on saadud institutsioonidevahelistest tõlkemäludest (*Euramis*) sarnaste tekstide otsimiseks kasutatavate IT-vahendite abil. Enne vabakutselise väljastatud arve kontrollimist ja maksmist kontrollitakse iga esitatud tõlke kvaliteeti. Tõlge peab olema laitmatu kvaliteediga, vastasel juhul rakendatakse lepingulisi sanktsioone makstava summa vähendamise või isegi raamlepingu lõpetamise näol.

Vabakutseliste tõlkijate panus on muutunud hädavajalikuks. Selleks et kasutada oma ressursse võimalikult tõhusalt kasvava töökoormuse, eelarvepiirangute ja tähtaegadest

68 | Meeldetuletuseks, vahenduskeeled on saksa, inglise, hispaania, itaalia ja poola keel.

kinnipidamise vajaduse tingimustes, on DGM alates 2015. aasta lõpust viinud ellu ambitsioonikat projekti, mille eesmärk on optimeerida välistõlke panust ja millel on viis peamist eesmärki:

- piisav arv väliseid koostööpartnereid iga sihtkeele jaoks, et katta kõik vajalikud lähtekeeled;
- täieliku juriidilise väljaõppega välistõlkijate kaasamine, et vähendada mittejuristidest tõlkijate kasutamist;
- kvaliteetsete ja kohe kasutuskõlblike tõlgete saamine;
- kasu saamine sellest, et juristidest välised kaastöötajad on nende riikide õigussüsteemide lähedal, mis võimaldab tagada õigusterminoloogia kõrgel tasemel asjakohasuse;
- lepingupartneritele keeleosakondade töömeetodite tutvustamine, sealhulgas regulaarsete kohtumiste ning IT-, terminoloogia- ja dokumendiressursside pakkumise kaudu.

Selleks, et meelitada rohkem vabakutselisi kaastöötajaid, reisivad kõigi keeleosakondade liikmed regulaarselt erinevate lähetuste raames liikmesriikidesse, et pakkuda oma praegustele vabakutselistele koolitusi, korraldada ettekandeid ja küsimuste-vastuste vooru, samuti külastavad nad ülikoole ja kutseühinguid, et tõsta teadlikkust Euroopa Kohtu jaoks vabakutselisena töötamise võimalustest kas peamise või täiendava tööna. 2019. aastal korraldati näiteks paljude muude tegevuste hulgas Malta keeleosakonna lähetused, mis võimaldasid kohtuda rohkem kui 500 koolilapsega ja veenda neid keeli õppima, või Hollandi keeleosakonna lähetused, mille tulemusel alustati Nijmegeni (Madalmaad) ja Genti (Belgia) ülikoolides õigustõlke kursuste korraldamist. Reklaami- ja teavitustegevust viiakse läbi ka hankemenetluse raames, kasutades selleks plakateid, brošüüre või reklaami erialaajakirjanduses ja internetis, samas kui Euroopa Kohtu veebisaidil olevat teavet ajakohastatakse korrapäraselt.

See investeering on end juba ära tasunud, kui arvestada hinnatud pakkumuste arvu pidevat suurenemist vabakutseliste kaastöötajate leidmiseks avaldatud hanketeate raames.

Keeleosakonnad hoolitsevad ennetavalt välistõlgete kvaliteedi eest, korraldades arvukalt kohtumisi väliste kaastöötajatega, et teavitada neid DGMi nõuetest ning tutvustada

neile töömeetodeid, kättesaadavaid vahendeid ja ressursse institutsioonidevahelise turvalise teabevahetuse platvormi kaudu. Need kohtumised pakuvad ka võimalust viljakaks mõttevahetuseks, mille käigus vabakutselised tõlkijad saavad jagada oma töös esinevaid raskusi ja saada keeleosakondadelt konkreetseid vastuseid.

2022. aasta lõpus oli 1425 kehtivat õigustõlke raamlepingut, mis hõlmasid 195 keelekombinatsiooni. Siiski on vaja jätkata aktiivseid otsinguid. Tegelikult ei ole õnnestunud leida tõlkijaid mõne puudulikult kaetud keelekombinatsiooni jaoks ning mõned teised keelekombinatsioonid ei ole endiselt piisavalt kaetud. Reklaamist ajakirjanduses ja muudes meediakanalites ei piisa, sest küsimus ei ole ainult turul olemasolevate ressursside mobiliseerimises, vaid ka huvi tekitamises selle ameti vastu.

Välisõlke kasutamise optimeerimise projekt on võimaldanud järk-järgult suurendada välisõlke määra 42%-ni 2021. aastal, mis tähendab, et valdav osa vähem konfidentsiaalsetest dokumentidest (eelotsusetaotlused, menetlusedokumentid, kohtujuristide ettepanekud ja vajaduse korral juba avaldatud kohtuotsused) saadetakse nüüd välisõlkesse, mis vähendab märkimisväärselt sisemiste ressursside koormust, hoolimata vajadusest vabakutseliste tõlkeid kontrollida, mis on tingitud nii lepingust kui ka kvaliteedi tagamise eesmärgist.

Mis puutub kvaliteeti, siis teeb kirjaliku õigustõlke teenistus kõik endast oleneva, et seda optimeerida, eelkõige jagades vabakutseliste kaastöötajatega dokumentaalseid, terminoloogilisi ja meetoodilisi ressursse ning rakendades tagasisidepoliitikat, mis on nii didaktiline kui ka süstemaatiline. Samal ajal on DGMis loodud kvaliteedivõrgustik, mis võimaldab keeleosakondade kvaliteedinõunikeks määratud jurist-lingvistidel jagada kogemusi ja ideid tõlgete, sealhulgas välisõlgete kvaliteedi kohta. Arutatud on mitut teemat, sealhulgas vajadust ühtlustada kvaliteedikontrolli tavad ja kriteeriumid ning paremini struktureerida vabakutselistele antud hinnanguid.

Samuti teevad tugiosakonnad märkimisväärsed jõupingutusi, et pakkuda vabakutselistele töötajatele lähte- ja abimaterjale institutsioonidevahelisel turvalisel andmevahetusplatvormil (terminibaasid, dokumentatsioon ja juhendid terminoloogia ja dokumentide otsimise valdkonnas jne). Selle algatusega kaasneb meetoodiline ja tehniline tugi, mille eesmärk on hõlbustada tõlkefaili koostamist ja lisada sellele kõik lähtedokumentid, mis peaksid võimaldama vabakutselisel töötajal teha kvaliteetset tööd.

Kuna ajavahemikul 2015–2022 on välistõlke lehekülgede arv kasvanud peaaegu 35% ning tõlketellimuste arv 61% ja maksete arv 42%, on seetõttu kasvanud keeleosakondade ja valdkonnaülestes osakondade juhatajate töömaht.

Siiski ei ole välistõlke võimalused piiramatud. Nimelt on otsuste projektid, mis moodustavad suurema osa kirjaliku õigustõlke teenistuse töökoormusest, ülimalt konfidentsiaalsed dokumendid, mida ei saa enne nende avaldamist välja saata. Pärast nende allkirjastamist või avaldamist muutuvad need otsused avalikeks dokumentideks. Tuleb siiski märkida, et kirjaliku õigustõlke teenistuse eesmärk on teha otsuste võimalikult paljud keeleversioonid kättesaadavaks kohtuotsuste kuulutamise päevaks, mis välistab nende välistõlke, välja arvatud juhul, kui loobutakse selle eesmärgi saavutamisest.

3.3.2 - Vabakutselised tõlgid või AICd

Suulise tõlke direktoraat kasutab liidu institutsioonide juures akrediteeritud tõlke.

Vabakutselised tõlgid, keda kutsutakse ka kui AIC-*(agents interprètes de conférence,* koosseisuvälised konverentsitõlgid), on hädavajalik ressursid suulise tõlketeenistuse sujuvaks toimimiseks ja selle võimekuse pidevaks kohandamiseks kohtuistungite eriliste keeleliste nõuetega.

Koosseisuväliste konverentsitõlkide kaasamist reguleerib Euroopa Parlamendi, Euroopa Komisjoni ja Euroopa Kohtu sõlmitud leping Konverentsitõlkide Rahvusvahelise Ühendusega.

Tõlkide määramine kohtuistungitele ja vabakutseliste tõlkide värbamine toimub spetsiaalse rakenduse abil, mis on ühendatud komisjonis asuva andmebaasiga ([*Webcalendar*](#)), mida kasutavad parlament, komisjon ja Euroopa Kohus institutsioonidevahelise [*akrediteerimistesti*](#) läbinud koosseisuväliste konverentsitõlkide ühise nimekirja haldamiseks.

2022. aastal kasutas suulise tõlke direktoraat 416 vabakutselist tõlki kokku 3396 lepingupäeva jooksul, mis tähendab keskmiselt 92 lepingupäeva kohtutegevuse ühe nädala kohta. Vabakutseliste kaastöötajate kaasamine võimaldab ka leida talente, kes võivad asuda teenistusse alalise tõlgina, ja hoida samal ajal endaga seotuna väikest tuumikut pädevaid konverentsitõlke.

Kui vabakutselised tõlgid tulevad Euroopa Kohtusse tööle, võtab neid alati vastu ja juhendab mõni kolleeg. Nad saavad neile määratud kohtuasja täieliku toimiku, sealhulgas kohtukõnede märkmed, mis on kättesaadavad juba kohtuistungile eelneval

päeval või kohtuistungil hommikul. Pühapäeviti ja muudel ametlikel puhkepäevadel organiseerivad ametnikust tõlgid omavahel nende vastuvõtmiseks valve. Sõltumata sellest, kas tegemist on tööpäeva või puhkepäevaga, on vabakutselistel tõlkidel alati enne kohtuistungit üks päev toimikuga tutvumiseks. See ettevalmistusaeg, mida Euroopa Kohus ainsa institutsioonina kohaldab, on hädavajalik, et tagada suulise tõlke kvaliteet kohtuistungitel, millel sageli käsitletakse väga keerukaid õiguslikke ja tehnilisi küsimusi.

Intensiivne vabakutseliste tõlkide toetamine meenutab kirjaliku välistõlke optimeerimise projekti, millega sellel on paljuski ühiseid jooni. Suulise ja kirjaliku tõlke teenistused leiavad siin samuti konkreetseid sünergiavõimalusi, eelkõige külastuste, lähetuste ja tutvustustegevuse ning vabakutseliste kaastöötajate leidmise ja nende oskuste toetamise kaudu.

3.4 - Kirjaliku õigustõlke ja suulise tõlke kvaliteedi tähtsus Euroopa Kohtus

3.4.1 - Kirjaliku õigustõlke kvaliteet

Oluline on, et tõlge menetluskeelde oleks kõrgeima kvaliteediga, sest kohtunike otsuse sisu peab olema pooltele ja eelotsuse puhul ka eelotsusetaotluse esitanud kohtule täiesti selge. Tõlke kvaliteet peab võimaldama sama selge otsuse tegemist, kui seda teeks liikmesriigi kõrgeim kohus puhtalt riigisiseses kontekstis. Kuigi tehniliselt on otsus nõupidamiskeelest, st prantsuse keelest tõlkimise tulemus, on juriidiliselt tegu ikkagi kohtumenetluse keelega, mistõttu peab otsus olema nii selge ja täpne, nagu oleks see kirjutatud kohtumenetluse keeles.

Kuid tõlkekvaliteedi tähtsus ei lõpe selle koha peal. Alates kohtuotsustest van Gend & Loos (*vt 18. joonealune märkus*) ja Costa⁶⁹ on liidu õigusel vahetu õigusmõju ja esimus riigisisese õiguse suhtes. Selle kohaldamine ei sõltu riigisisestest ülevõtmismeetmetest, välja arvatud direktiivide puhul. Euroopa Kohtu ja Üldkohtu kohtupraktikas kohaldatakse või tõlgendatakse liidu õigust. Sellest tulenevalt ei nõuta kõrgeimat kvaliteeti mitte ainult menetluskeelselt versioonilt, milles kohus on kohtuasja ametlikult lahendanud, vaid ka kõigilt teistelt keeltelt, millesse otsus on tõlgitud, eriti eelotsuste puhul (millel on *erga omnes* mõju). Liidu kohtu otsus või tõlgendus on siduv kõigile liikmesriikidele,

69| 15. juuli 1964. aasta kohtuotsus, 6/64, [EU:C:1964:66](#).

olgu see siis seadusandlikul, täidesaatval või kohtute tasandil. Liikmesriigi kohtud kajastavad nende tagajärgi oma otsustes. Isegi väikesed õiguslikud kõrvalekalded võivad viia liikmesriikide erineva kohtupraktikani ja seega kahjustada liidu õiguse ühetaolist kohaldamist. Selle tagajärjed võivad olla väga tõsised nii siseturu tõrgeteta toimimisele; rahvusvahelisele kaubandusele; vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajaneva ühise ala nõuetekohasele toimimisele kui ka isegi põhiõigustele. Lisaks kahjustaks see märkimisväärselt Euroopa Kohtu ja Euroopa Liidu kui terviku mainet. Lõpuks avaks see ukse õiguslikule ebakindlusele, mis ühelt poolt tekitaks eespool nimetatud negatiivseid tagajärgi ja teiselt poolt tooks kaasa potentsiaalselt suure hulga eelotsusetaotlusi, mille eesmärk on selgitada seda, mis oleks pidanud olema selge juba algusest peale.

Kvaliteedist sõltub lausa keeleteenistuste vajalikkus. Kui õigustõlked ei oleks kõrgeima kvaliteediga, saaksid asjaomaste keeleversioonide kasutajad sellest peagi aru, sest neil oleks raskem aru saada edastatavast sisust ja mõnikord viiks see neid isegi eksitusse. Loomulikult hakkaksid nad paralleelselt või eranditult toetuma sellele keeleversioonile, milles akt on koostatud, tingimusel et nad seda keelt mingil määral oskavad, isegi kui arusaamine kannataks nüanssides tohutult võrreldes nende emakeelde tõlgitud kvaliteetse versiooniga. Mis veelgi hullem, mõnel juhul ei saaks lugeja sellest kaotusest isegi aru, sest tal puuduks võrdlusmoment.

Sellisel juhul kaotaksid tõlked kogu oma mõtte ja üks keel – dokumendi koostamise keel – asendaks kõik teised. Kuid olenemata sellest, milline keel on teksti koostamise keel (Euroopa Kohtus on see roll prantsuse keelele, kuid enamikus Euroopa ja rahvusvahelistes institutsioonides on see inglise keel), ei võimalda see teiste keelte kõnelejatel sama hõlpsat ja täpset arusaamist nagu nende emakeeles. Siis ei saaks enam rääkida võrdsusest ja mitmekeelsusest.

Aga mis on kvaliteet? Kuidas seda määratleda?

Võib öelda, et tõlke kvaliteedi põhielemendid on originaalile vastavus, täielikkus, sidusus, selgus, täpsus, ladusus ja keeleline õigsus (õigekiri, kirjavahemärgid, süntaks), dokumendi liigile kohandatud keeleregister ja tähtaegadest kinnipidamine.

Sidususe tagamine võib tunduda iseenesestmõistetav, kuid õigustõlke kontekstis on see mitmemõõtmeline. See peab hõlmama õiguslikku sidusust (põhjenduste sidusust), sisemist sidusust (terminoloogia, kordused, viited jne), välist sidusust (diakrooniline (ajaline sidusust) ja sünkrooniline (sidusust teiste keeleversioonidega)), terminoloogilist sidusust (mitte „ratta uuesti leiutamine“), fraseoloogilist sidusust (õiguslik fraseoloogia

täiendab terminoloogiat) ja formaalset järjepidevust (vastavus osakonna vastu võetud standarditele).⁷⁰

Ka tähtaegadest kinnipidamine on teenuse kvaliteedi oluline aspekt, kuigi seda võib pidada tõlke olemusliku kvaliteedi väliseks elemendiks. Tõepoolest, on raske ette kujutada tõlget, mis oleks vähem kasulik kui see, mida otsustaval hetkel ei ole olemas. Menetlusdokumendi hilinevad tõlkimine võib viivitada kogu kohtumenetlust; otsuse hilinevad tõlkimine menetluskeelde lihtsalt takistab selle tegemist; otsuse tõlke mittevalmimine otsuse kuulutamise kuupäevaks aeglustab teatavate kodanike rühmade võimalust tutvuda uue kohtupraktikaga samas tempos kui teised keelerühmad, rikkudes seega nende rühmade vahelist võrdsust.

Tõlketeenistus on seetõttu juba ammu välja töötanud nn kvaliteedistrateegia, mida ta aktiivselt kasutab ja pidevalt täiustab vastavalt vajadusele ja erinevatele sündmustele, mis võivad tõlkimist mõjutada (töökoormus ja eelarvepiirangud, aga ka muutused Euroopa Liidu Kohtu kohtumenetluses ja pädevuses, muutused kohtutes jne). Selline kvaliteedistrateegia põhineb ideel, et tekstide lõplik kvaliteet tuleb ette valmistada võimalikult varakult, tõlketööle eelnevates ja sellega kaasnevates etappides, vajaduse korral koostöös tekstide koostajatega.

On kehtestatud rida meetmeid, et aidata jurist-lingvistidel säilitada eelotsusetaotluste raames tehtavate tõlgete, sealhulgas vahenduskeelest tehtavate tõlgete kvaliteeti.

Eelotsusetaotluste menetlemisel mängib olulist rolli eelkõige kohtuasja kontaktisik. See on menetluskeele osakonna määratud jurist-lingvist, kellel on kõik vajalikud (keelelised ja juriidilised) oskused, et aidata oma kolleegide (tõlkimise eest vastutavaid jurist-lingviste jt) kogu dokumendi menetlemise ajal. Tema on näiteks see isik, kes töötleb teksti selle lühendamiseks ja tõlkimise hõlbustamiseks (lisades kommentaare, mis selgitavad liikmesriigi õiguses kasutatud mõisteid, väljajätteid koos selgitustega, mitmesuguseid viiteid ja täiendusi jne), moonutamata seejuures dokumendi mõtet või vaimu. Eelotsuse küsimusi ei muudeta. Sageli tuleb kontaktisikul koostada ka eelotsusetaotluse kokkuvõte, milles kajastatakse eelotsusetaotluse põhisisu. Seejärel tõlgitakse see kokkuvõte kõikidesse keeltesse, välja arvatud prantsuse keel, kuna eelotsusetaotlus tõlgitakse nõupidamiskeelde alati täies mahus. Lõpuks täidab kontaktisik muid ülesandeid, et

70| Lefèvre, Thierry; Bové, Pierre, „La Langue de la traduction dans le droit des traités internationaux et dans les juridictions internationales“, *Journal des Tribunaux*, nr 6540, 22. november 2013, lk 755–757.

hõlbustada teksti töötlemist ja tõlkimist: teksti ja õigusliku konteksti eelanalüüs, teistes kohtuasjades juba tõlgitud identsete või sarnaste lõikude tuvastamine.

Tõlkimise käigus abistab see kontaktisik teisi jurist-lingviste, vastates nende küsimustele selleks otstarbeks loodud viki-ruumis või andes neile mis tahes kasulikku abi terminoloogia või liikmesriigi õiguse mõistmisel. Seejärel loeb ta selle tõlke üle nõupidamiskeeles ja vajaduse korral vahenduskeeles, et vältida võimalike vigade või ebatäpsustega seotud riske, mis on nendes kahes keeles erilise ulatusega.

Ka nõupidamiskeele osakonnal ja vahenduskeelte osakondadel on eriline vastutus, sest nende tõlke kvaliteet on otsustava tähtsusega järgnevate tõlgete kvaliteedi jaoks. Nõupidamiskeele osakond tagab, et toimikus kasutatav terminoloogia on kogu menetluse jooksul ja kirjaliku osa lõpus järjepidev.

Terminoloogiatöö kuulub täielikult kvaliteedistrateegia alla. Samuti aitab see kaasa ratsionaliseerimispüüdlustele ning täiendab ja tõhustab seega mõlema kohtu poolt vastu võetud kokkuhoiumeeteid. Terminoloogiat käsitletakse allpool tõlkestrateegiate kontekstis (vt punkt 4.1.3).

3.4.2 - Suulise tõlke kvaliteet

Samad kvaliteedinõuded kehtivad *mutatis mutandis* ka suulisele tõlkele, välja arvatud asjaolu, et suuline tõlge toimub reaajas ega võimalda seega mingit kontrollimist või tagantjärele parandamist. Kui jurist-lingvistil on aega, et aidata tõlkides parandada teksti koostajal tema teksti kvaliteeti, järgides seejuures lause lause haaval hoolikalt tema argumente, siis tõlk tegutseb vahetult.

Seega on ennetamine tõlke kvaliteedi põhielement. Vastupidi sellele, mida võiks arvata, ei alga tõlgi töö mitte siis, kui ta istub mikrofoni taha ja paneb kõrvaklapid pähe; see põhineb hoolikal ettevalmistusel, mida sageli alustatakse mitu päeva varem ja mis moodustab märkimisväärse osa tõlgi tööajast. Järjepidev koolitus on samuti oluline: tõlgil peavad olema põhjalikud keelelised ja konkreetset teemat puudutavad teadmised, mis võimaldavad tal reaajas analüüsida kõneleja kõneldut ja anda selle tähendust tõetruult edasi. See sõltub küll kõnelejast, tema kõne kiirusest ja argumentatsiooni selgusest, kuid sageli piisab nende raskuste ületamiseks kohtuasja, teema ja tõlgitava keele heast tundmisest.

Seetõttu on tõlgi asendamine lühikese etteteatamisega äärmiselt keeruline. Kohtuistung peab toimuma sõltumata asjaoludest ja määratud tõlk peab õigel ajal kohal olema. Seda tähendabki „tähtaegadest kinnipidamine“ vahetu tõlkimise kontekstis.

Nii kirjaliku kui ka suulise tõlke puhul on õige personali värbamine kvaliteedi esmane tingimus.

3.5 - Värbamine ja täienduskoolitus

3.5.1 - Ametnike töölevõtmiseks korraldatavad konkursid

Peaaegu alati toimub värbamine DGMi kõikide ametite puhul Euroopa Personalivaliku Ameti (EPSO) korraldatavate avalike konkursside kaudu. Üks uuendus esineb seoses jurist-lingvistide värbamiskonkurssidega. Varem tõlkimistestist ja suulisest eksamist koosnevatele konkurssidele on alates 2020. aastast DGMi taotlusel lisatud uus test, mis seisneb neurotõlke kvaliteedi kontrollimises. Põhjuseks on hiljutiste tehnoloogiliste arengute integreerimine, mis on tõlketööd oluliselt mõjutanud.

Kui avalik konkurss ei ole võimalik, võib alternatiivina korraldada sisekonkursse.

3.5.2 - Ajutiste teenistujate valikumenetlused

Ajutiste teenistujate valikumenetlused on konkursside hädavajalik täiendus, eelkõige selleks, et rahuldada prognoositavaid ja ajaliselt piiratud asendusvajadusi (rasedus- ja sünnituspuhkus, lapsehoolduspuhkus, perepuhkus jne). Ajutiste teenistujate leidmisel on suureks toeks mõned institutsioonidevahelised abivahendid, näiteks *CAST-nimekirjad*: need EPSO hallatavad nimekirjad võimaldavad leida kandidaate, keda on võimalik kiiresti tööle võtta lepinguliste või ajutiste teenistujatena õigustõlke, korrektuuri, keeletoimetamise ja sekretäritöö valdkonnas. Institutsioonidevaheline andmebaas „EU CV online“ koondab kandideerimisavaldusi, mis on saadud vastuseks alalisele konkursikutsele või konkreetsele osalemiskutsele, samuti spontaanselt esitatud kandideerimisavaldusi. Euroopa Kohus on avaldanud kaks alalist konkursikutset administraatorite ja assistentide leidmiseks.

Konkreetselt suulise tõlke valdkonnas on konverentsitõlkidele korraldatud avalikel konkurssidel edukate kandidaatide arv reeglina väga väike, arvestades selle kutseala eripära ja seda, et sellised ühised konkursid toimuvad suulise tõlke osakondades harva. Tõlke võib värvata ka ajutiste teenistujatena vabadele ametikohtadele. Kandidaate valitakse komisjoni, parlamendi ja Euroopa Kohtu ühisest akrediteeritud tõlkide nimekirjast.

3.5.3 - Täienduskoolitus mitmekeelsuse peadirektoraadis

Täienduskoolitus on oluline element, et esiteks säilitada ja teiseks laiendada kutseoskusi, mis on vajalikud konkreetsete ametikohtade ülesannete täitmiseks, olgu need siis tehnilist, keelelist või juriidilist laadi. DGM kasutab seega ettevaatavat lähenemisviisi, muutes kutsealase koolituse oma poliitika põhimõtteks, mille eesmärk on tagada oma kirjalike ja suuliste tõlgete väga kõrge kvaliteet, mistõttu enamik teenistuse töötajatest osaleb igal aastal ühel või mitmel koolitusel. Aastal 2022 oli see arv üle 900 inimese, kes veetsid keskmiselt 6,5 päeva koolitusel.

Teenistusesisene koolitus põhineb suures osas teadmiste jagamise põhimõttel, mida tõestab kolleegide, nii koolitajate kui ka õppijate panustamine erinevatesse allpool kirjeldatud koolitustegevustesse.

Teenistusse asumisel kutsutakse kirjaliku õigustõlke teenistuse töötajaid osalema koolitusel, mille peamine eesmärk on tutvuda tõlketeenistuse töövahendite ja töökeskkonnaga. Selle programmi raames toimuvate koolituste käigus, mis võivad sõltuvalt ametikohast hõlmata kuni 35 tundi koolitust, arendavad uued kolleegid oma tehnilisi teadmisi, õppides kasutama eelkõige konkreetset tarkvara ja rakendusi, mis on osaliselt Euroopa Kohtu enda poolt välja töötatud, ning õppides ka meetodeid, kuidas otsida paljude kättesaadavate allikate hulgast dokumente, tekstilõike ja termineid. Uued tõlgid saavad individuaalset ja personaalset tuge kogenud kolleegidelt, kes tutvustavad neile töömeetodeid ja -vahendeid. Uute tõlkide integreerimist hõlbustab sageli asjaolu, et mõnel neist on juba vastavas teenistuses praktikandina töötamise kogemus.

DGM püüab ka anda oma uutele töötajatele üldteadmisi Euroopa Kohtu tööst, kutsudes neid näiteks avastama institutsiooni teiste teenistuste rolli kohtuasja menetlemisel alates hagi esitamisest kuni otsuse tegemiseni või pakkudes konkreetsemalt mittejuristidest assistentidele liidu menetlusõiguse koolituse läbimist.

Lisaks sellele programmile ja selleks, et pidada sammu teenistuse tehnilise keskkonna arenguga, korraldatakse ulatuslikke koolitusi, näiteks tarkvara uuendamise või erinevate ametite jaoks spetsiifiliste uute töövahendite väljatöötamise korral.

Tuleb rõhutada, et kõiki neid koolitusi viivad läbi ainult institutsiooni enda koolitajad, mis tagab parima võimaliku vastavuse Euroopa Kohtu töökeskkonnale ja töömeetoditele.

Keeleoskust tuleb kõigil ametikohtadel säilitada ja arendada kogu karjääri jooksul ning institutsioonidevahelised keelekursused on peamine vahend, mis on tõlkide ja kirjaliku

õigustõlke osakondade käsutuses, et säilitada ja laiendada oma keeleoskust. Seetõttu on need väga oluline osa DGMi koolituspüüdlustest. Täpsemalt öeldes moodustavad investeeringud sellesse valdkonda umbes 75% teenistuse personali läbitud koolituste kogumahust.

Keelekursuste läbiviimine on usaldatud eraõiguslikele koolidele, mis valitakse perioodiliselt hankemenetlusega. Hanke võib korraldada olenevalt võimalusest ja teenistuse vajadustest kõigis liidu ametlikes keeltes, kuid tegelikkuses on kirjaliku õigustõlke teenistuses peaaegu kolm neljandikku kursustest pühendatud ühe viiest vahenduskeelest (saksa, inglise, hispaania, itaalia ja poola) või prantsuse keele (nõupidamiskeel) õppimisele.

Kursuste vorm võib olla erinev tulenevalt nende sisust, mis on kindlaks määratud vastavalt ametile, millele konkreetne kursus on mõeldud (tõlk, jurist-lingvist või muu). Samuti võivad kursused olla erineva tempoga või toimuda erinevates kohtades, kusjuures keelekoolituse raames võimaldatakse ka alates teatud keeletasemest osaleda välismaal toimuval keelekursusel.

Kuigi osalemine nendel keelekursustel on vajalik, ei ole see aga piisav. Seetõttu on nende kursuste sisuliseks ja konkreetseks täiendamiseks töötatud teenistuse sees välja muud liiki koolitused, mille läbiviimiseks kasutatakse tõlkide ja jurist-lingvistide oskusi. Nende hulka kuuluvad iganädalased suulise tõlke harjutused, mis on hea vahend keeleoskuse parandamiseks, või õigustekstide lugemise õpitoad, mis põhinevad õigustekstide selgitaval lugemisel ühes liidu 24 ametlikust keelest ning mis korraldatakse sageli seoses värskelt esitatud eelotsusetaotlusega, et toetada samal ajal käimasolevat tõlkimisprotsessi, sealhulgas kvaliteedi osas.

Need õpitoad on kahtlemata üks keeleõppe vahend, kuid need annavad ka neil osalevatele kolleegidele võimaluse täiendada oma õiguslaseid teadmisi, mida teenistus püüab süvendada, korraldades regulaarselt konverentse ja seminare liidu või riigisisese õiguse konkreetses valdkonnas, milles kolleegidel on vaja täiendada oma teadmisi, et tulla toime terminoloogia arenguga ja tagada jätkuvalt kirjaliku ja suulise tõlke kõrge tase.

Need seminarid viiakse läbi nii palju kui võimalik institutsioonis olemasolevaid eriteadmisi kasutades: ettekandjad on jurist-lingvistid, Euroopa Kohtu või Üldkohtu liikme kabineti õigusnõunikud või neis stažeerivad kohtunikud. Mõnel juhul võib siiski osutada vajalikuks kaasata väline esineja, sageli ülikooli õppejõudude hulgast, eriti kui seminaril käsitletakse mõne riigi õiguse olulist reformi.

Lisaks võivad teenistujad aeg-ajalt osaleda teiste liidu institutsioonide või väliste asutuste pakutaval õiguslastel koolitustel, näiteks koostöös Euroopa ülikoolidega igal aastal korraldataval tõlkide seminaridel.

Lisaks koolitustele eespool nimetatud valdkondades, mis moodustavad mitmekeelsuse tuumiku, püüavad teenistuse liikmed täiustada oma teadmisi ka muudes teenistuse või institutsiooni jaoks huvipakkuvates valdkondades, nagu juhtimisoskuste arendamine, kontoritehnika koolitus või valdkonnaüleste oskuste või nn pehmete oskuste omandamine, näiteks projektijuhtimine või stressijuhtimine.

3.6 - Mitmekeelsuse ratsionaliseerimine

3.6.1 - Nõupidamiskeel

Euroopa Kohtu liikmete vahelise suhtlemise küsimus on olnud kõne all alates selle loomisest 1952. aastal. Oleks olnud võimalik tagada liikmete koosolekute suuline tõlge nelja tollasesse ametlikku keelde ning kõigi menetlusedokumentide tõlkimine samadesse keeltesse. See tekitanuks aga kahekordse probleemi, nimelt tõlkide kohaloleku nõupidamistel, mis vastavalt protokoll nr 3 Euroopa Liidu Kohtu põhikirja kohta artiklile 35 peavad olema salajased, ning väga suure suulise ja kirjaliku tõlke koormuse. Seega otsustas Euroopa Kohus pidada oma nõupidamisi ainult ühes keeles.

Isegi tänapäeval mõjutab see valik oluliselt Euroopa Kohtu töökorraldust.

Kuna Euroopa Kohtu liikmed suhtlevad suuliselt ja kirjalikult nõupidamiskeeles (praegu prantsuse keeles), on üsna loomulik, et Euroopa Kohtu teenistused kasutavad üldiselt oma töös seda keelt.⁷¹

Seetõttu peavad Euroopa Kohtu poolt teenistusse võetud ametnikud valdama hästi nõupidamiskeelt ning harvadel juhtudel, kui Euroopa Kohus peab teenistusse võtma kellegi, kes ei vasta sellele nõudele teenistusse asumisel, tuleb tal osaleda intensiivkursustel, et viia oma keel oskus nõutavale tasemele. Keeleteenistuste jaoks on nõupidamiskeele

71 | Ciucă, Valeriu M., „Limba de lucru a Tribunalului Uniunii Europene – de la vernaculum, de la „limba casei”, la vehiculum, la un limbaj cudestinație universală. Alocuțiune de deschidere a Conferinței internaționale Traducerile juridice în cadrul Uniunii Europene”, *Analele Stiintifice Ale Universității Alexandru Ioan Cuza Din Iasi Stiinte Juridice*, köide 63, lisa, 2017, lk 25.

tähtsus veelgi suurem, nii et selle kõrgel tasemel oskamine on nõue, mida kontrollitakse tõlkide ja jurist-lingvistide teenistusse võtmisel.⁷²

Kõik Euroopa Kohtu ja Üldkohtu otsuste projektid kirjutatakse nõupidamiskeeles ja tõlgitakse teistesse nõutavatesse keeltesse. Need otsused moodustavad suurema osa keeleosakondade tõlgitavast materjalist. Nõupidamiskeele osakond ei tõlgi otsuste projekte, kuid tõlgib kõik menetlusdokumendid, eelkõige kohtumenetluses esitatud poolte seisukohad, et kohtu liikmed saaksid nende sisuga täielikult tutvuda. Kuna nende menetlusdokumentide arv ja maht on suurem kui otsuste projektide oma ning kuna nende tõlkimine menetluskeelde on menetluse sujuva kulgemise eelduseks, on vastaval osakonnal rohkem teenistujaid kui teistel keeleosakondadel.

Samamoodi peab iga tõlk – kuigi suulise tõlke direktoraat katab väga palju erinevaid keelekombinatsioone – olema võimeline mõistma ja tõlkima sellise kohtukoosseisu liikme sõnu, kes ei räägi – mõnikord suulise tõlke säästmise huvides – mitte oma emakeeles, vaid nõupidamiskeeles. Lisaks sellele tõlgitakse kõik kohtuistungid nõupidamiskeelde, et katta nende liikmete vajadused, kelle emakeelde tõlget ei pakuta.

3.6.2 - Vahenduskeeled (kirjalik tõlge)

Viimased Liidu laienemised (2004, 2007 ja 2013) esitasid enneolematu väljakutse mitmekeelsuse korraldamisel: 24 ametliku keele puhul on kohtutööks vajalike keelekombinatsioonide arv kasvanud 110 keelekombinatsioonilt enne 2004. aastat⁷³ 552 keelekombinatsioonini 2013. aastal.

Juba enne 2004. aastat ei suutnud Euroopa Kohtu tõlketeenistus enam kõiki keelekombinatsioone otse katta. Hoolimata pidevatest intensiivsetest koolituspüüdlustest ei olnud suurel osal osakondadest enam võimalik teatud tellimusi täita. Töökoormus, paljude juba viiest või kuuest keelest tõlkivate jurist-lingvistide ammendunud võimekus ja teatavatest keerulistest keeltest tõlketellimuste vähene maht olid kõik tegurid, mis pärssisid või ei toetanud panustamist väga pikaajalisse kõiki hõlmavas koolitusse.

72| Mõnikord tehakse siiski erandeid, kui lisandub uus keel ega ole mõistlik eeldada, et prantsuse keele oskusega kandidaatide hulk on piisavalt suur. Nii oli see 2004. aasta laienemise või liri erandi tühistamise ajal korraldatud avalike konkursside puhul.

73| Liri keelt tunnustati kodukordades lubatud menetluskeelena enne, kui sellest sai 2007. aastal liidu ametlik keel.

Pärast 2004. aasta ühinemisi on muutunud ebarealistlikuks eeldada, et säilitada õnnestuks süsteemi, kus otsetõlge oleks tagatud kõigi keelekombinatsioonide puhul.

2001. aastal nägi teenistus ette otsetõlgete ja vahenduskeelte segasüsteemi kasutuselevõtmise, võttes tehniliste kriteeriumide alusel vastutuse valiku eest, milliseid keeli tuleks vahenduskeeltena kasutada.

Kuigi keeleosakonnad eelistavad jätkuvalt otsetõlget juhul, kui keeleosakonnas on olemas konkreetsete keelte oskus, on neil siiski võimalik võtta aluseks vahenduskeelde tehtud tõlge, kui tõlkida tuleb tekste, mis on kirjutatud muus keeles kui vahenduskeel või prantsuse keel. Sellega seoses on oluline teha vahet tõlkel „*relekeele*“ ja tõlkel „vahenduskeele kaudu“: relesüsteemis ei tõlgita enam originaalkeelest, vaid esimesest kättesaadavast tõlkest keelde, mida tõlkija oskab. Vahenduskeel on seevastu varem kindlaks määratud keel, millesse tekst tõlgitakse samuti varem kindlaks määratud keeltest, et tõlkida see seejärel teistesse keeltesse. Iga vahenduskeel katab seega piiratud arvu teisi keeli. Sellel viimasel lahendusel on olulised eelised.

Mis puudutab tõlgete kvaliteeti:

- vahenduskeele jurist-lingvist on teadlik oma vastutusest seoses teise etapiga, mil tõlked tehakse teistes keeleosakondades; see innustab teda tõlkimisel erilist hoolt üles näitama ja eelkõige tegema koostööd kohtuasja kontaktisikuks määratud jurist-lingvistiga, kes kuulub keeleosakonda, mille keelest tõlge vahenduskeelde tehakse;
- teises etapis tõlkivad jurist-lingvistid loevad vahenduskeelde tehtud tõlke enda tõlget tehes kriitiliselt läbi, millega kontrollitakse täiendavalt teksti sidusust ja mis suurendab meeskonnavaimu sama teksti eest vastutavate jurist-lingvistide vahel;
- kui muudatus on vaja teha vahenduskeelde tehtud tõlkes, on seda lihtne edasi kanda kõigile teistele tõlgetele;
- iga keeleosakond, mis ei ole vahenduskeele osakond, peab tagama tõlke vahenduskeelest, kui osakonnas ei suudeta tõlkida otse originaalist; teise taseme releetõlge (tõlge vahenduskeelde tehtud tõlke põhjal valminud tõlkest) on välistatud.

Vahenduskeelee kaudu tõlkimise süsteemi ei kasutata kõigi menetluskirjelduste puhul, mis on kirjutatud muus keeles kui vahenduskeeles või prantsuse keeles, vaid ainult kolme liiki dokumentide puhul: kohtujuristide ettepanekud neil harvadel juhtudel, kui kohtujurist ei ole juba koostanud dokumenti vahenduskeeles; eelotsusetaotlused; menetluskirjeldused, mis on esitatud menetluskeelest või vahenduskeelest erinevas keeles.⁷⁴

Mis puudutab korraldust:

- igal vahenduskeelee osakonnal on tihedamad sidemed nende osakondadega, mille keelt sellesse vahenduskeelde tõlgitakse. See on hõlbustanud selliste uute osakondade käivitamist, mis võisid loota vahenduskeelee osakondade toetusele ja kogemustele, ning samuti on see soodustanud uute osakondade jurist-lingvistide koostööd kolleegidega, kes tõlgivad nüüd nende keelest;
- realistlikke tõlkimistähtaegu saab arvutada selle põhjal, kas on vaja oodata tõlkimist vahenduskeelde enne teistesse keeltesse tõlkimise alustamist.

Kuna nõupidamiskeel on prantsuse keel, peab prantsuse keele tõlkeosakond olema võimeline tegema otsetõlkeid kõigist liidu ametlikest keeltest.

Kirjaliku õigustõlke teenistus lähtus vahenduskeelte valikul järgmistest kriteeriumidest:

- mis puudutab vahenduskeelte arvu, siis leiti toona, et neli vahenduskeelt (lisaks prantsuse keelele, mis on „loomulik“ vahenduskeel) võimaldaks paremini jagada uute keelte õppimise koormust ja suurendaks kandidaatriikidest jurist-lingvistide värbamise võimalust, kuna testide jaoks pakutavate keelte valik oleks laiem;
- nende vahenduskeelte kindlaksmääramisel võeti arvesse järgmisi tegureid:
 - erinevate keelte oskuse tase osakondades, st eri keeltest tõlkivate jurist-lingvistide arv;

74| See toimub siis, kui liikmesriik esitab kirjalikke seisukohti eelotsusemenetluses või hagimenetluses astudes. Menetluskeele osakond peab seejärel esitama tõlke. Ainus teine keeleosakond, kes peab selliseid dokumente tõlkima, on prantsuse keele osakond. Selleks, et vältida, et tõlget vahenduskeelde tuleb teha üksnes menetluskeelse versiooni koostamiseks, kasutatakse „loomuliku“ vahenduskeelena prantsuskeelset versiooni.

- keele menetluskeelena kasutamise sagedus;
- alaliste kohtujuristide keel, kuna erinevalt nende kohtujuristide kasutatavatest keeltest, kelle ametikohad roteeruvad liikmesriikide vahel, võib eeldada, et paljud ettepanekud koostatakse alaliste kohtujuristide keeltes;
- erinevate osakondade stabiilsus (värbamisraskused, personali voolavus, töökoormusega toimetulek).

Nende kriteeriumide alusel valiti esialgu välja saksa, inglise, hispaania ja itaalia keel. Selgus, et nende keelte oskus oli üldiselt osakondades kõige levinum ning et nendes keeltes ja prantsuse keeles saadud leheküljed moodustasid üle 90% kõigist tõlgitavatest lehekülgedest.

Iga vahenduskeeke osakonna poolt vahenduskeelte süsteemi raames tõlgitavate keelte jaotuse üle otsustamisel võeti arvesse mitut tegurit:

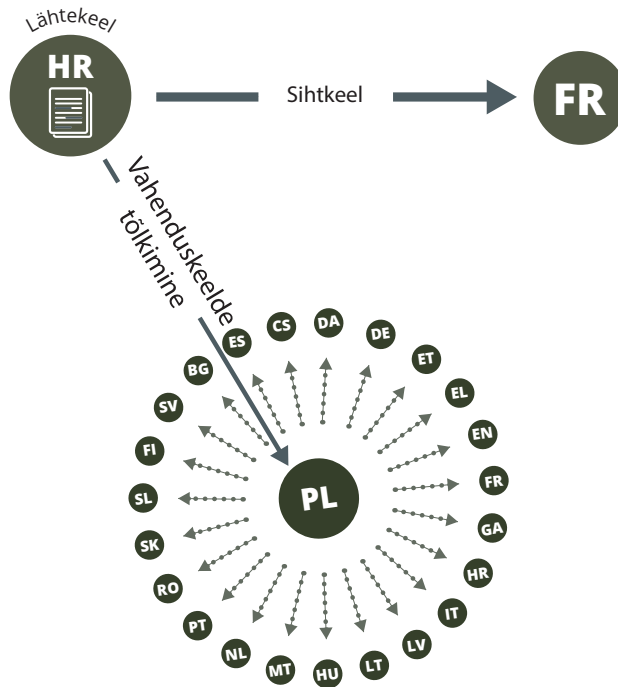
- igalt vahenduskeeke osakonnalt nõutavate jõupingutuste õiglane jaotamine;
- uute keelte või neile lähedaste keelte oskuse tase erinevates vahenduskeeke osakondades, arvestades, et näiteks soome keele oskus on oluline eelis eesti keele omandamisel või tšehhi keele oskus on eelis slovaki keele omandamisel;
- liikmesriikide (vanade ja uute) vahelised kultuurilised või keelelised sidemed. Näiteks sloveenikeelse vähemuse olemasolu Itaalias andis alust eelduseks, et võimalik on leida väliseid kaastöötajaid, kes on võimelised tõlkima itaalia keelde.

Kuna pärast 2004. aastat lisandus mitu ametlikku keelt (bulgaaria, iiri, horvaadi ja rumeenia keel) ning Lissaboni lepinguga loodi Poolale reserveeritud kuues alalise kohtujuristi ametikoht, otsustati lisada poola keel 1. oktoobrist 2019 viiendaks vahenduskeeleks. Sellest ajast alates on poola keele osakond täitnud vahenduskeele rolli tšehhi, horvaadi ja slovaki keelele. Eelis on kahekordne:

- Poola alaline kohtujurist võib soovi korral kirjutada oma ettepanekud oma emakeeles, ilma et see tooks kaasa täiendava ajakulu tõlkimiseks;
- kõik teised vahenduskeele osakonnad vabanesid seega vastutusest ühe vahenduskeele kaudu tõlgitava keele eest (saksa keele osakond on vabastatud poola keelest, inglise keele osakond tšehhi keelest, itaalia keele osakond slovaki keelest ja hispaania keele osakond horvaadi keelest tõlkimise vahendamisest).

See uuendus on muidugi nõudnud märkimisväärseid investeeringuid koolitusse, sest poola keele osakond pidi õppima ära need keeled, millele ta nüüd on vahendajaks, ja kõik teised osakonnad pidid omandama poola keele oskuse. Selle arenguga on kaasnenum keelekoolitus, sealhulgas keeleõpe välismaal, ning arvukate õiguskeele ateljeede ja seminaride korraldamine.

Tõlkimine vahenduskeele kaudu

Vahenduskeele kaudu tõlgitavad keeled

BG, ET, FI, NL	→	DE	} Vahenduskeel
DA, LT, MT, SV, GA	→	EN	
EL, RO, SL	→	IT	
HU, LV, PT	→	ES	
CS, HR, SK	→	PL	

3.6.3 - „Releekel“ ja „retuuri keel“ (suuline tõlge)

Kohtuistungil esitatakse kohtujuristi valitud keeles koostatud ettepaneku lõpposa prantsuse keeles ja menetluskeeles, samas kui kohtuotsuste resolutsiooni esitavad tõlgid ainult prantsuse keeles. Praktikas on see pigem „lugemise“ kui tõlkimise küsimus, kuna üldjuhul on dokumendid asjaomastes keeleversioonides juba olemas.

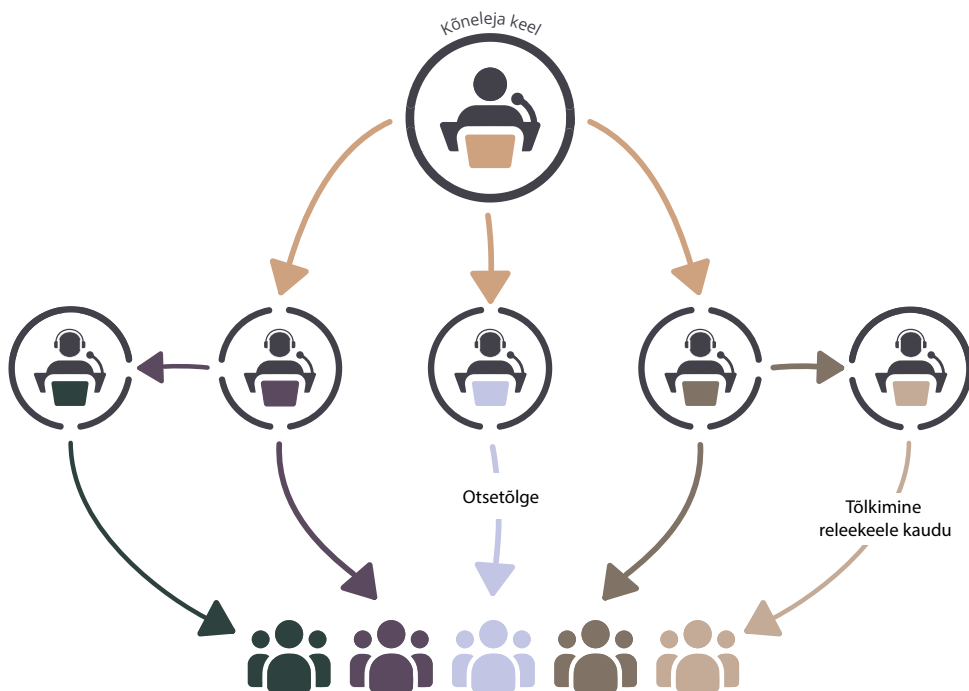
Seevastu, kui tegemist on suuliste seisukohtadega, siis – nagu eespool mainitud – pakutakse kõikidel kohtuistungitel tõlget prantsuse keelde ja vajaduse korral ka teistesse keeltesse. Suuliste seisukohtade ärakuulamiseks korraldatud kohtuistungil ajal võib osutuda vajalikuks suuline tõlge mis tahes 552 keelekombinatsioonis. 70 tõlgi puhul ja hoolimata suure hulga vabakutseliste tõlkide toetusest on ebareaalne eeldada, et kõik need keelekombinatsioonid oleksid otseselt kaetud. Nagu ka kirjaliku tõlke puhul, on olnud vaja teha korraldusi, et tagada siiski alati suuline tõlge isegi kõige vähem levinud keelekombinatsioonide puhul. Kehtestatud on kaks peamist strateegiat.

Esimene võimalus on lasta tõlkida sihtkeelde tõlgil, kes on tegelikult lähtekeele kõneleja. Põhimõtteliselt töötab iga tõlk ainult tõlkega oma emakeelde. Mõned tõlgid on aga omandanud teise keele nii hästi, et suudavad tõlkida sellesse keelde kui oma aktiivsesse keelde, justkui oleks see nende emakeel: näiteks kui tšehhi keele tõlk tõlgib tšehhi keelest inglise keelde. Seda nimetatakse „retuuriks“.

Teine võimalus on lasta kabiinidel töötada „releena“. Sellisel juhul ei tõlgita mõnes kabiinis otse kõneleja keelest, vaid selle tõlke põhjal, mille teeb teise keelekabiini kolleeg, kes suudab tõlkida otse oma keelde. Näiteks kui itaalia keele tõlk suudab tšehhi keelest otse tõlkida, saavad teised kabiinid kuulata itaaliakeelset tõlget ja sellest oma keelde tõlkida.

Neid kahte strateegiat, „retuuri“ ja „releed“, võib ka omavahel kombineerida. Kui võtta äsja toodud näited, siis võib ette kujutada, et tšehhi keele kõnelejat tõlgib ühelt poolt tema kaasmaalane retuuri korras inglise keelde ja teiselt poolt itaalia tõlk, kusjuures teised kabiinid töötavad releena ja tõlgivad sõltuvalt nende käsutuses olevatest keelekombinatsioonidest kas itaaliakeelsest tõlkest või ingliskeelsest retuurina tehtud tõlkest. Seda ei saa ilmselgelt improviseerida, mistõttu on vaja hoolikat planeerimist, et määrata kabiinide ülesanded täpselt kindlaks ja tagada, et iga tõlk teaks täpselt, milline on tema roll ja millises ulatuses tõlgivad teised kabiinid releena tema tehtud tõlke põhjal.

Otsetõlge või tõlkimine releekeeles kaudu

Paindlik suuline tõlge nende jaoks, kes osalevad suuliste seisukohtade ärakuulamiseks korraldatud kohtuistungitel

Täielikult mitmekeelse suulise tõlke süsteemi puhul võib rääkida kõigis ametlikes keeltes ja suuline tõlge on tagatud kõigisse neisse keeltesse: seda nimetatakse sümmeetriliseks režiimiks, mis 24 ametliku keele puhul tähendab kokku 552 keelekombinatsiooni. Tegelikult on harva vaja kõigi nende keelekombinatsioonide kaetust, välja arvatud teatavate menetluste puhul, näiteks arvamuste puhul ELTL artikli 218 lõike 11 tähenduses, kus suulist tõlget pakutakse kõigisse keeltesse.

Praktikas pakub suulise tõlke teenistus nn à la carte-teenust. Iga kohtu liige ja iga kohtumenetluse pool räägib oma valitud keeles, mida tõlgitakse kõigi teiste kohtuistungil osalejate keeltesse. Seda režiimi saab kohandada vastavalt tegelikele vajadustele: vahel soovivad mõned kohtuistungil osalejad ennast väljendada oma emakeeles, kuid nõustuvad kuulama originaali või suulist tõlget mõnes teises keeles; teistel juhtudel nõustuvad nad rääkima ja kuulama võõrkeeles. Seda nimetatakse asümmeetriliseks režiimiks. Selline paindlikkus vähendab suulist tõlget vajavate keelte arvu.

Näiteks ei palu kohtu liikmed kohtuistungil alati seda, et nad saaksid menetlust jälgida ja end väljendada oma emakeeles, kuigi neil on selleks õigus ja reaalne võimalus. Kõik kohtunikud ja kohtujuristid valdavad mitut keelt, sealhulgas prantsuse keelt, ning nõustuvad vajaduse korral kasutama keeli, mis on teistele kohtu liikmetele ja kohtuistungil osalejatele või olulisele osale neist ühised või arusaadavad. Tõlketeenistus võtab iga uue liikmega kohe pärast tema ametisse asumist ühendust, et teha kindlaks, milliseid keeli ta võiks kasutada ning kuidas ja millistel tingimustel ta seda teeks. Seejärel planeerib tõlketeenistuse kohtuistungite ja ressursside osakond väga hoolikalt tõlkide määramise kohtuistungitele.

Seevastu võib juhtuda, et mõni menetluses osaleja või tema esindaja taotleb ja saab erandkorras loa esitada oma suulised seisukohad mõnes muus keeles kui menetluskeeles. See võimalus on lubatud ainult eelotsusemenetluses.⁷⁵

75| Vt praktilised juhised pooltele seoses Euroopa Kohtule esitatavate kohtuasjadega (ELT 2020, L 42, lk 1), punktid 62–64.

3.6.4 - Kokkuhoid tõlkimiselt

Kirjalik ja suuline tõlge on märkimisväärselt kulukad (*vt 5. ptk*). Ka ilma selle kulu täpse hindamiseta võib võtta meetmeid mitmekeelsusega mõistlikuks arvestamiseks ja sellest liidu eelarvele tuleneva finantskoormuse piiramiseks.

Esimese lahendusena valis kohus juba 1952. aastal nõupidamiskeele. See valik on võimaldanud vältida menetlusedokumentide tõlkimist kõikidesse ametlikes keeltesse, kuna neid – välja arvatud eelotsusetaotlused – ei toimetata liikmesriikidele kätte ega avaldata ega levitata muul viisil. Sama valiku tõttu ei ole kohtukoosseisude arvukatel nõupidamistel vaja suulist tõlget, mis ühtlasi tugevdab nõupidamiste salajasust. Selle väga olulise kokkuhoiu⁷⁶ huvides peavad mõlema kohtu liikmed olema võimelised töötama nii suuliselt kui ka kirjalikult valitud ühises keeles, mida nimetatakse nõupidamiskeeleks.

Koos uute keelte lisandumisega ning kohtuasjade arvu ja keerukuse suurenemisega on kasvanud ka tõlgitavate lehekülgede arv. Institutsioonis on tekkinud vajadus tõlkimise koormuse vähendamiseks. Seda võimalust on ka kasutatud, ilma et see kahjustaks õigussubjektide õigusi või sisuliselt kohtupraktika mitmekeelset kättesaadavust.

Mõned neist kokkuhoiukohtadest on pragmaatiliste lahenduste tulemus, näiteks kirjaliku õigustõlke teenistuse tava jätta tõlkimata eelotsusetaotluste teatud osad, mis asendatakse sõnaga „*Omissis*“ (väljajätt) või mõne muu vastava sõnastusega, millele on lisatud lühike märgeline välja jäetud teksti olemuse kohta, näiteks teatud kaalutlused, mis sisalduvad otsuses, millega eelotsusetaotlus esitati, kuid mis viitavad vastuvõetavuse küsimustele riigisisises õiguses ega ole eelotsusetaotluse endaga seotud. Sama kehtib ka valiku puhul mitte tõlkida süstemaatiliselt kirjalike seisukohtade mahukaid lisasid, vaid ainult juhul ja niivõrd, kuivõrd tõlkevajadus püsib vaatamata neurotõlke koostamisele ja lähtekeelt valdava jurist-lingvistiga konsulteerimisele. Valik tõlkida paljudes keelekombinatsioonides vahenduskeelte kaudu (*vt punkt 3.6.2*) toob samuti kokkuhoiu nii koolitus- kui personalikulude arvelt. Sellegipoolest on teised kokkuhoiukohad institutsiooni ametlike otsuste tulemus, mis on sama hästi läbi mõeldud.

Näiteks otsustati juba 1994. aastal, et kohtuistungite ettekandeid ei avaldata enam *kohtulahendite kogumikus*, mis tähendab, et neid võib tõlkida ainult menetluskeelde, et neid saaks pooltele kätte toimetada. Nimelt kirjeldatakse lahendites piisavalt kohtuasja

76| See kokkuhoid tähendab ligikaudu 2 000 000 tõlkelehekülge aastas.

tausta ja poolte argumente, ilma et neid oleks vaja kohtuistungi ettekannete kaudu täies mahus avaldada.

Alates 2004. aastast on kohtute toetusel järk-järgult rakendatud ka muid julgeid kulude kokkuhoiu meetmeid. Institutsiooni tõlkevajadusi on suudetud juba mitu aastat piirata ja stabiilsena hoida, kuna Euroopa Kohus on võtnud mitmesuguseid korralduslikke meetmeid, mis neid vajadusi otseselt mõjutavad.

Esimene neist on kohtupraktika valikuline avaldamine, mida Euroopa Kohtu puhul rakendatakse alates 2004. aastast ja Üldkohtu puhul 2005. aastast. See tähendab, et *kohtulahendite kogumikus* ei avaldata ja seega kõikidesse keeltesse ei tõlgita mitte kõik kohtute lahendid, vaid ainult need, mille õiguslik sisu seda täielikult õigustab. Seda praktikat laiendati ja tõhustati 2011. aastal, kui võeti kasutusele võimalus avaldada teatavad Üldkohtu otsused väljavõtetena. Praegu on Euroopa Kohtul tavaks mitte avaldada hagimenetluses või apellatsioonimenetluses kolme või viie kohtunikuga koosseisude lahendeid, välja arvatud juhul, kui nendes menetlustes esitatakse kohtujuristi ettepanek. Üldkohtus avaldatakse suurkoja ja viiest kohtunikust koosnevate kohtukoosseisude lahendid *kohtulahendite kogumikus*, kui kohtukoosseis ei otsusta teisiti. Kolmest kohtunikust koosneva koja lahendite avaldamise otsustab kohtukoosseis igal üksikjuhul eraldi. Kui ei ole otsustatud teisiti, siis Üldkohtu ühe kohtunikuga kohtukoosseisude kohtuotsuseid ja kohtumäärusi *kohtulahendite kogumikus* ei avaldata. Lahendite valikulise avaldamise tõttu õnnestus 2021. aastal hoida kokku rohkem kui 494 000 lehekülge ja 2022. aastal rohkem kui 375 000 lehekülge.

Samal 2004. aastal muudeti Euroopa Kohtu kodukorda, et lubada eriti pikkadest eelotsusetaotlustest kokkuvõtete tegemist.⁷⁷ Koosmõjus eelpoolnimetatud väljajäätude tavaga (*Omissis*) on kokkuvõtete koostamine võimaldanud 2022. aastal hoida kokku üle 153 000 tõlkelehekülje.

2011. aastal võeti järgmised olulised tõlkelehekülgede arvu piiravad meetmed. Valikulise avaldamise laiendamist ja väljavõtetena avaldamist on juba mainitud. Institutsioon on siiski otsustanud paralleelselt reguleerida kohtujuristide ettepanekute pikkust, püüdes vähendada nende keskmist pikkust 40 leheküljele, välja arvatud juhtudel, kui need ettepanekud tehakse apellatsioonimenetluses. Kuna ettepanekud tõlgitakse

77 | Euroopa Kohtu kodukorra artikli 98 lõige 1. Praktikas püüab tõlketeenistus teha võimaluse korral kokkuvõtted 15 või enama lehekülje pikkustele eelotsusetaotlustele.

kõikidesse ametlikesse keeltesse, on see lisameede võimaldanud tõlkimise mahtu märkimisväärselt vähendada.

Euroopa Kohus lõpetas oma kodukorra reformimise käigus 2012. aastal samuti kohtuistungite ettekannete koostamise, samas kui Üldkohus otsustas vähendada nende pikkust. Selle tulemusel vähenes tõlkelehekülgede arv 2022. aastal enam kui 10 000 lehekülje võrra.

Samuti on kohtud pooltele antud praktilistes juhistes kehtestanud põhimõttelised piirangud kirjalike seiskohtade pikkusele. Näiteks eelotsusemenetluse kirjaliku osa raames on kirjalike seisukohtade maht tavaliselt piiratud 20 leheküljega. Mis puudutab menetlusse astumist hagi- ja apellatsioonmenetlustes, siis peaksid menetlusse astuja seisukohad olema lühemad kui toetatava poole seisukohad ega tohiks ületada kümnet lehekülge.⁷⁸ Üldkohus näeb samuti ette tekstide maksimaalse pikkuse sõltuvalt menetlusdokumendi liigist ja asjaomasest menetlusest.⁷⁹

Järkjärgult on rakendatud ka muid kokkuhoiumeeteid. 2019. aastal loodud apellatsioonkaebuste menetlusse võtmise otsustamise mehhanism on võimaldanud vältida 2022. aastal 39 apellatsioonkaebuse menetlemist. Kuigi apellatsioonkaebuse menetlusse võtmise taotlus ja seda lahendav kohtumäärus tõlgitakse nii prantsuse kui ka menetluskeelde, on selle kokkuhoiu suurust, mis on tekkinud menetlusdokumentide ja apellatsioonkaebuste rahuldamata jätmise otsuste tõlkimata jätmisega, hinnatud enam kui 22 000 leheküljele. Lisaks teevad Euroopa Kohtu presidendi kabinet, Euroopa Kohtu kantselei, DRD ja DGM tihedamat koostööd selle nimel, et teha kiiresti kindlaks need eelotsusetaotlused, mille puhul saab kohtuasja kiiresti lõpetada põhistatud määrusega vastavalt kodukorra artikli 53 lõikele 2 (ilmselge vastuvõetamatus) või artiklile 99 (identne küsimus või küsimus, millele vastuse võib selgelt tuletada kohtupraktikast), mis võimaldab vältida nende tõlkimist teistesse keeltesse peale prantsuse keele. See tihedam koostöö aitab kaasa heale haldusele ja hallata DGM töökoormust, isegi kui saavutatud kokkuhoidu on arvuliselt raske väljendada.

Ülevaade ei oleks täielik, kui jätta mainimata märkimisväärne kokkuhoid, mis tuleneb kaasaegsete ja tõhusate töömeetodite rakendamisest (*vt punkt 4.3*), nagu koolitus ja

78| Praktilised juhised pooltele seoses Euroopa Kohtule esitatavate kohtuasjadega (ELT 2020, L 42, lk 1).

79| Üldkohtu 20. mai 2015. aasta kodukorra praktiliste rakendussätete (ELT 2015, L 152, lk 1) punkt 105, mida on muudetud 13. juulil 2016 (ELT 2016, L 217, lk 78) ja 17. oktoobril 2018 (ELT 2018, L 294, lk 23).

terminoloogia, mis võimaldavad jurist-lingvistil kiiremini leida õiged lahendused, välistölge, mille abil saab sageli soodsa hinnaga tõlkeid, isegi kui neid tuleb veel toimetada, või IT- ja eelkõige tõlkeabivahendid, mis aitavad oluliselt aega kokku hoida.

Need meetmed, mille kohtud võtsid keerulises eelarveolukorras, mida iseloomustab keeleteenistuste ja eelkõige kirjaliku õigustõlke teenistuse sisemiste ressursside vähenemine⁸⁰, on hädavajalikud õigustõlke direktoraatide kolme põhieesmärgi saavutamiseks: toetada menetlusi ilma neid pikendamata, tagada kohtupraktika kiire levitamine ja avaldamine ning säilitada teenuste kõrge kvaliteet.

3.6.5 - Mitmekeelsus kui menetluse kestust mõjutav tegur

Mõnikord öeldakse, et tõlkimisprotsess mõjutab oluliselt Euroopa Kohtu ja Üldkohtu menetluste kestust. Kas see on tegelikult nii? Esmapilgul tundub see usutav, sest kõigi menetluseks vajalike keeleversioonide kättesaadavuse tagamine näib olevat suur väljakutse. Lähemalt analüüsid selgub aga, et see nii ei ole. Selleks, et arvutada üksnes tõlkimise tõttu pikenenud menetlusaega, on vaja maha arvata aeg, mis kulub kõigile olulistele menetlusetappidele, mis toimuvad paralleelselt tõlkimisprotsessiga.

Menetluse kirjalik osa

Niipea kui ühele neist kahest kohtust esitatakse hagi- või apellatsioonimenetluse raames menetluse algatusdokument, algatatakse ka tõlkimisprotsess. Hagi või apellatsioonkaebus toimetatakse pooltele kätte samal ajal, kui see edastatakse tõlketeenistusele, kusjuures kättetoimetamisest hakkab kulgema menetlustähtaeg hagile või apellatsioonkaebusele vastuse esitamiseks; seejärel on vajaduse korral täiendavad tähtajad repliikide ja vasturepliikide esitamiseks. Samal ajal edeneb tõlkimisprotsess jõudsalt. Seega piirdub menetlusedokumentide tõlkimise mõju menetlusajale hagi- ja apellatsioonimenetluses ajaga, mis jääb menetluse kirjalikku osa lõpetava viimase menetlusedokumendi esitamise ja selle prantsuse keelde tõlkimise vahele, kuna sellest hetkest alates on ettekandja-kohtunikul täielik toimik, mille põhjal ta saab töötada, sest siis on tal täielik ülevaade poolte esitatud kirjalikest argumentidest. Mõned väidavad õigustatult, et kohtuasjaga

80| Ajavahemikul 2012–2021 – kui jätta välja horvaadi ja iiri keele tõlkeosakondade ametikohad, kuhu tuli jurist-lingvistid alles leida – kaotas kirjaliku õigustõlke teenistus 71 eelarvelist ametikohta ja suulise tõlke teenistus neli ametikohta. Kuid töökoormus, mida institutsioon ei saa kontrollida, suureneb pidevalt.

saab tööd teha juba enne, kui viimane menetlusedokument on nõupidamiskeeles kättesaadav⁸¹, kuid see ei ole optimaalne.

Sama kehtib ka eelotsusemenetluste puhul, ainult et eelotsusetaotlus ei tule kätte toimetada mitte ainult pooltele, vaid ka liikmesriikidele nende endi keeles (tavaline tõlkimise tähtaeg on 20 tööpäeva) ning kirjalike seisukohtade esitamise tähtajad algavad loomulikult alles kättetoimetamise kuupäevast. See aeg lisandub üksnes eelotsusetaotluste puhul viimaste kirjalike seisukohtade tõlkimise ajale.

Menetluse suuline osa

Ajale, mis kulub menetluse kirjalikus osas mitmekeelsuse haldamisele, lisandub:

- Üldkohtu puhul nõupidamiskeeles koostatud kohtuistungite ettekande menetluskeelde tõlkimise aeg (Euroopa Kohus enam kohtuistungite ettekandeid ei koosta). Oluline on teadvustada, et kohtuistungite ettekande tõlkimise aeg ei ole ainus tegur kohtuistungite kuupäeva määramisel, sest lisaks mõistlikule ettevalmistusajale, mis pooltel peab pärast ettekande kättetoimetamist jääma, tuleb arvesse võtta ka näiteks kohtusaalide kättesaadavust ja soovitud suulise tõlke korraldust. Siiani on alati olnud võimalik tagada suuline tõlge kavandatud kohtuistungitel, isegi kui see on tähendanud väliste teenusepakkujate kasutamist, ning ühtegi kohtuistungit ei ole suulise tõlke tõttu kunagi edasi lükatud.
- Euroopa Kohtu menetluses olevates kohtuasjades, milles kohtujurist esitab oma ettepaneku, aeg, mis kulub kohtujuristi ettepaneku tõlkimiseks menetluskeelde, kui ettepanek ei ole juba selles keeles koostatud.

Mis puudutab suuliste seisukohtade ärakuulamiseks korraldatud kohtuistungit kui sellist, siis kuna suuline tõlge on sünkroontõlge, ei mõjuta see loomulikult mingil moel menetluse kestust.

Nõupidamine

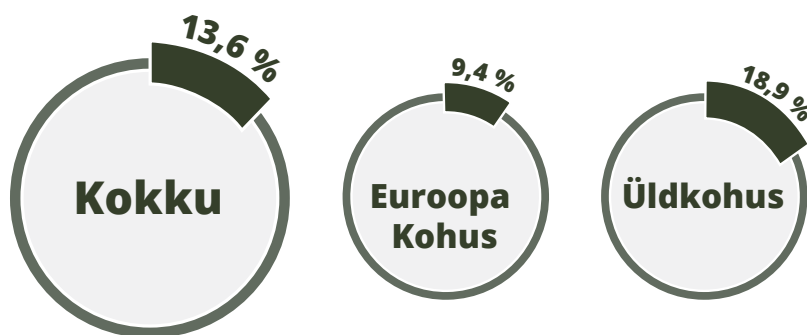
Lõpuks tuleb arvesse võtta aega, mis kulub otsuse enda menetluskeelde tõlkimiseks. Tõlkimisprotsess algab aga juba enne prantsuskeelse otsuseprojekti lõplikku valmimist:

81 | Neuromasintõlke varakult kättesaadavaks tegemine peaks juba praegu võimaldama paremini hinnata kohtuasja keerukust, teha mõningaid uuringuid ja isegi võtta menetlust korraldavaid meetmeid, näiteks otsustada piirduda ühe menetlusedokumentide vahetusega.

Euroopa Kohtu ja Üldkohtu otsuste projektide koostamisel osaleb erineval määral kohtuotsuste ülelugemise üksus, kes tagab ühelt poolt otsuseprojektide ülelugemise prantsuskeelsete juristide poolt, kes parandavad (ja ühtlustavad) keelelist ja õiguslikku väljendusviisi, ning teiselt poolt nende otsuseprojektide korrektuuri. Ajast, mis kulub üksnes tõlkimisprotsessile, tuleb loogiliselt võttes maha arvestada „originaalversiooni“ lõplikuks vormistamiseks kulunud aeg. Mõnikord lõpetatakse need toimingud isegi hiljem, kui võinuks valmida tõlge, mis toob kaasa tõlketähtja automaatse edasilükkamise.

Kahe kohtukantselei koostatud üksikasjalik analüüs kohtuotsuse kuulutamisele või määruse allkirjastamisele eelnevate kõigi ülesannete ja protsesside kohta näitab, et ainult tõlkimisprotsessile kuluv aeg moodustas 2022. aastal 13,6% menetluse kogukestusest⁸².

Kirjaliku tõlke osa menetluse kestusest

See näitab, kui palju aega kulub tegelikult kahes liidu kohtus toimuvates menetlustes mitmekeelsusele. See on palju vähem kui need põhjendamata numbrid, mida ajakirjanduses või mõne poliitikakujundaja poolt on levitatud.

82 | 9,4% Euroopa Kohtus. Üldkohtus oli see protsent 2021. aastal 14,1% ja 2022. aastal 18,9%, kuna rohkem kohtuasju lahendati ilma kohtuistungita, mille tulemusel lühenes menetluste kogukestus.

4. - Kirjalik ja suuline tõlge: strateegiad, meetodid ja vahendid

Nii jurist-lingvistid kui ka tõlgid osutavad sisuliselt jätkuvalt samu teenuseid, mida nad on alati osutanud: kirjalik õigustõlge ja suuline tõlge. Loomulikult täidavad nad praegu ka palju muid ülesandeid alates eelotsusetaotluste kokkuvõtete koostamisest kuni koolituste läbiviimise ja teenistuse esindamiseni. Sellegipoolest jääb nende tegevuse põhiolemus samaks.

Selleks et tagada nende põhiülesannete kõrgel tasemel täitmine, kasutavad jurist-lingvistid ja tõlgid konkreetseid meetodeid ja strateegiaid – see tähendab nii individuaalselt kui ka kollektiivselt Euroopa Kohtu mitmekeelsusega seotud väljakutsete läbimõeldud haldamist.

Lisaks sellele abistavad neid üha enam infotehnoloogilised vahendid, mida peab valdama, et kasutada nende abi ilma kvaliteeti – eelkõige täpsust ja usaldusväärsust – kaotamata.

4.1 - Kirjalik õigustõlge

Jurist-lingvist on tõlketevõtte keskmes. Tegemist on keerulise tehnilise ülesandega, mille puhul kehtivad ranged tähtsused, kuid sageli esineb ka ettenägematuid asjaolusid. Jurist-lingvisti töö on lüli tõhusas tootmisahelas – tõlkeülesannete kollektiivse ja individuaalse juhtimise tulemus, mis võimaldab tal toime tulla igapäevase väljakutsega kombineerida tähtaegade järgimine väga kõrge kvaliteedi ja produktiivsusega.

Iga tõlkeülesanne on tegelikult tõhususe koreograafia, mis on lahutamatu seotud töö eelneva organisatsioonilise ja tehnilise ettevalmistamisega valdkonnaüleste osakondade ja juhtkonna poolt.

See organisatsiooniline ettevalmistus on osa taktikast, mis nõuab asjaomase keeleosakonna tasandil suutlikkuse ja vajaduste täpset juhtimist ning juhtimisalaseid otsuseid, mis omakorda on osa peadirektoraadi tasandil vastuvõetud ressursi- ja kvaliteedijuhtimise strateegiast.

Seega teeb iga tõlkeosakonna juhataja või tema volitatud isik enne tõlke jurist-lingvistile määramist teatavaid valikuid kohtukantseleidest ja kohtu liikmete kabinetidest saadud teabe alusel, mille töötlemist korraldavad tugiosakonnad ja eelkõige keskne planeerimine

(tõlgete planeerimise ja välistõlke osakond), kes kodeerib kõik need andmed tõlgete haldamise andmebaasi.

Esiteks, niipea kui dokument saabub, tekib tõlkimise tähtaja küsimus. Kohustusliku tähtajaga dokumendid määratakse viivitamatult jurist-lingvistile või, kui need ei ole konfidentsiaalsed, vabakutselisele tõlkijale. Vahel ei saa mõnda teksti kohe kellelegi määrata üldise või asjaomase lähtekeele tõlkimisvõime piiratuse tõttu. Need tekstid jäävad kausta ootele ja nendega tegeldakse niipea kui võimalik. Sellistes olukordades ootele jäävate tekstide valik sõltub nende suhtelisest tähtsusest. Näiteks on alati eelisjärjekorras kohtuotsused ja ettepanekud kohtuasjades, mille menetluskeeleks on asjaomase keeleosakonna keel. Sellele järgnevad kohtuasjad, mis on määratud laiematele kohtukoosseisudele, alustades Euroopa Kohtu suurkojast, ning kohtuasjad, mis pakuvad erilist huvi asjaomase keele liikmesriigi jaoks, mida näitab näiteks menetlusse astumine või seisukohtade esitamine või ka lihtsalt riigisisene meediakajastus.

Samal ajal tekib veel üks küsimus: millised tõlkeressursid dokumendile kulutada? See puudutab eelkõige tõlkijaks määratud isiku valikut: väga kogenud jurist-lingvist; jurist-lingvist või vabakutseline, kes on spetsialiseerunud konkreetsele valdkonnale; jurist-lingvist, kes on alles väljaõppel jne. Kahtlemata edendab iga osakond jurist-lingvistide ja vabakutseliste autonoomiat. Kvaliteedikontroll on siiski sageli vajalik kõige tähtsamate, keeruliste või tundlike dokumentide puhul ning eriti siis, kui keeleosakonna keel on asjaomase kohtuasja menetluskeel. Kontrolli teeb enamasti kolleeg, kes tõlget toimetab või loeb selle üle, kuid vahel ka osakonna juhataja ise, kes hoiab iga jurist-lingvisti ja osakonna kui terviku üldist kvaliteeditaset. Osakonna juhataja ei saa loomulikult kõike üle lugeda: ta on eelkõige juht, kes vastutab aga ka üldise kvaliteedi ja iga kolleegi hindamise eest.

Teiseks, selle jurist-lingvisti tasandil, kellele on antud tõlkeülesanne ja kes seega osaleb protsessi keskses etapis, puudutab strateegia isikliku töö korraldamist vastavalt nõudmistele ja tema töövõimele. Iga jurist-lingvist haldab oma tõlkeportfelli, tagades, et ettenägematust asjaoludest hoolimata peetakse kõikidest tähtaegadest kinni. Individuaalseid prioriteete kohandatakse pidevalt vastavalt konkreetse teksti raskusastmele, keelele, pikkusele, ülesande tegemiseks antavale ajale ja tähtaegadele. Lisaks sellele võidakse jurist-lingvistile igal ajal määrata uusi ülesandeid, mille täitmist ta peab seejärel individuaalselt haldama. Kuigi kollektiivne haldamine osakonna tasandil võimaldab mingil määral tasakaalustada pikkade tekstide (kohtujuristi ettepanekud, kohtuotsused, seisukohad jne) jaotamist jurist-lingvistide vahel, ei saa see kaitsta neid nende ettenägematute asjaolude eest, mille tõttu tuleb selliseid ümberkorraldusi teha.

Peamised põhjused, mille tõttu tuleb jurist-lingvistidel oma tööülesannete individuaalsel haldamisel ümberkorraldusi teha:

- eelotsusetaotluste eeltöötlemine, nendest kokkuvõtte koostamine või nende teisest keelest tõlkimine. Mõnikord on nendele taotlustele lisatud ka taotlus kiirendatud menetluse või kiirmenetluse kohaldamiseks;
- mitmesugused kiireloomulised olukorrad: kohtumäärused, küsimused pooltele ja nende vastused, halduslikud kiireloomulised olukorrad jne;
- teksti koostaja poolt tõlkimise ajal tekstidesse tehtud muudatused. Need muudatused on tavapärased ja tulenevad eelkõige jurist-lingvistide küsimustest või märkustest, kuid nende arv ja ulatus nõuavad mõnikord suuri ja sageli kiireloomulisi ümberkorraldusi;
- teksti tõlkimise käigus avastatakse, et see on eeldatust palju keerulisem;
- kolleegi ootamatu haigestumine või töö tegemist takistav asjaolu, mille tõttu peab mõned tema ülesanded üle võtma;
- ebakindlus mujal ette nähtud ülesannete ulatuse suhtes. Mõnikord on kohtuotsus varem teatatust palju pikem või kuulutatakse see samal ajal mõne teise kohtuotsusega, millele algul ei antud tõlkimiseks sama tähtaega ja mis muutub äkki kiireloomuliseks. Samuti juhtub näiteks, et tõlketeenistusel palutakse ühes kohtuasjas esitatud küsimustele antud kõigi vastuste puhul – olenemata nende

vastuste keelest – järgida võimalikult ühesugust tähtaega, isegi kui keegi ei tea veel nende vastuste arvu või pikkust.

Teatavate ettenägematute tööülesannete lisandumine on täiesti tavapärane ning see on osa usaldusväärsest ja reageerimisvõimelisest juhtimisest institutsiooni tasandil. Samas on viimane teadlik ka sellest, et neid ettenägematuid ülesandeid tuleks võimalikult palju vältida, sest need kahjustavad jurist-lingvistide tootlikkust. Nende tõttu peavad jurist-lingvistid jätma kõrvale käimasoleva tõlketöö ja sulgema kõik tööaknad, et tegeleda kiireloomulise ülesandega. Alles pärast kiireloomulise ülesande täitmist saab jurist-lingvist taas avada pooleli jäänud toimiku ja kogu dokumentaalse materjali, tuletada meelde asja konteksti ja keskenduda uuesti tööle. Kiireloomuliste menetlusedokumentide tõttu tuleb mõnikord üksteise järel lükata edasi mitme vähem kiireloomulise ülesande tähtaeg. Seda tuleb eriti ette prantsuse keele osakonnas, kus selliseid kiireloomulisi olukordi esineb kõige sagedamini.

4.1.1 - Jurist-lingvist ja tema tõlge

Enne kitsamas tähenduses tõlkimise alustamist on jurist-lingvisti jaoks oluline kindlaks teha ja hankida kõik asjakohased lähtedokumendid. Nimelt ei ole õigustõlge, eriti Euroopa Kohtus, vabatõlge: otseselt või kaudselt viidatud õigusaktid, kohtupraktika või menetlusedokumentid peavad olema täpselt edasi antud. Sama kehtib ka kasutatud terminoloogia kohta: terminoloogia valikul tuleb arvestada nii lähteteksti kui ka terminite varasemate tõlgetega ning tugineda andme- ja terminibaasidele, mida on aastate jooksul koostanud mitme põlvkonna tõlkijad ja jurist-lingvistid.

Peamised lähtedokumendid on:

- samas kohtuasjas või liidetud või seotud kohtuasjas esitatud menetlusedokumentid;
- kohtuasjas viidatud või muul viisil asjakohased liidu õigusaktid;
- Euroopa Kohtu ja Üldkohtu praktika, millele on kohtuasjas viidatud või mis on muul viisil asjakohane;
- asjakohased riigisisised õigusaktid ja asjakohane riigisisene kohtupraktika (need on olemas selle riigi keeles, kuid mõnikord ka teistes keeltes);
- asjakohased rahvusvahelised konventsioonid;
- asjakohane terminoloogia.

Kui jurist-lingvist on saanud lähtedokumendid, tuleb tal nendega tutvuda. Kogutud dokumente on vaja uurida nende asjakohastes osades, et mõista kohtuasja õiguslikku tausta ning tuvastada asjasse puutuv terminoloogia ja sõnakasutus.

Praegu hõlbustab neid toiminguid suuresti IT- ja metoodiliste vahendite kombinatsioon, eelkõige seoses dokumentatsiooni ja terminoloogiaga.

Tõlkimise spetsiifilisi IT-vahendeid käsitletakse kirjaliku õigustõlke kontekstis; terminoloogiat käsitletakse samuti allpool, kuid kirjaliku õigustõlke ja suulise tõlke ühises kontekstis, mis mõlemad sõltuvad tõhusast terminoloogiast (*vt punkt 4.3*).

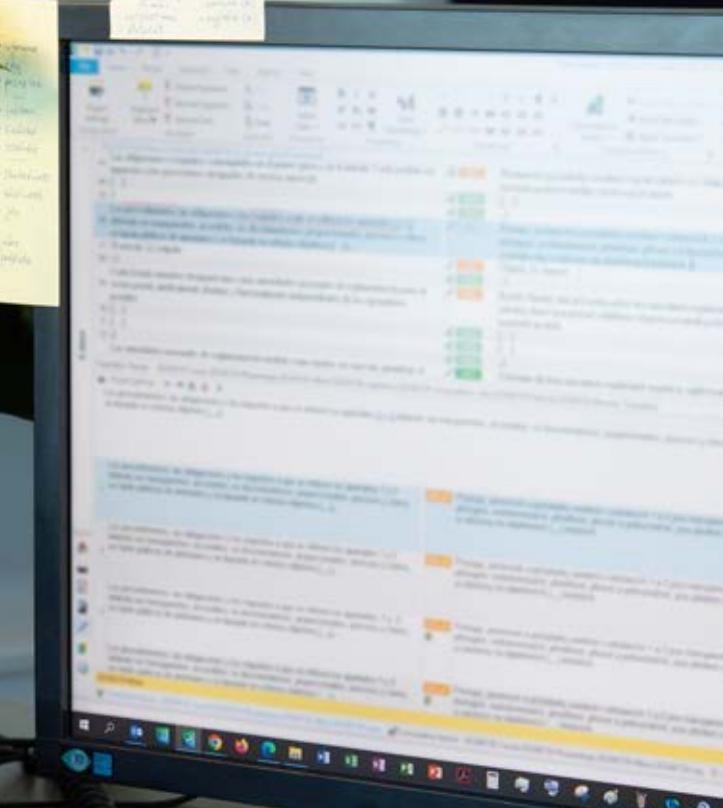
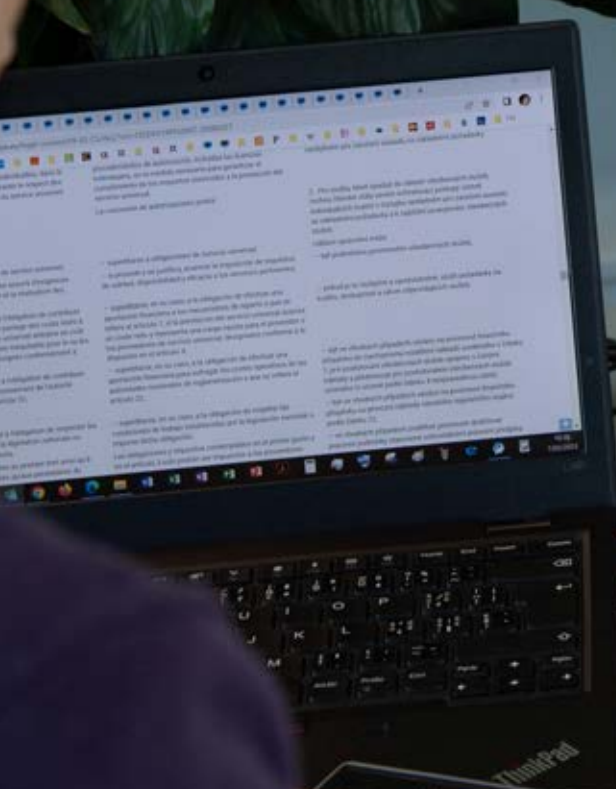
Jurist-lingvisti 15 tõlkimise kuldreeglit

1. Pidada meeles, et ta osaleb õigusemõistmises.
2. Võtta kõik vajalikud meetmed konfidentsiaalsuse tagamiseks.
3. Käsitada iga tõlget kui (individuaalset ja kollektiivset) projekti, mis nõuab eelkõige head isiklikku organiseerimist.
4. Valida tõlkestrateegia vastavalt dokumendi liigile ja tõlke saajale.
5. Asetada tekst selle konteksti:
 - asjaomane õigusvaldkond/õigussüsteem,
 - juba tõlgitud tekstid (sarnased või seotud kohtuasjad),
 - kohtuasja dokumendid.
6. Mõista sisu enne tõlkimist, võttes arvesse – vaatamata õiguslikele ja keelelistele virvasõnadele – asjaomaste õigussüsteemide eripärasid.
7. Teha vajalikud otsingud ja luua vajalikud kontaktid.
8. Tunda ja kasutada tõlkeabivahendeid.
9. Austada seda, mis on juba tõlgitud: õigusaktid, kohtupraktika, terminoloogia ja fraseoloogia.
10. Osata põhjendada oma terminite valikut.
11. Tagada terminoloogiline ja keeleline ühtsus kogu tõlke vältel.
12. Teatada kõikidest raskustest kohe, ootamata ära tõlke valmimist.
13. Järgida osakonnas kokku lepitud vormistusreegleid.
14. Lugeda valmis tõlge alati kriitilise pilguga üle, lähtudes loogikast ja tervest mõistusest.
15. Pidada kinni tähtaegadest.

Handwritten notes on a yellow sticky note attached to the laptop screen. The text is partially obscured but appears to be a list or set of instructions.

Handwritten notes on a yellow sticky note attached to the top of the monitor. The text is partially obscured but appears to be a list or set of instructions.

4.1.2 - Kirjaliku õigustõlke eripära Euroopa Kohtus

Õigustõlke väljakutseteks on ennekõike tõlkimisega üldiselt seotud väljakutsed. Eelkõige peab jurist-lingvist mõistma teksti, selle õiguslikke põhjendusi, termineid ja lauseehitust. Sellegipoolest nõuab tõlkimise õiguslik olemus, et jurist-lingvist võrdleks ka asjaomaseid õigussüsteeme. Kindlaks tuleb teha seotud mõisted ja virvasõnad, hinnata eri õigussüsteemide mõistete erinevusi ja teha olemasolevaid tõlkeid arvestades terminoloogilisi valikuid.

Raskused, millega jurist-lingvist tõenäoliselt silmitsi seisab, on peamiselt seotud tema teadmistega lähteriigi õigussüsteemi kohta (lisaks keelele), tõlgitava dokumendi selguse ja redaktsioonilise kvaliteediga ning määratud tähtaega arvestades ka selle pikkusega. Samuti tekivad probleemid, mis on seotud keele mitmetähenduslikkuse, polüseemia, sünonüümia, ebatavaliste terminite või uuendusliku terminoloogiaga.

Õigustõlke kontekst seab jurist-lingvistile mitu piirangut. Nimelt puudutavad tõlgitavad tekstid õigusaktide või olemasoleva kohtupraktika tõlgendamist. Tõlgitavas tekstis tsiteeritakse neid akte kas otse, jutumärkides, või kaudselt, st tsiteerides väljavõtteid, mida ei ole jutumärkidesse pandud, või hajusalt, kasutades teatavaid fraase ja terminoloogiat, mis pärinevad kõnealustest aktidest. Kui nende dokumentide sihtkeelne versioon on olemas, peab jurist-lingvist selle sisu täpselt järgima. Ta kaldub sellest kõrvale ainult mõjuvatel põhjustel, mida ta suudab dokumenteerida ja mille ta teeb lugejale nähtavaks avaldatud dokumentide puhul nii, et lisab otsesesse tsitaati nurksulgudes alternatiivse versiooni⁸³, või menetluskeelde tõlgitavate seisukohtade puhul nii, et lisab kohtujuristi ja kohtukoosseisu jaoks selgitava joonealuse märkuse. Samuti võtab ta arvesse oma keeleosakonnas ja Euroopa Kohtus üldiselt kasutatavat sõnastust ja terminoloogiat, mis on enamasti kooskõlas õigusaktide sõnastuse ja terminoloogiaga. Kui see nii ei ole, peab ta leidma lahenduse erinevaid variante kaaludes.

Mida konkreetsem ja universaalsem on tõlke sisu, seda lähedasemat vastavust ühest keelest teise võib eeldada. Mida abstraktsem ja kultuuriliselt spetsiifilisem on mõiste, seda enam tekib sobiva vaste küsimus ja võib olla ka nii, et vastet üldse ei olegi. Nii näiteks jääb mangaan mangaaniks. Kui teises keeles on selle jaoks sõna olemas, on vastavus tavaliselt täielik ja igasugune mangaani mõjutav avastus mõjutab seda mõistet samamoodi kõigis keeltes. Seevastu abielu on mõiste, mis on põhimõtteliselt seotud

83| See on vajalik, kui tsiteeritud õigusakti keeleversioon on halvema kvaliteediga või isegi vale.

kultuuriga, ja selle tähistamiseks kasutatav termin tähistab reaalsust, mis on keeleti nii erinev, et vastavus saab olla ainult ligikaudne, isegi kui mõistet mõistavad kõik kui teatavat platoonilist ideed.

Õigustõlge on tihedalt seotud kultuuriga, sest ka õigus on kultuuriga lahutamatult seotud ja isegi mõjutab teda ümbritsevat kultuurinähtust. Seetõttu on õigustõlge suur väljakutse. Terminoloogilised (ja semantilised) probleemid moodustavad sellest vaid osa, kuid on seejuures märkimisväärsed.

4.1.3 - Terminoloogilised kaalutlused õiguslikus kontekstis

Õigusterminoloogiat läbiv probleem on see, et eri õigussüsteemides sündinud mõistetele ei ole sageli identseid vasteid ning mõisted kattuvad üksnes osaliselt.

Kahe keele vahel võivad sarnase morfoloogiaga terminid viidata sarnastele, kuid erinevatele mõistetele, mis võib põhjustada segadust. Seetõttu ei ole võimalik tugineda üksnes terminite keelelisele vormile. Morfoloogiline identsus kahe keele vahel võib tegelikult varjata erinevaid tähendusi. Need on nn virvasõnad.⁸⁴

Nii fundamentaalsed mõisted nagu leping või valitsus on oma abstraktsuses universaalsed (nende „genotüüp“ vastab enamasti nende põhimääratlusele), kuid samas ka erinevad oma konkreetse ja erilise tegelikkuses (nende „fenotüüp“ on määratletud tingimuste ja reeglitega).⁸⁵

Sarnane väljakutse on see, mida Harvey nimetab „incongruence’iks“⁸⁶ (ühildumatus). Kaks terminit, mis on erinevates keeltes *a priori* üksteisele vastavad vasted, võivad tegelikult hõlmata mõisteid, mis on ainult osaliselt samaväärsed, sest tegelikkus, mida nad väljendavad, on eri keeltes ja mõnikord isegi sama keele sees erinev. Need ei ole siiski ainsad väljakutsed.

84| Näiteks ingliskeelne väljend „tax evasion“ viitab „maksudest kõrvalehoidmisele“, mis on kriminaalkorras karistatav, samas kui prantsuskeelne väljend „évasion fiscale“ („maksustamise vältimine“) viitab kõige vähem maksustatava võimaluse seaduslikule või ebaseaduslikule otsimisele.

85| Vt Sacco, Rodolpho, „Langue et Droit“, Rodolfo Sacco ja Luca Castellani (toim), *Les Multiples langues du droit européen uniforme*, ISAIDAT, Torino, Éditions L’Hartmann, Itaalia, 1999, lk 172.

86| Harvey, Malcolm, „Traduire l’intraduisible – Stratégies d’équivalence dans la traduction juridique“, *Revue de l’Institut des langues et cultures d’Europe, Amérique, Afrique, Asie et Australie* (ILCEA), nr 3, 2002, lk 39–49.

Ühel ja samal terminil võib olla mitu tähendust (polüseemia), mis on täiesti erinevad või mida iseloomustavad rohkem või vähem olulised nüansid. Need erinevad tähendused või nüansid võivad olenevalt juhtumist vastata ühele samaväärsele sõnale teises keeles, eriti kui keeled on lähedased, või vastupidi, mitmele erinevale sõnale.⁸⁷

Kuigi sünonüumiat esineb erialakeeles harvemini kui tavakeeles, võib seda esineda ka õiguskeeles. Jurist-lingvist peab olema võimeline tuvastama lähtedokumendis terminid, mis viitavad samale mõistele. Need terminid võivad olla sünonüümid, variandid, eri registritesse kuuluvad või erinevatest allikatest pärinevad terminid. Õigusakti eri osades võib sama mõiste kohta olla kasutatud erinevaid termineid. Näiteks Portugali õiguses on väljend „responsabilidade parental” järk-järgult asendamas väljendit „poder paternal”. Täielikke sünonüüme leiab siiski harva. *A fortiori* on eri keelte sünonüümide vastavus kõike muud kui iseenesestmõistetav. Sihtkeeles võib neid olla vähem kui lähtekeeles või üldse mitte, ja kui neid ka on üks või mitu, võib sünonüümsuse määr olla erinev. Kui lähtetekstis käsitletakse kahe sünonüümi vahelisi nüansse, siis sihtkeeles ei pruugi neid nüansse olla või ei esine need samasuguselt. Sellisel juhul tuleb lähtekeeles mõeldu esitada kirjelduse kaudu, kui seda ei saa sihtkeeles täpselt edasi anda.⁸⁸

Samas võib teatava termini kasutamine lähtekeeles mõnikord tähendada, et sihtkeeles tuleb valida kahe erineva termini vahel, millest kumbki tähistab veidi kitsamaid mõisteid. Ilma kontekstita on võimatu otsustada, millist neist valida.⁸⁹

Isegi kui kaks riiki kasutavad sama keelt, võib üks ja sama termin hõlmata kahte sarnast, kuid erinevat mõistet. „Lepinguid” on sama palju kui õigussüsteeme. Võimalusi, kuidas üksikisikuid saab seaduse alusel „äriühingute” või „ühenduste” vormis kokku koondada, on samuti palju ja need erinevad õigussüsteemiti suuresti. Samuti on võimalik, et ühe

87] Geograafilistel ja ajaloolistel põhjustel eristavad mõned keeled, näiteks saksa, prantsuse ja poola keel, Lähis-Ida ja Kesk-Ida, samas kui inglise keel hõlmab mõlemat piirkonda teisega nendest terminitest – „Middle East”.

88] Madalmaade kohtu poolt Euroopa Kohtule esitatud eelotsusetaotluses püüdis Madalmaade kohus kriminaalasjas kindlaks teha, kas vasikas on lõastatud, nagu süüdistatav väitis, ainult siis, kui ta on seotud teatud viisil, tuginedes sõnasõnalisele argumendile, mis põhineb sõnade „aanbinden” ja „vastbinden” eristamisel. Euroopa Kohus otsustas, et „attacher” (lõastamine) on „attacher” (3. aprilli 2008. aasta kohtuotsus Endendijk, C-187/07, [EU:C:2008:197](#)). Kõnealusel juhul kohaldas ta oma tõlgendamispõhimõtteid lahknemise keeleversioonide korral.

89] „Rejeter” (mitte rahuldama, tagasi lükkama) tõlgitakse seoses hagiga poola keelde kui „odrzuć” või „oddalić”, sõltuvalt sellest, kas see on vastuvõetamatu või põhjendamatu.

ja sama mõiste kohta kasutatakse mitmes õigussüsteemis, mis kasutavad sama keelt, erinevaid termineid (nt „surma põhjustamine ettevaatamatusest“⁹⁰). Tuleb märkida, et liidu õiguses kasutatav terminoloogia on sageli teadlikult lai, et mitte öelda kunstlik. Sellist kõrvalekaldumist liikmesriigi terminoloogiast võib põhjendada liidu õiguse ja selle terminoloogia autonoomse olemusega.

Kokkuvõttes võib järeldada, et õigusterminil on harva täielik vaste teistes keeltes, välja arvatud mitmekeelsetes riikides.

Belgias kui kolmekeelses riigis on pikaajaline tõlketraditsioon, mille kohaselt peab igal juriidilisel terminil olema täpne vaste. „Arrêté royal“ (kuninga dekreet) on „koninklijk besluit“ ja kõik, mis mõjutab üht, mõjutab ka teist. See samaväärsus piirdub riigi territooriumiga: Madalmaade „koninklijk besluit“ ei ole Belgia „koninklijk besluit“, kuigi on sellele väga lähedane.

Õiguste võrdlemisel võib ilmned, et mõiste on õigussüsteemis olemas ilma seda tähistava terminita. Sellisel juhul peab jurist-lingvist leidma keelelise lahenduse. Näiteks mõiste, mida prantsuse keeles väljendatakse terminiga „filiation“ (põlvnemine), on mõiste, mida võiks nimetada universaalseks, kuid mitmes Euroopa Liidu õigussüsteemis ei ole selle tähistamiseks täpset terminit.

Kõik need väljakutsed tekivad eelkõige siis, kui kaks õigussüsteemi on väga erinevad. Parim näide on *common law*, mille põhialused erinevad „kontinentaalsetest“ süsteemidest ja mille sõnavarale leiab prantsuse keelest vaid ligikaudseid vasteid. See erinev loogika läbib isegi juriidilist arutluskäiku.

Common law jurist kasutab sõna „remedy“, et viidata mõnikord õiguskaitsevahendile kui menetlustoimingule, mõnikord selle kasutamise tulemusele, kuid sageli viitab ta ka ebamääraselt mõlemale, mida mõnes teises keeles ei võimalda ükski termin. Samuti ei ole lihtne kindlaks teha, kas mõistet „standing“ kasutades viitab ta „õigusele esitada hagi“ või „õigustatud huvile“, sest need kaks on tema põhjendustes segamini.

90 | „Involuntary culpable homicide“ šoti kohtupraktikas, „involuntary homicide“ Malta õiguses, „unintentional killing“ liidu õiguses ja lõpuks „involuntary manslaughter“ Iirimaa, Inglismaa ja Walesi ning samuti liidu kohtupraktikas. Vt näiteks 29. märtsi 2017. aasta kohtuotsus *Alcohol Countermeasure Systems (International) vs. EUIPO – Lion Laboratories (ALCOLOCK)*, T-638/15, ei avaldata, [EU:T:2017:229](#), punkt 73.

Lisaks sellele on lähtekeeles mõisteid, mida sihtkeeles ei eksisteeri. Üks näide on Saksa õiguse „Revision“, mis on tsiviil-, kaubandus- ja kriminaalasjades kasutatav edasikaebamise viis, milleks on vaja kohtuniku eelnevat luba. Selline nõue ei ole näiteks Inglismaal tundmatu, kuid mõnes teises menetlussüsteemis ei ole sellele vasteid. Kui tõlkida „Revision“ prantsuse keelde kui „recours“, siis oleks oluline element välja jäetud.

4.1.4 - Strateegia valik, teleoloogiline lähenemine

Kõiki neid küsimusi võimendab keelte ja õiguse areng. Lähtetekstis olevad terminid võivad olla ka valed või vananenud: Prantsusmaal on „inculpation“ (eeluurimise alustamine) näiteks muutunud „mise en examen“iks.

Seistes silmitsi nende väljakutsetega, on Schleiermächeri⁹¹ sõnul põhimõtteline küsimus see, kuidas otsustada, milline on eelistatud lähenemine: „eetiline“ lähenemisviis, mille puhul kantakse lähtetekst lihtsalt üle, aitamata lugejal ületada tema ja teksti autori vahelist keelelist, õiguslikku ja kultuurilist lõhet, või „etnotsentriline“ lähenemisviis, mis seisneb selle distantse vähendamises, vaatamata ohule, et tõlkija võib kalduda tekstist kõrvale ja kahjustada lähteteksti terviklikkust.

Enamik teoreetikuid ja praktikuid toetavad eetilist lähenemist, kuid küsimusele ei saa vastata üheselt. Eetika ja etnotsentrismi vahel on hädavajalik kesktee, ja Euroopa Kohtu jurist-lingvist kasutab teleoloogilist lähenemist – mis lähtub sellest, milleks tema tõlget kasutatakse –, et otsustada, kui palju peaks ta lugejaga arvestama, kuid seejuures ei ületa ta kunagi piiri, millest edasi reedaks ta autori ja petaks lugejat.

Harvey eristab nimetatud probleemide lahendamiseks nelja tehnikat: transkriptsioon, formaalne ekvivalentsus, kirjeldav tõlge ja funktsionaalne ekvivalentsus.⁹²

Transkriptsioon seisneb originaalterminite kasutamises ja võimalusel lühikese selgituse lisamises. Selle asemel, et tõlkida „common law“ ekslikult „ühine õigus“, korraldatakse väljendit „common law“, täpsustades, et tegemist on anglosaksi õigussüsteemiga, mis põhineb suuresti kohtupraktikal.

91| Schleiermacher, Friedrich, *Über die verschiedenen Methoden des Übersetzens* (Abhandlung verlesen am 24. Juni 1813 in der Königlichen Akademie der Wissenschaften, Berlin). Hrsg. Elisabeth Edl, Wolfgang Matz, Alexander Verlag, Berlin, 2022.

92| Harvey, Malcolm, *op. cit.*

Formaalne ekvivalentsus on sõnasõnaline tõlge. Näiteks „Bundesverfassungsgericht“ tõlgitakse kui „föderaalne konstitutsioonikohus“.

Kirjeldav tõlge kasutab üldmõistet või perifrasi, riskides mitmetähenduslikkusega. Nii tõlgitakse väljend „prescription extinctive“ sõnaga „time-bar“, ilma et eristataks aegumistähtaega õigust lõpetavast tähtajast.

Funktsionaalne ekvivalentsus tähendab, et sihtkeeles ja õigussüsteemis leitakse vaste, millel on sarnane funktsioon. Selle asemel, et tõlkida poolakeelset sõna „Sejm“ sõnaga „Riigipäev“, valime sõna „esindajatekoda“, sest lugejat võib eksitada kahe mõiste lähedus.

Need neli strateegiat võib paigutada skaalale, mis ulatub, nagu eespool öeldud, lähtekeelest (eetiline lähenemine) sihtkeeleni (etnotsentriline lähenemine). Need suunavad jurist-lingvisti tööd.

Kokkuvõttes võib järeldada, et välja arvatud need juhud, kus terminid on vastavuses ja neid saab ühest õigussüsteemist teise täielikult üle kanda, kasutab jurist-lingvist raskuste korral vaheldumisi eespool nimetatud strateegiaid, nagu transkriptsioon, formaalne ekvivalentsus, kirjeldav tõlge ja funktsionaalne ekvivalentsus.

Jurist-lingvist peab tõlkimisel tegema valiku ja jääma selle juurde, et tagada terminoloogiline ühtsus. Üldiselt kuuluvad jurist-lingvisti valitud terminid erialakeelde (õigusvaldkonda) ja pärinevad usaldusväärsetest allikatest (õigusaktid või kohtupraktika).

Nagu eespool märgitud, tekitavad Euroopa Kohtu tekstid õiguslikke tagajärgi. Jurist-lingvistil on tulenevalt oma topeltülesandest, milleks on kohtute töö toetamine ja kohtupraktika mitmes keeles levitamine, oluline vastutus. Tõlkija ei tohiks püüda teksti parandada või kaunistada, vaid ta peaks selle nüansid ära tundma ja edasi andma. Tõlkimisel ei ole palju vabadust. Kuid iga tekst nõuab kohandatud tõlkestrateegiat. Seejuures tuleb arvesse võtta tõlgitava teksti laadi ja selle lugejaskonda. Tõlgitud teksti usaldusväärsus peab olema absoluutne ja selle arusaadavus peab olema kõikides keeltes sama. Tõlkevigadel on tagajärjed, sest lugeja reageerib kohtupraktikale või kohtuotsusele, mida ta on lugenud oma emakeeles.

Tõlkestrateegiad on mõnikord suunatud lähtekeele ja mõnikord sihtkeele poole. Strateegia valik on pragmaatiline ja sõltub tõlke eesmärgist. Õigustõlke tegija peab selle eesmärgi ära tundma: kas see on lugeja teavitamine või õiguslike tagajärgede tekitamine?

Esimesel juhul on tõlkija eesmärk „teavitada“ lugejat tõlgitava dokumendi sisust, st võimaldada lugejal mõista lähteteksti autori sõnumit. Sellist tõlkimisviisi kasutatakse näiteks liidu kohtutele esitatud menetlusdokumentide või kohtujuristi ettepanekutes või eelotsustes esitatud faktiliste asjaolude kirjelduste tõlkimisel. Lugeja peab mõistma teemat, põhjendusi ja argumente ning seega tajuma kõiki mõistmiseks vajalikke lähtekeelega seotud elemente, peatumata seejuures ülemäära pikalt ebaolulistel erinevustel või nüanssidel. Kui näiteks „äriühingu“ täpne vorm ei ole sisu seisukohast oluline, ei pea tõlkija tingimata vajalikuks teha selgeks erinevusi, mis võivad esineda kahe keele vahel, tingimusel, et lugeja saab õige ettekujutuse raamistikust, millesse tõlgitud menetlusdokument paigutub.

Kui aga „tõlge“ ise on õigusallikas ja tekitab seega õiguslikke tagajärgi, sest keel, milles see on koostatud, on autentne, siis on „tõlkija“ tegelikult „autor“. Ta kasutab lähtedokumendina konkreetset keeles kirjutatud originaali, et luua sellele vastav tekst teises keeles. See on sama protsess, mida järgitakse sellistes mitmekeelsetes riikides nagu Belgia. Tõlkimine ühte keelde viib siis sageli mõtisklusteni teises keeles koostatud teksti kohta, tuues kaasa edasi-tagasi liikumise ühe teksti juurest teise juurde.

Euroopa Kohtu jurist-lingvist, kes tõlgib kohtuotsuse nõupidamiskeelest menetluskeelde, koostab *inter partes* mõjuga autentse versiooni. Siiski on kõik keeleversioonid seotud ka õigusloomega, eriti eelotsuste puhul, kuna eelotsused on *erga omnes*⁹³ siduvad, sealhulgas kõikidele liidu kohtutele. Tegelikult tutvutakse aga nende otsustega hoolimata Cilfiti kohtupraktikast sageli ainult oma emakeeles.⁹⁴

93| Euroopa Kohtu keeltekasutuse korra kohta vt Gaudissart, Marc-André, *op. cit.* (vt 24. joonealune märkus).

94| Euroopa Kohtu arvamus, mis on antud Euroopa Liidu toimimise lepingu (ELTL) artikli 218 alusel, on seevastu autentne kõigis liidu ametlikes keeltes selle vastuvõtmise ajal, nagu ka Euroopa Parlamendi, Euroopa Liidu Nõukogu ja Euroopa Komisjoni vastuvõetud õigusaktid. Kõik keeleversioonid loovad seega õigust ja pealegi sama õigust.

4.1.5 - Autorite ja tõlkijate vaheline dialoog

Originaaltekstide ja autentsete tekstide autorid saavad kasutada ennetavaid meetodeid, et vältida või leevendada mitmekeelsusega kaasnevaid ohukohti. Need tehnikad vabastavad jurist-lingvisti teatud määral valikust, kas kasutada tõlkeprobleemide puhul ühte või teist lähenemist, ning tagavad tekstide ühetaolise mõistmise ja tõlgendamise.⁹⁵

„Kokkuleppe“ eesmärk on teha kindlaks mõisted, mille ülekandmine teise keelde ja teise süsteemi võib põhjustada segadust, ning esitada selle ohu vältimiseks kohe alguses määratlus. Autor võib ka „laenata“ väljendi mõnest teisest keelest, et võtta aluseks konkreetse õigussüsteemi mõiste. Näiteks 1982. aasta ÜRO mereõiguse konventsiooni artiklite 18 ja 39 ingliskeelses versioonis kasutatakse sõnaselgelt terminit „force majeure“ (vääramatu jõud, konventsiooni tekstis prantsuse keeles), jättes kõrvale kitsama mõiste „act of God“⁹⁶.

„Ühine koostamine“ seisneb iga keele ja iga asjaomase süsteemi ekspertide kokkuviimises, et teha kindlaks ohukohad lahknevuste tekkimiseks ja vältida neid selliste ennetavate lahenduste abil nagu eespool nimetatud. Euroopa Kohtus on just ka sel eesmärgil loodud dialoogi võimalus jurist-lingvisti ja ettepanekut või otsust koostava kabineti vahel.

Lõpuks osutab autor „tõlgenduspõhimõtet“ esitades, kuidas lahendada võimalikke mitmetimõistetavusi. Seega annab Euroopa Kohus liidu õiguse mõistetele autonoomse tõlgenduse, mis ei sõltu liikmesriikide õigussüsteemide analoogsete mõistete tähendusest⁹⁷. Ta kohaldab seda põhimõtet esmase ja teisese õiguse suhtes, aga ka oma kohtupraktika tõlgendamisel.

95| Vt selle kohta eelkõige Pescatore, Pierre, *Vademecum – Recueil de formules et de conseils pratiques à l'usage des rédacteurs*, Éditions Bruylant, tõlketeenistustega tehtavat koostööd käsitlevas osas. Vt ka Euroopa Liidu Asutuste Tõlkekeskuse brošüür „Writing for translation“ (<https://cdt.europa.eu/en/news/writing-translation>).

96| Mõiste „act of God“ viitab ettenägematutele, mitte inimese põhjustatud sündmustele, näiteks loodusõnnetused; „force majeure“ hõlmab ka inimese põhjustatud asjaolusid, nagu sõjategevus või epideemiad.

97| Vt eelkõige 18. jaanuari 1984. aasta kohtuotsus Ekro, 327/82, [EU:C:1984:11](#), punkt 11; 27. jaanuari 2005. aasta kohtuotsus Junk, C-188/03, [EU:C:2005:59](#), punktid 27–30, ja 7. detsembri 2006. aasta kohtuotsus SGAE, C-306/05, [EU:C:2006:764](#), punkt 31.

Liidu õiguse autonoomsete mõistete tõlkimine

Õigustõlke puhul võib liidu õiguse mõistete autonoomse tõlgendamise põhimõtte vastanduda võrdleva lähenemisviisi süstemaatilise rakendamisega, st õigussüsteemide vahel funktsionaalsete ekvivalentide valimisega. Selline võrdleva õiguse lähenemisviis on muidugi asjakohane näiteks eelotsusetaotluse ja sellele järgnevate seisukohtade tõlkimisel, kuna need dokumendid on läbipõimunud riigisisese õigusega. Seevastu kohtujuristi ettepanekute ja kohtuotsuse staadiumis – kuigi see lähenemisviis on endiselt väga aktuaalne faktiliste asjaolude kirjelduses ja kajastab varasemaid, eelkõige eelotsusetaotluse tõlkimisel tehtud valikuid – on see vähem rakendatav põhjendustes. Selles osas tuleb nimelt rohkem lähtuda liidu õigusest, mis on veel üks õigussüsteem, mida jurist-lingvist peab valdama. Siin tuleb aluseks võtta liidu autonoomne õigus, mis koosneb talle omastest mõistetest („vahetu õigusmõju“; „võrdne kohtlemine“) või loob tõelisi neologisme. Neologism seisneb siinkohal uue mõiste loomises, et vältida riigisiseste õiguskultuuridega segiajamise ohtu. Näiteks on Euroopa Kohus aja jooksul võtnud kasutusele mõiste „vahetu õigusmõju“, et tähistada liidu õiguse kontseptsiooni.⁹⁸ Jurist-lingvist ja tema järel tõlk püüavad neid mõisteid oma keeles reprodutseerida ja – niivõrd kui need ei ole juba osa väljakujunenud terminoloogiast – esitada neid neutraalsetes terminites, mis on – nii palju kui võimalik – vabastatud spetsiifiliselt riigisisestest konnotatsioonidest.

98| Eespool viidatud 5. veebruari 1963. aasta kohtuotsus van Gend & Loos, milles Euroopa Kohus kinnitas esimest korda vahetu õigusmõju olemasolu ja ulatust, kuid kasutas toona väljendit „vahetu kohaldatavus“.

4.2 - Suuline tõlge kohtuistungitel

4.2.1 - Tõlkimise põhimõtted ja meetodid

Sünkroontõlget võib määratleda kui lähtekeeles esitatud avaldustest sellise üheainsa ja lõpliku sihtkeelse tõlkeversiooni kohene koostamine, mille parandamise võimalus on väike.⁹⁹ Erand tehakse viipekeele puhul, mil tõlk koostab tõlke kohe suuliselt, see tähendab väljendades kõneleja kommunikatiivseid kavatsusi teises keeles sõnade, hääle, miimika ja žestide abil. Kuna tõlk kuuleb lähtekeeles tehtud avaldusi katkematult, tõlgib ta need lühikese aja jooksul segmendi kaupa.¹⁰⁰

Kõik suulise tõlke direktoraadi tõlgid on sarnaselt jurist-lingvistidega Euroopa Kohtu ja Üldkohtu teenistuses. Ressursside optimaalse kasutamise põhimõttest lähtudes määratakse tõlgid mõlemas kohtus toimuvatele kohtuistungitele vastavalt kohtukoosseisude liikmete ja poolte vajadustele. Suulist tõlget pakutakse ka kohtuistungitel osalevatele külastajate gruppidele. Lisaks kohtuistungitele osalevad tõlgid ka teatud üritustel ja protokollilistel külastustel. Euroopa Kohtus kasutatakse kahte tõlkeliiki – sünkroon- ja järeltõlget.

Sünkroontõlke puhul tõlgivad tõlgid, kes on jaotatud kabiinidesse vastavalt sellele, millisesse keelde nad tõlgivad, tavaliselt oma emakeelde¹⁰¹ seisukohti, küsimusi ja vastuseid, mida kohtuistungil osalejad vahetavad. Igas kabiinis on vähemalt kaks tõlki, sest arvestades tõlkimisega seotud intellektuaalset pingutust, peavad nad näiteks pärast seisukohtade esitamist või küsimuste-vastuste vooru üksteist välja vahetama, et säilitada sama kontsentreerituse tase ja seega ka kvaliteet.

Teine töömeetod – järeltõlge – seisneb selles, et tõlk teeb kõneleja kõne ajal märkmeid ja annab selle sisu hiljem edasi. Seda tehnikat kasutatakse sageli protokollilistel üritustel, visiitidel, näituste avamistel või Üldkohtus kompromissi sõlmimisel või kohtuistungite raames kahepoolsete kõneluste käigus kohtunike ja poolte vahel.

99| Pöchhacker, Franz, *Introducing interpreting studies*, Routledge, London, 2004.

100| Salevsky, Heidemarie, „*The distinctive nature of interpreting studies*“, Target, 5(2), lk 149–167.

101| Teatavate keelekombinatsioonide puhul kasutab Euroopa Kohus suulisel tõlkimisel nn retuuri, kus tõlk tõlgib tema emakeeles esitatud kõne mõnda teise, tavaliselt prantsuse või inglise keelde (vt punkt 3.6.3).

4.2.2 - Sünkroontõlkega seotud erilised väljakutsed Euroopa Kohtus

Rahvusvahelises kohtus nagu Euroopa Kohus on konverentsitõlkidel kahte liiki väljakutseid: esiteks juba eespool kirjeldatud õigustõlkele omased väljakutsed ja teiseks sümkroontõlkele omased spetsiifilised väljakutsed.

Sümkroontõlge on üks tõlke liikidest. Seega võib Euroopa Kohtu tõlkide ees seisvaid väljakutseid esmapilgul samastada jurist-lingvistide väljakutsetega. Konverentsitõlgid, kes tõlgivad kohtuistungil suulisi seisukohti ning poolte ja kohtukoosseisu liikmete vahelist suhtlust, peavad paratamatult arvestama õigustõlke keeleliste ja kultuuriliste ohukohtadega.

Euroopa Kohtus tuginevad tõlgid lahendustele, mille on leidnud jurist-lingvistid, kes on enne tõlkinud kohtuasja poolte seisukohad. Kuigi jurist-lingvistid tõlgivad eelotsusetaotlusi kõikidesse keeltesse, tõlgivad nad seisukohad üksnes menetluskeelde ja prantsuse keelde. Tõlgid tõlgivad ka kohtunikele, kohtujuristidele ja külastajate gruppidele, st keeltesse, mis ei ole tingimata menetluse või poolte keel. Kui kirjaliku menetluse ajal ei ole asjaomasesse keelde tõlget tehtud, tuleb tõlkidel valida õige tõlkestrateegia mitte ainult kohtuasja toimiku uurimisel, vaid ka kohtuistungil tõlkides.

Lisaks sellele puutuvad rahvusvaheliste õiguskordade tõlgid kokku oma kutseala spetsiifiliste väljakutsetega. Lähtekõne, mida tõlk peab mõistma ja peaaegu samal ajal teises keeles väljendama, esitatakse ainult üks kord ja seda ei kirjutata üles. Selleks, et mõista sageli kiire tempoga esitatud seisukohti ja tõlkida need samal ajal nõutava täpsusega, peab tõlk tegema pidevalt intensiivset intellektuaalset tööd, millega kaasneb erakordselt suur kognitiivne koormus.

„Effort Model“ (pingutuse mudel)¹⁰² võimaldab paremini mõista selle kognitiivse väljakutse probleeme ja tagajärgi. See mudel näitab, kuidas tõlk saab hakkama kognitiivse koormusega, mis kaasneb mitme samaaegse kognitiivse jõupingutuse koordineerimisega piiratud töötlemisvõimsusega süsteemis. Mitu intellektuaalset mitteautomaatset tegevust nõuavad samaaegseid kognitiivseid pingutusi: lähtekõne kuulamine ja analüüsimine, teabe lühiajalises mälus salvestamine ja meenutamine, tõlke esitamine ja kognitiivse töötlemisvõimsuse erinevate jõupingutuste vahel jagamise koordineerimine. Kuna iga

102 | Gile, Daniel, *Basic concepts and models for interpreter and translator training*, revised edition, John Benjamins publishing company, 2009.

pingutus nõuab töötlemisvõimsust – mida on piiratud ulatuses – viib erinevus tõlkimiseks vajaliku kogutöötlemisvõimsuse (CTE) ja olemasoleva kogutöötlemisvõimsuse (CTD) vahel tõlkimise kvaliteedi säilitamiseni ($CTE \leq CTD$) või kognitiivse võimsuse küllastumise korral ($CTE > CTD$) tõlkimise kvaliteedi halvenemiseni. Tõlkekvaliteedi halvenemisest annavad tunnistust tõlkevead: tõlk jätab elemente välja, kordab neid asjatult, kõhkleb, väljendab end ebaloomuliku intonatsiooniga jne.¹⁰³

Mida suuremat kognitiivset pingutust ülesanne nõuab, seda suurem on kognitiivse küllastumise oht. Gile nimetab kognitiivse küllastumise riskitegurite hulgas kiireid, tihedaid või maha loetud kõnesid, tundmatuid nimesid, numbreid ja akronüüme, ebatavalisi aktsente, keerulisi loogilisi arutlusi, heliülekande probleeme, süntaktilist keerukust, leksikaalseid või süntaktilisi erinevusi lähte- ja sihtkeele vahel, kõneleja monotoonsust ja tõlgi stressi.

Euroopa Kohtus puutuvad tõlgid sageli kokku enamikuga neist riskiteguritest. Kognitiivse küllastumise riski vähendamiseks kasutavad nad tavaliselt spetsiaalseid strateegiaid ja taktikaid.

4.2.3 - Strateegiad ja taktikad

Strateegiad

Strateegiad on tõlkide teadlikud valikud, mida nad teevad enne kohtumist või kohtuistungit. Nende hulka kuuluvad koosolekudokumentide või kohtuasja toimiku analüüs, terminoloogia ettevalmistamine, töökeelte oskuse säilitamine ja teadmiste korrapärane ajakohastamine.

Euroopa Kohtus hõlmavad strateegiad iga kohtuasja hoolikat ettevalmistamist kindla tööaja jooksul, mis moodustab suurema osa tõlkide tegevusest, konfidentsiaalset juurdepääsu toimikutele ja kirjalikele seisukohtadele, samuti pidevat koolitust, nii juriidilist kui ka keelealast.

103] Vt tõlkidele iseloomuliku intonatsiooni ja selle mõju kohta Lenglet, Cédric, ja Michaux, Christine, „The impact of simultaneous-interpreting prosody on comprehension: An experiment“, *Interpreting*, 22(1), lk 1–34.

Kalina paigutab suulise tõlke strateegiad laiemasse kvaliteedi tagamise raamistikku¹⁰⁴, mis hõlmab kõiki etappe, mis eelnevad, kaasnevad ja järgnevad kohtumistele ning suuliste seisukohtade ära kuulamiseks korraldatud kohtuistungitele. Strateegiad ei hõlma siis mitte ainult individuaalseid ettevalmistusi ja koolitusi, vaid ka kollektiivseid meetmeid kvaliteedi edendamiseks, mida toetab tõlketeenistus.

Muttilainen nimetab mitut sellist strateegiat, mis on Euroopa Kohtu suulise tõlke direktoraadis kasutusel¹⁰⁵: kõnelejate teadlikkuse tõstmine suulise tõlke piirangutest, töökoormuse õiglane jaotumine tõlkide vahel, puhkeaja võimaldamine, tõhusate IT-vahendite ja pideva koolituse pakkumine.

Kokkuvõttes on strateegiad iga tõlgi ja tõlketeenistuse kui organisatsioonilise üksuse poolt kulisside taga tehtav eeltöö. See loob vajalikud tingimused kognitiivse küllastumise riski vähendamiseks ja seega korrahaseks õigusemõistmiseks vajaliku suulise tõlke kvaliteedi saavutamiseks.

Taktikad

Suulise tõlke strateegiaid töötatakse välja ja rakendatakse „kulisside taga“, kuid taktikaid kasutatakse „laval“ – st kohtuistungi või kohtumise ajal – *kabiinis*.

Nimelt kasutab tõlk tõlkimise ajal taktikaid, st teeb *ad hoc* otsuseid, et vähendada raskuste korral kognitiivse ülekoormuse ohtu. Gile nimetab nende hulgast mõned levinumad¹⁰⁶: ajalise vahe („décalage“) suurendamine, see tähendab kuulamist pikema aja jooksul, et saada enne tõlkimise alustamist rohkem teavet, lausungi puuduva osa järeldamine kontekstist või oma teadmistest, ümbersõnastamine, sõnasõnaline tõlkimine (jälgendamine, väljendusviisi laenamine, heli reprodutseerimine), hüperonüümi kasutamine, konsulteerimine kolleegiga, kellega jagatakse kabiini, või koosoleku dokumentidest järele vaatamine, pika lause jaotamine mitmeks lühemaks lauseks,

104| Kalina, Sylvia, „Quality assurance for interpreting processes“, *Meta: Translators' Journal*, 50(2), 2005, lk 768–784.

105| Muttilainen, Marie, „Perroquets savants ou professionnels aguerris? L'importance de la préparation“, Kilian G. Seeber, *100 Years of Conference Interpreting: A Legacy*, Cambridge Scholars Publishing, 2021, lk 190.

106| Gile, Daniel, *op. cit.*; vt ka Ilg, Gérard, „L'apprentissage de l'interprétation simultanée. De l'allemand vers le français“, *Parallèles*, nr 1, 1978, lk 69–99, Cahiers de l'ETI, Genfi ülikool, ja Jones, Roderick, *Conference interpreting explained*, Routledge, Manchester, 1997.

läheteksti sisu ette aimamine ja selliste ebamääraste või üldiste väljendite kasutamine, mida saab hiljem täpsustada.

Sõltuvalt olukorrast on mõned taktikad sobivamad kui teised. Näiteks viie sekundi pikkune ootamine enne tõlkimist mõjutab esituse kvaliteeti erinevalt, sõltuvalt kõneleja rääkimise kiirusest, publiku närvilisusest või sellise ekraanil oleva esitlusvahendi olemasolust, mille slaidid ei pruugi enam vastata tõlkele, kui viivitus on pikem.

Lisaks võivad taktikad minna vastuollu. Näiteks, kas raskustes olev tõlk peaks jätma välja kõne problemaatilise osa, mille töötlemine võib tema kognitiivset võimekust küllastada, või peaks ta tegema selleks täiendava kognitiivse pingutuse, riskides sellega, et see põhjustab hiljem kognitiivse küllastumise, mis raskendab järgnevate lõikude mõistmist? Tõlgi ülesanne on valida iga juhtumi puhul eraldi, pidevalt ja sekundi mürdosa jooksul õige taktika vastavalt suhtlusolukorra prioriteetidele. Olukorra analüüsi tulemused ja taktikaliste valikute asjakohasus sõltuvad tõlgi pädevusest (keelelised ja temaatilised teadmised, tõlketehnikate valdamine), tema töötingimustest (ettevalmistusvõimalused, vaade publikule, väsimusseisund, heliülekande kvaliteet) ning tema isiklikust ja kutse-eetikast.

4.2.4 - Kohtuistungite ettevalmistamine

Oluline strateegia, millega tagatakse, et suuline tõlge on nõutava kvaliteediga, on anda tõlkidele aega ettevalmistuseks. Igale Euroopa Kohtu või Üldkohtu kohtuistungile määratud tõlgile, olgu ta siis institutsiooni teenistuja või vabakutseline, antakse enne istungit piisavalt aega kohtuasja toimikuga põhjalikuks tutvumiseks. See ettevalmistus on oluline ja töö lahutamatu osa ning varieerub sõltuvalt kohtuasja mahust, asja keerukusest ja kohtuistungite keelte arvust.

Niipea kui tõlk saab teada, millistesse kabiinidesse ta on järgmiseks nädalaks määratud, alustab ta toimikus olevate dokumentide uurimist. Ta valmistab ette kohtuasja erialasõnavara, õigusaktid ja viited kohtupraktikale. Ta peab mõistma kohtuasja sisu ja poolte põhjendusi. Selleks kasutatakse erinevaid mõistmis- ja meeldejätmistehnikaid. Näiteks on Euroopa Kohtu tõlkide seas üsna levinud *mind-mapping* (ideede või teabe visuaalne kujutamine skeemide kujul).

Ettevalmistav töö põhineb kõigil kohtuasjaga seotud dokumentidel, näiteks asjakohastel õigusaktidel ja selle valdkonna kohtupraktikal ning eelkõige tõlgetel ja terminoloogilistel valikutel, mille on enne teinud jurist-lingvistid samas kohtuasjas või sellega seotud kohtuasjades, olgu need siis pooleliolevad või lõpetatud.

Lõpuks saab tõlk mõnikord kohtukõnede märkmed päev enne kohtuistungi toimumist või isegi vahetult enne selle algust. Nendest tekstidest tuleb välja otsida numbrid, tsitaadid ja viited õigusaktidele.

Kogu see ettevalmistus toimub meeskonnatööna, nii koostöös assistentidega, kes valmistavad ette toimikuid ja lähtedokumente, kui ka peadirektoraadi valdkonnaülevaate teenistustega, eelkõige terminoloogiliste vajaduste puhul. See meeskonnavaim ilmneb veelgi enam kabiinis, kus kolleeg, kes ei ole mikrofoni juures, aitab parajasti tõlkivat tõlki, ulatades talle puuduva viite, tsiteeritud sätte või ka leides õigel ajal õige sõna.

4.2.5 - Tõlgi oskused ja kohustused

Arvestades Euroopa Kohtu tõlkimise erilisi väljakutseid, peab institutsioonis töötaval tõlgil olema mitmesuguseid oskusi ning ta peab täitma ametikohustusi, mis seisnevad pidevas koolituses, konfidentsiaalsuses ja lojaalsuses.

Esiteks peab tõlk, kes puutub iga päev kokku kohtuasjade suure õigusliku ja tehnilise keerukusega ning kiirusega, millega kohtukõnesid ette kantakse, tundma põhjalikult oma töökeeli, olema kiire ja analüütiline ning samas suutma end väljendada selles keeles, millesse ta tõlgib, samasuguses registris ja samasuguse täpsusega nagu kõneleja. Teiseks peab tõlk end pidevalt koolitama, olgu see siis seotud tema keelekombinatsiooni keelte oskuse vajaliku säilitamisega, uute keelte omandamisega või osalemisega õigusseminaridel. Tal peavad olema ka põhjalikud üldteadmised, sest mõnikord tuleb tal eemalduda juriidilisest registrist ja võtta kasutusele kirjanduslikum register, olgu kõnede kontekstis või siis, kui kõnelejad rikastavad oma sõnavõtte tsitaatide või kultuuriliste viidetega.

Kolmandaks peab tõlk olema selgelt teadlik oma lojaalsuskohustusest institutsiooni ja poolte suhtes. Tõlkijal on rangeim ametisaladuse hoidmise kohustus nii enne kohtuistungit saadud teabe kui ka advokaatide poolt talle usaldatud kohtukõnede märkmete osas. Kohtukõnede kohta edastatud teave on mõeldud vaid tõlkidele ning neid ei edastata kohtukoosseisu liikmetele ega selles kohtuasjas määratud kohtujuristile ega lisata kohtuasja toimikusse.¹⁰⁷ See usaldussuhe nii kohtu liikmete kui ka poolte advokaatidega on suulise tõlke kvaliteedi seisukohast hindamatu väärtusega.

¹⁰⁷ | Eespool viidatud praktilised juhised pooltele seoses Euroopa Kohtule esitatavate kohtuasjadega, punkt 67.

4.2.6 - Esineja kaasamine

Koostöö kõnelejatega on täiendav strateegia suulise tõlke kvaliteedi parandamiseks. Kohtuistung kvaliteet sõltub osaliselt erinevate osalejate vahelisest suhtlusest. Seetõttu tundus loomulik, et tõlkide ja kõnelejate vahelist koostööd tuleb tugevdada. Juba mitu aastat on tõlgi ametit tutvustatud volitatud isikutele ja advokaatidele, kes Euroopa Kohtus regulaarselt esindavad. Samuti toetatakse tõlkide ja esindajate vahelist teabevahetust enne kohtuistungit, selle ajal ja pärast seda.

Seega antakse advokaatidele ja volitatud isikutele, kes tulevad kohtusse esindama, nõuandeid ja soovitusi, et hõlbustada tõlkide tööd. Näiteks soovitatakse neil end väljendada vabalt, mõistlikus tempos, teksti lugemata ning esitada tsitaadid, viited, arvud, nimed, akronüümid jne alati selgelt ja aeglaselt. Kui aga kõneleja otsustab järgida kirjalikku teksti, palutakse tal see enne tõlketeenistusele saata, et tõlkidel oleks võimalik end ette valmistada.

Vahetult enne kohtuistungit võtab rühmajuhiks määratud tõlk ühendust kõnelejatega, et tuletada neile meelde neid nõuandeid ja julgustada neid andma teavet, mis võib aidata kaasa kohtuvaidluste paremale mõistmisele.

Lõpuks, pärast kohtuistungeid, vastab teenistus kõnelejate taotlustele, kes mõnikord soovivad saada tagasisidet oma esinemise kohta.

Lühidalt öeldes tegelevad konverentsitõlgid iga päev köielkõnniga, mille käigus õigustõlke delikaatsetele kaalutlustele lisanduvad sünkroontõlke erakordsed kognitiivsed väljakutsed.

Arvestades mitmekeelses kohtus käsitletavate kohtuasjade suurt tähtsust, peab suuliste seisukohtade ära kuulamiseks korraldatud kohtuistungil toimuv sünkroontõlge olema täpne ja kvaliteetne. Selleks loovad kohus ja tema tõlketeenistus kvaliteeti soodustava töökeskkonna. Selline keskkond toetab strateegiaid, mis loovad optimaalsed tingimused, et vähendada tõlkide kognitiivse küllastumise ohtu kohtuistungil ajal. Strateegiate hulka kuuluvad näiteks piisava ettevalmistusaja võimaldamine, heli- ja pildiedastuse kvaliteedistandardite järgimine, pidev koolitus ja koostöö asjasse puutuvate isikutega.

Kabiinis olles võtavad konverentsitõlgid oma ülesande täitmiseks kasutusele iga juhtumi puhul eraldi sobiva tõlketaktika. Seetõttu on oluline võtta tööle kõige pädevamaid, tõhusamaid ja usaldusväärsemaid tõlke, mida tavaliselt tõendab kraadiõppe diplom ja akrediteerimistesti või tiheda konkursisõela edukas läbimine.

Nagu eespool mainitud, kasutatakse tõlkimisega seotud probleemide tõttu rahvusvahelistes kohtutes juriste, sest ainult nemad suudavad hinnata oma valikute õiguslikku mõju menetlusedokumentide, kohtuotsuste ja kohtujuristi ettepanekute tõlkimisel. Mitmekeelse menetluse suulises etapis peavad sünkroontõlke spetsiifiliste kognitiivsete väljakutsete tõttu hoolitsema kogenud konverentsitõlgid selle eest, et suhtlemine oleks keelest olenemata sujuv ja selge, sest ainult nemad suudavad vältida pidevat kognitiivse küllastumise ohtu.

4.3 - Mitmekeelsust toetavad abivahendid

4.3.1 - Terminoloogia

Nagu näha, on terminoloogilised raskused, millega lugejad, tekstide koostajad, tõlkijad, tõlgid, jurist-lingvistid ja kodanikud eriti just õigustekstide puhul silmitsi seisavad, reaalsed – hakkama tuleb saada sünonüümia, polüseemia, terminite läbipaistmatuse, mitmes kultuuris ühise keele, vananenud terminite, virvasõnade ja palju muuga.

Selleks, et tagada kohtupraktika tekstide laitmatu kvaliteet kõigis liidu keeltes ning hõlbustada seega nende kättesaadavust ja mõistmist, on oluline kasutada usaldusväärset terminoloogiat. Samamoodi on terminoloogia oluline kvaliteetse suulise tõlke jaoks kohtuistungil, et tagada täpne õiguslik arutelu.

Terminoloogiatöö on korraldatud erinevate telgede ümber: terminoloogiakogumike loomine, tõlgitavate dokumentide eeltöötlus inimese poolt, mille käigus märgitakse ära terminoloogiaviited, mida tuleb kasutada teatavate liikmesriigi õiguse mõistete tõlkimisel, jurist-lingvistide toetamine ja koolitamine, terminibaasi *IATE* üldise terminikogu täiendamine ja konsolideerimine ning institutsioonidevahelise ja rahvusvahelise terminoloogiakoostöö parandamine.

Jurist-lingvisti peamine väljakutse on leida kõige sobivam lahendus olukorras, kui sihtkeeles ei ole mõnele õiguslikule mõistele samatähenduslikku vastet ja puudub sobiv termin. Tema töö hõlmab sageli erisuguste õigussüsteemide võrdlemist ja uudsete tõlkelahenduste leidmist. Kasutatav terminoloogia peab olema ka võimalikult ühtne, mis tähendab, et varasemate terminoloogiliste arutelude tulemusi peab olema võimalik üle võtta. Selle arutelu tulemuse esmaseks lähtekohaks on varasemad tõlked. Tõhus terminoloogiahaldus eeldab aga nii seda, et terminoloogia-alase mõttetöö tulemused kogutakse ühiskasutuses olevasse andmebaasi, kui ka seda, et jagatakse intellektuaalset ja õiguslikku mõttekäiku, mis selleni viis. Kui liikmesriigi õiguse tõlkeprobleemile on

leitud lahendus ulatusliku võrdleva õiguslase uurimistöö abil, on oluline see lahendus struktureeritud ja dokumenteeritud viisil terminoloogiakandes kajastada. Võrdleva õiguslase uurimistöö tulemuste kirjapanek on väga oluline selleks, et tehtud töö ei läheks kaduma ja terminoloogilised valikud üksteisega haakuksid.

Sellise kirjapaneku abil on võimalik leida mitte ainult eri õigussüsteemides iga mõiste väljendamiseks pakutud terminid, vaid ka dokumentaalsed ja terminoloogilised allikad, mis tagavad iga terminoloogiakande koostanud jurist-lingvistide tehtud valikute asjakohasuse, selguse, täpsuse ja usaldusväärsuse. Sellise töö puhul, mis põhineb ligi 28 õigussüsteemil ja 24 ametlikul keelel, lihtsustab selline terminibaas, mida on täiendatud võrdleva õiguse alaste märkustega, oluliselt tekstide tõlkimiseks vajalikke võrdlevaid õiguslaseid uuringuid, eriti eelotsusemenetluse raames.

Terminoloogia haldamise ja terminoloogilise eeltöötuse eesmärk on muuta jurist-lingvistide tehtav uurimistöö kulutõhusamaks, mille tulemuseks peaks olema aja kokkuhoid tõlkimisprotsessis, suurem terminoloogiline järjepidevus ja kvaliteetsemad tõlked.

Jurist-lingvistide poolt mõistetest arusaamiseks ja tõlkeprobleemidele lahenduste leidmiseks tehtud – eelkõige võrdleva õiguse alase – uurimistöö tulemus kantakse seega süstemaatiliselt andmebaasi, mis sisaldab mõistete kaupa korrastatud terminoloogiakanded.¹⁰⁸ Kui jurist-lingvistil palutakse koostada andmebaasi terminoloogiakanne, olgu siis teksti tõlkides või valdkondliku süstemaatilise tegevuse raames, tugineb ta mitmele allikale. See puudutab liidu õigusakte (esmajärjekorras käsitletakse esmase õiguse termineid ja seejärel teisese õiguse termineid, mida tuleb mõnikord parandada), kohtupraktikat (pöörates tähelepanu autonoomsetele mõistetele, mille tähendus võib erineda liikmesriigi õiguse tähendusest) ja liikmesriigi õigust. Võib tekkida mitu erinevat olukorda. Kui mõiste vastab ja on täiesti ülekantav ühest õigussüsteemist teise, on edasine lihtne. Kui on olemas lähedane kokkulangevus, tuleks erinevusi selgitada. Kui sama keele ühes või mitmes õigussüsteemis esinevale terminile vastab rohkem kui üks mõiste (polüseemia), tuleb ka see dokumenteerida. Kui mõistete vahel puudub vastavus, siis kas tegemist on tõlkimatu terminiga? Seda kindlasti mitte, kuna Euroopa Liidu Kohtu lahendeid tuleb tõlkida terviklikult ja

108| Reichling, Caroline, op.cit.

jurist-lingvist võib kaaluda – nagu ka tõlkimise puhul – ühe või mitme eespool juba kirjeldatud lähenemisviisi kasutamist (vt punkt 4.1.3).

Igal juhul tuleks valikuid põhjendada ja dokumenteerida. Jurist-lingvist, kes koostab terminoloogiakande, aga ka see, kes teeb tõlkimise käigus valiku, peab suutma oma valikuid põhjendada. Ta tugineb sageli oma kolleegide, kohtunike kabinettide ja riiklike ekspertide panusele.

Seega sisaldab terminoloogiakanne teavet, mis võimaldas jurist-lingvistil jõuda terminoloogilise lahenduseni ja põhjendada oma valikut. Terminoloogiakandes on välja toodud ka kõik tekkinud raskused. Mõiste kohta kogutud ja terminoloogiakandesse salvestatud teave ei võimalda mitte ainult leida termineid, vaid ka:

- paigutada mõiste selgesse konteksti (mõiste valdkond ja terminite kontekst);
- selgitada kiiresti välja, kas kõnealune mõiste on kõnealuses õigussüsteemis olemas;
- mõistest kiiresti aru saada (määratlus ja selgitused);
- paigutada mõiste süsteemi ja kasutada teavet seotud mõistete kohta (valdkonna mõistete puu);
- selgitada välja terminite päritolu (õigussüsteem) ja allikas (terminoloogilised viited) ning hinnata nende usaldusväärsust ja asjakohasust;
- teha vahet õigusmõisteid tähistavate terminite ja võõrriigi õiguse mõistete väljendamiseks loodud sõnastuste vahel;
- kasutada teavet terminite kasutamise või hindamise kohta (eelistatud, ebasoovitav, vananenud jne);
- teha kokkuvõtteid õigussüsteemide (liikmesriikide õiguskordade või liikmesriigi ja liidu õiguse) võrdluse tulemustest ning jõuda kiiresti valitud õiguskirjanduseni;
- kasutada hoiatusi, et vältida eksiteele sattumist (virvasõnad, sarnased mõisted, valed terminid jne).

Jurist-lingvistide koostatud terminoloogia on mõeldud eelkõige neile endile, sest usaldusväärne terminoloogia tõstab nii tööviljakust kui ka õigustõlgete kvaliteeti.

Terminoloogiakanded leevendavad nimelt teatud liiki dokumentide (eelkõige liikmesriikide eelotsusetaotluste ja liikmesriikide seisukohtade) tõlkimiseks vajaliku võrdleva õiguslase uurimistöö vajadust. Kuid veel enam: nende kannetega hõlbustatakse ka Euroopa Liidu Kohtu teiste teenistuste tööd, kes peavad mõistma, koostama või tõlgendama õiguslikku sisu. Lisaks sellele tehakse need teiste liidu institutsioonide keeleteenistustele kättesaadavaks IATE (institutsioonidevahelise ja avaliku) andmebaasi kaudu, mis aitab suurendada liidu õigusaktide ja liikmesriikide õigussüsteemide vahelist kooskõla. Lõpuks äratav mitmekeelsuse peadirektoraadi (DGM) terminoloogiatöö, eelkõige võrdlev mitmekeelne õigussõnastik¹⁰⁹, üha suuremat huvi ka väljaspool institutsioone, sest sellest on abi kõigile neile, kes peavad mõistma ja koostama õigusakte: kodanikud, juristid ja liikmesriikide kohtunikud.

Terminoloogia ja tõlgid

Euroopa Kohtu tõlgid abistavad aeg-ajalt terminoloogia eest vastutavat osakonda. Üldiselt on nad siiski rohkem terminoloogia kasutajad, nii nagu see on esitatud IATE terminibaasis (vt punkt 4.3.2) ning nagu see nähtub ka õigusaktidest, kohtupraktikast ja jurist-lingvistide tehtud kohtuasja menetluskirjelduste tõlgetest. Kohtuasja terminoloogiaga tutvumine on samuti osa kohtuistungile ettevalmistamisest (vt punkt 4.2.4).

Kui suuliste seisukohtade ärakuulamiseks korraldatud kohtuistungile määratud tõlkidel on kahtlusi lahkneva terminoloogia osas, teevad nad omavahel koostööd, et tagada, et kabiinis kasutatavad terminid oleksid identsed, olenemata sellest, milline tõlk parasjagu töötab. Väga harvadel juhtudel, kui nad leiavad, et kohtuistungil on probleemiks ebaadekvaatne terminoloogia, teavitavad nad sellest tõlketeenistust, et see saaks seda menetluse edasises käigus ettepanekute ja kohtuotsuse puhul arvesse võtta või isegi ajakohastada asjaomast terminoloogiakannet.

Terminoloogia liidu kohtute võrgustiku kontekstis

Koostöö liikmesriikide kõrgeimate kohtute ja konstitutsioonikohtutega seati sisse 2017. aastal toimunud kohtunike konverentsil – mis tõi kokku liikmesriikide konstitutsioonikohtud ja kõrgeimad kohtud ning Euroopa Liidu Kohtu, et tähistada Rooma

109| Otsimiseks institutsiooni või kogumiku järgi vt selgitavat brošüüri: https://iate.europa.eu/assets/brochure_search_by_collections_and_download.pdf.

lepingute allkirjastamise 60. aastapäeva – loodud Euroopa Liidu kohtute võrgustiku (*Réseau judiciaire de l'Union européenne – RJUE*) raames. Alates 2018. aasta jaanuarist pakutakse osalevate kohtute liikmetele mitmekeelset platvormi dokumentide ja teabe turvaliseks vahetamiseks ja jagamiseks.

Seega pakub RJUE platvorm oma liikmetele valikut dokumentidest, mille on välja valinud materjali esitanud kohtud ning mis on seotud liidu õiguse kohaldamisega liikmesriikide kohtute ja Euroopa Kohtu poolt.

Võttes arvesse platvormi edu ja huvi, mida osa selle sisust võiks tekitada juristide seas, on osalevatele kohtutele tehtud ettepanek, et nad teeksid osa RJUE sisust avalikkusele kättesaadavaks Curia veebisaidi spetsiaalses rubriigis. See konkreetne rubriik loodi 2021. aastal ja Euroopa Kohtu esimene panus koostöösse oli olemasolevate keele- ja terminoloogiaressursside (sealhulgas terminoloogiakanded ja dokumentatsioon) avaldamine. Nende ressursside jagamine aitab kaasa erinevate riikide õigusaktide mõistmisele, toetab tekstide koostamise ja tõlkimise tööd ning hõlbustab suhtlust eri õiguskultuuridest pärit juristide vahel, kes saavad seega suhelda sobivas keeles, kuid samal ajal on neil võimalik tugineda Euroopa Kohtu terminoloogiakannetele, et paremini mõista õigusmõisteid, kirjeldada selgitatud terminite abil dokumendi sisu jne.

Igal kohtul on palutud teatada ka riigisisestest keelelistest ja terminoloogilistest allikatest, mis võivad teistele kohtutele, sealhulgas Euroopa Kohtule, huvi pakkuda.

Teine kavandatud terminoloogia- ja keelekoostöö vorm oleks virtuaalse võrgustiku (foorumi või muu sarnase) loomine, kus igaüks saaks anda oma panuse, esitades ja vastates küsimustele liikmesriigi õigusmõistete kohta. Euroopa Kohtu terminoloogiateenistus võiks omalt poolt teha päringu oma terminibaasis, et hõlbustada küsimuse mõistmist ja vastuse sõnastamist. Lisaks võiks kogu esitatud teavet taaskasutada terminibaasis, nii et sellest oleks kasu kõigile.

Samuti oleks tänu sellele võrgustikule võimalik täiendada või parandada nüüdseks ühiseid Euroopa Kohtu terminoloogiaressursse. Selline koostöö võib hõlmata ka järelevalvet selles mõttes, et liikmesriikide kohtud on ideaalses positsioonis, et märgata olukorda, kus õigus- ja haldusaktide areng õigustab teatud terminoloogia läbivaatamist.

4.3.2 - Mitmekeelsed otsinguvahendid

Euroopa Kohtu jurist-lingvistid ja tõlgid peavad oma igapäevatöös tegema palju otsinguid ja selles on neile abiks institutsioonidevahelisel tasandil või Euroopa Kohtu poolt välja töötatud mitmekeelsed otsinguvahendid.

Terminoloogia osas tuginevad jurist-lingvistid ja tõlgid liidu institutsioonide ühisele terminibaasile IATE¹¹⁰, mis on suures osas avalik. Nad saavad selles muu hulgas kasutada Euroopa Kohtu terminoloogiakogusid (võrdlev mitmekeelne õigussõnastik, Euroopa Liidu Kohtu moodustavate kohtute kodukordade terminoloogia, liikmesriikide kohtute nimetused jne). Ulatuslikest võrdleva õiguse uuringutest pärinevad (mitmekeelsed ja -süsteemsed) andmed on esitatud üksikasjaliku terminoloogiakande kujul.

Mitmekeelsete täistekstiliste õiguslaste otsingute puhul tuleb esimesena nimetada EUR-Lex¹¹¹, mis pakub juurdepääsu liidu õigusele. See veebileht võimaldab tutvuda õigusaktide ja kohtupraktikaga kahe- või kolmekeelsel kujul.

Euroopa Liidu Kohtu enda otsingumootor EURêka võimaldab omakorda juurdepääsu liidu kohtupraktikale, aga ka kohtuasjade poolte esitatud avaldustele ja muudele sisestele ja välistele dokumentidele (õiguskirjandus). Jurist-lingvistid kasutavad ka Euroopa Kohtu veebilehte Curia, mis pakub üksikasjalikku vormi¹¹² kohtupraktika otsimiseks ja on menetlusi reguleerivate tekstide eri keeleversioonide viiteallikas.

Institutsioonidevahelise metamootori QUEST eeliseks on see, et keelelise otsinguvahendi abil saab korraga otsida mitmest allikast. Nende allikate hulka kuuluvad IATE, Euramise kaudu kättesaadavad institutsioonidevahelised tõlkemälud ja täistekstiandmebaasid, nagu EUR-Lex.

110| <https://iate.europa.eu/home>.

111| <https://eur-lex.europa.eu/homepage.html?locale=et>

112| <https://curia.europa.eu/juris/recherche.jsf?language=et>.

Olgu märgitud, et otsinguvormi eriseadistus on kättesaadav Euroopa Liidu kohtute võrgustikku käsitleval veebilehel (RJUE, link: https://curia.europa.eu/jcms/jcms/p1_2170125/et/), et teha eelotsusetaotluste sihipärast otsingut. Lisaks on alates 1. juulist 2018 võimalik tutvuda ka eelotsusetaotlustega kõikides olemasolevates keeleversioonides.

Euramis on tõlkemälude kogum, millele annavad sisendi institutsioonid, sealhulgas Euroopa Kohus. Seda tööriista kasutatakse Trados Studio keskkonnas jurist-lingvistidele pakutavate tööfailide ettevalmistamiseks (vt punkt 4.3.3).

4.3.3 - Tõlkeabivahendid

DGM kasutab kõige kaasaegsemaid tõlkeabivahendeid. Need vahendid on välja töötatud kas spetsiaalselt institutsioonidevahelisel tasandil või turuosaliste poolt tõlketeenistuste, eelkõige liidu institutsioonide vajaduste rahuldamiseks. Need vahendid annavad olulise panuse jurist-lingvisti töösse. Nende kasutamine sõltub tõlke igas etapis nõutavast intellektuaalsest tegevusest. Jurist-lingvist jääb tõlketegevuse keskmesse ja otsustab, milliseid abivahendeid kasutada. See on see, mida me nimetame rikastatud tõlkimiseks.¹¹³ Tõlkeabivahendid muutuvad eraldi võetuna üha tõhusamaks, kuid nende võimet üksteisega suhelda ja üksteist vastastikku täiendada saab veel parandada, et pakkuda üha asjakohasemaid ja täpsemaid lahendusi ja abi jurist-lingvistile, kes jääb protsessi kontrollima.

Töökeskkond: Trados Studio

Euroopa Kohtu tõlketeenistus pakub kõikidele oma jurist-lingvistidele tõlkimiseks spetsiaalset töökeskkonda. Praegu kasutatakse Trados Studio redaktorit, kuna see toode on võitnud kaks viimast institutsioonidevahelist riigihankelepingut. See töökeskkond kuvab lähte- ja sihtteksti samal ajal, nii et juba tõlgitud, tõlkimist vajavad, tõlkimisel olevad või „automaatseid“ tõlkeettepanekuid sisaldavad laused kuvatakse kõrvuti. Keeleversioonide joondamine võimaldab pärast tõlkimist sisestada andmeid Euramise institutsioonidevahelisse andmebaasi. Trados Studiost saab jurist-lingvist aktiveerida muid tõlkevahendeid. See võimalus on hea alus tulevasteks parandusteks, täiendusteks ja edasiarendusteks rikastatud tõlkimise valdkonnas.

113| „[La] „traducción aumentada“ (De Palma, 2017) o „asistida por conocimiento“ (do Carmo et al., 2016: 149) [...] consiste en integrar las tecnologías de traducción disponibles en cada caso en el proceso de traducción de modo que se optimice el rendimiento de los traductores y sin que por ello estas tecnologías asuman el control total o parcial del proceso de traducción.“

„Rikastatud“ (De Palma, 2017) või „teadmistepõhine“ tõlkimine (do Carmo jt 2016:149) [...] seisneb selles, et tõlkimisprotsessi integreeritakse vastava olukorra jaoks sobivad tõlketehnoloogiad, et optimeerida tõlkijate tööd, ilma et need tehnoloogiad võtaksid täielikult või osaliselt kontrolli tõlkimisprotsessi üle.“ Vargasierra, Chelo, „La estación de trabajo del traductor en la era de la inteligencia artificial. Hacia la traducción asistida por conocimiento“, *Revue Pragmalingüística*, detsember 2020.

IATE, Quest, DocFinder ja Euramis

Praegu on Trados Studio töökeskkonna kaudu Euroopa Kohtu jurist-lingvistidele kättesaadavad IATE ja QUEST (vt punkt 4.3.2) ning DocFinder, Euramis ja neuromasintõlge.

DocFinder – metaotsingumootor – tsentraliseerib, lihtsustab ja kiirendab juurdepääsu dokumentidele ühtsest kasutajaliidesest. Üks selle kõige praktilisemaid funktsioone on hüperlinkide automaatne loomine lähtedokumendile tsitaatidest, mis võivad olla ka katkendlikud.

Euramis võimaldab juba tõlgitud „segmente“ (lauseid või lauseosi) Trados Studiosse importida. Trados Studio suudab nimelt automaatselt analüüsida iga tõlgitava teksti segmenti, ja kui see on väga sarnane mõne teise Euramise andmebaasis juba tõlgitud segmendiga, kuvab tööriist selle segmendi, tõstes samas esile kõik erinevused. Euramise andmebaasi põhjal esitatud tõlkeettepanekud on kvaliteetsed, sest Euramises on salvestatud ainult kõige kvaliteetsemad tõlked, mille on koostanud ja vormistanud jurist-lingvistid või tõlgid, olenemata sellest, kas nad kasutasid selleks IT-vahendeid või mitte. Jurist-lingvist võib otsustada kuvada ainult sellised eeltõlgitud segmendid, mis vastavad lähtesegmendile vähemalt teatava minimaalse protsendi ulatuses, milleks vaikselt on 65%. Peale selle on vaja olla kindel eeltõlgitud segmentide päritolus. Näiteks otsese või kaudse tsitaadi puhul ei saa nõustuda pakutava tõlkega lihtsalt seetõttu, et see on semantiliselt ja keeleliselt korrektne. Tõlge peab siiski tulema täpselt viidatud allikast. Seetõttu on DGM töötanud välja vahendi, mis võimaldab Euramise kaudu valida välja dokumendid, mis on konkreetse tõlke puhul tõenäoliselt kõige asjakohasemad. Selle dokumentatsiooni segmendid seatakse Trados Studios prioriteediks kaalumise abil. Niipea kui tõlkeprojekt luuakse, saab jurist-lingvist funktsionaalse tõlkekomplekti, mida ta võib vabalt täiendada või mitte ja mis sisaldab automaatselt rea asjakohaseid dokumente: näiteks dokumendid, mis on juba tõlgitud sama kohtuasja või seotud kohtuasjade raames, tõlgitavas tekstis tsiteeritud dokumendid jne. Asjakohasuse suurendamiseks määravad keeleosakonnad oma keele jaoks kindlaks (üldise või teatud tüüpi kohtuvaidluse jaoks spetsiifilise) põhifraseoloogia ja see liidetakse funktsionaalsesse tõlkekomplekti.

Jurist-lingvisti poolt kontrollimise hädavajalikkus

Sõltumata tõlkeabivahendite kvaliteedist peab õigustõlke spetsialist alati kontrollima masina ettepanekut, isegi kui selle ettepaneku lähteakt on kontekstis asjakohane ja kui kattuvuse määr väljaotsitud segmendi ja tõlgitava segmendi vahel on 100%.¹¹⁴

Samuti võib masin eksida – tulenevalt vigadest Euramise andmebaasis olevate keeleversioonide joondamisel – ja teha ettepaneku tõlkida teistsugune segment kui see, mille oleks pidanud välja otsima. Kuid isegi tõlkija või jurist-lingvist võib teha tõlkevigu, ja kui neid vigu ei avastata, jäävad need andmebaasi sisestatud tekstidesse ja neid pakutakse andmebaasi kasutajale.

Lõpuks, kuigi vanade tõlgete kasutamine on sageli tarvilik lahendus, tuleb jääda konservatiivseks: ettepanekud ei pruugi enam vastata praegustele lähenemis- ja mõtteviisidele, näiteks seoses kaasavusega. Euramise andmebaasi segmentide kvaliteet ja nende joondamine on seetõttu väga oluline ja kõik liidu institutsioonid peavad selle eest hoolt kandma. See tähendab, et alati on võimalus, et tõlkepakkumises on viga või mittevastavus, ja selle parandamine on jurist-lingvisti ülesanne. Lõpetuseks tuleb märkida, et valdavat osa lausetest, mida jurist-lingvist peab tõlkima, ei ole kunagi tõlgitud: sellisel juhul tõlgib tõlkija neid vabalt, arvestades asjakohast terminoloogiat ja kasutades samal ajal teise võimsa vahendi – masintõlke abi.

Masintõlke vahendid: eTranslation ja DeepL Pro

Trados Studio keskkond sisaldab ka masintõlkevahendit. Veel 2018. aastal toimisid sellised tööriistad lihtsa statistika alusel, st nad tuginesid suurte tekstikorpuste põhjal treenitud arvutimudelile ja pakkusid tõlkeid vastavalt nende asjakohasuse matemaatilisele tõenäosusele. Nüüd toimivad need neuronipõhiselt, mida nimetatakse nii analoogiliselt inimese aju närvivõrgu toimimisega. See nõuab kaheetapilist protsessi. Esimene samm on treenida neuromootoreid tohutute korpuste abil, mis sisaldavad joondatud kakskeelseid segmente, mille põhjal need mootorid „õpivad“ segmentidevahelist vastavust: see

114| Näiteks Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2014/33/EL artiklist 39 võetud segmendi puhul pakub masin fraasi „võtavad kõik liikmesriigid vajalikud meetmed, mis tagavad ...“ jaoks kaks pisut erinevat ingliskeelset tõlget, mis on mõlemad 100% vastavusega: „all Member States shall take the *measures necessary* to ensure that ...“ ja „all Member States shall take the *necessary measures* to ensure that ...“. Ainult üks neist tõlgetest on õige, kuid masin ei tea seda, see jääb inimese otsustada.

on neuromootorite treeningfaas.¹¹⁵ Kui need mootorid on välja õpetatud, saab neid kasutada tõlkeproгноoside tegemiseks, kasutades algoritme, mis leitud vasteid üksteise järel tõenäosuslike, grammatiliste, kontekstuaalsete ja muude kriteeriumide põhjal kaaluvad. Nende vahendite tõlkeettepanekud on kasulikud ja sageli muljetavaldavad. Üldsus ja veebisaidid kasutavad selliseid neurovahendeid tavaliselt ligikaudsete tõlgete koostamiseks. Kutselised tõlkijad, sealhulgas õigustõlkijad, kasutavad neid samuti tõlkeprotsessis abivahendina.

eTranslation on institutsioonidevahelisel tasandil välja töötatud ja rahastatud väga tõhus neurotõlke vahend. See vahend kasutas tohutut Euramise andmebaasi, et esialgu treenida neurotõlkemootoreid, mis pakuvad tõlkeettepanekuid inglise keelest kõikidesse teistesse ametlikesse keeltesse ja vastupidi ning samuti saksa ja prantsuse keele vahel. Erinevate institutsioonide, eelkõige Euroopa Kohtu taotlusel töötati järkjärgult välja lisamootoreid, et rahuldada konkreetseid või teemapõhiseid vajadusi. Euroopa Kohtu tõlketeenistuse taotlusel treeniti mootoreid üksnes Euroopa Kohtu ja Üldkohtu kohtupraktika põhjal. Võttes arvesse Euroopa Kohtu töömeetodeid, on need mootorid treenitud nii, et nad suudavad teha otse kahe-suunalisi tõlkeid kõigi ametlike keelte ja nõupidamiskeele vahel. Nad kasutavad ainult korpust, mis on Euroopa Kohtu tõlketeenistuse jaoks kõige asjakohasem: nende enda oma. Need mootorid reprodutseerivad Euroopa Kohtu õiguskeelt.

Euroopa Kohtu jurist-lingvistid saavad kasutada ka turul pakutavat vahendit DeepL Pro, mis annab häid tulemusi, eriti teatavate keelekombinatsioonide ja teatavate juriidilises plaanis vähem tehnilist liiki tekstide puhul. Ülikoolides ja liidu institutsioonides¹¹⁶, sealhulgas Euroopa Kohtus, on tehtud mitmesuguseid katseid hinnata nende vahendite kvantitatiivset panust. Loomulikult on seda panust raske täpselt mõõta, arvestades asjaomaste parameetrite (tõlkija pädevus, töötingimused, lõpptootte kvaliteet) mõõtmisega seotud meetoodilisi raskusi. Siiski on masintõlkevahendite lisaväärtus kahtlemata märkimisväärne, isegi kui masin ei saavuta tänasel päeval inimtõlke taset. Protsess on tõepoolest automaatne ja selle tulemusi peab hindama, kontrollima ja vajaduse

115| Mootor loob tuhandeid neuronite ühendusi kihtides, mis on nii keerulised, et korpuste põhjal treenimise protsessi nimetatakse sageli „süvaõppeks“ (*deep learning*).

116| Komisjoni ja Genti ülikooli ühisuurimus: „Assessment of neural machine translation output in DGT’s language departments“, 3.6.2019; Macken, Lieve; Prou, Daniel, ja Tezcan, Arda, „Quantifying the Effect of Machine Translation in a High-Quality Human Translation Production Process“, *Informatics*, 7, 12, 2020: <https://doi.org/10.3390/informatics7020012>.

korral kritiseerima inimintellekt. Isegi kui masintõlge tekitab enamasti vähe eksimusi, ei suuda ta nimelt siiski jäljendada seda, mida kvaliteetne tõlkeprotsess endast kujutab: sukeldumist sügavale kirjutaja mõttemaailma, et tabada sõnumit, see omaks võtta ja reprodutseerida mõtet samas keelelises registris. Lisaks sellele on ka muid piiranguid, nii tehnilisi, nagu sõnade väljajätmine, kui ka kontseptuaalseid, nagu võimetus „sundida“ masinat pakkuma teatud erandlikku või vähemkasutatavat terminoloogiat võrreldes sellega, mis on algusest peale välja pakutud treeningkorpustes.

Neurovahend tekitab õigustatult suuri ootusi ja ka arusaamatusi õigustõlgete kasutajate ja nende loojate vahel. Esimesed leiavad, et masina pakutud toortõlge on juba väga kasulik ja viib nad väga lähedale lähteteksti adekvaatsele mõistmisele; viimased teavad, et iga tõlgitud segmenti tuleb kriitiliselt analüüsida samamoodi nagu siis, kui see oleks tõlgitud *ex novo*. Nad teavad ka, et lõhe selle arusaamise, mida võimaldab masintõlke tulemus, ja täiusliku arusaamise vahel on just õigustõlkeprotsessi kõige intellektuaalsem ja seega aeganõudvam osa, eriti kui tegemist on õigusotsustusega, millest tulenevad vahetult kohaldatavad õigused ja kohustused.

Eespool loetletud IT-vahendid omavahel kombineerituna toetavad Euroopa Kohtu jurist-lingvistide tööviljakust ja -kvaliteeti. Nad aitavad neil teatud osas töökoormust vähendada ja võimaldavad neil seega paremini keskenduda keerulisematele ja juriidilistele küsimustele, mis nõuavad suurt tööpanust. Euroopa Kohtu tõlketeenistuse tootlikkuse struktuurilist kasvu võib selgitada mitme teguri (individuaalsed jõupingutused, välistõlge, terminoloogia, koolitus jne) koosmõjuga, millele lisanduvad üha tõhusamalt uued tehnoloogiad.

4.3.4 - Suulise tõlke abivahendid

Tõlkidel on oma osakonna siseveebis lehekülg, mis on pühendatud kohtuistungiteks valmistumisele. See koondab ühte kohta kõik IT-vahendid, mida nad vajavad enda ettevalmistamiseks ja mis sisuliselt vastavad juristi-lingvistide omadele. Sealt leiavad nad näiteks lingid, mis viivad dokumendikogudeni, mis sisaldavad kõiki konkreetse kohtuasja menetlusdokumente, jurist-lingvistide või peadirektoraadi valdkonnaülestes osakondade koostatud dokumentideni või ka keele- ja terminibaasideni, nagu Euramis, Quest või IATE.

Need samad lingid on tõlkekabiinis kättesaadavad tänu arvutile, millega iga tõlk on varustatud. Kuid just ettevalmistamise ajal kasutab tõlk kõige rohkem IT-vahendeid. Kuna sünkroontõlge on vahetu, on aeg ja tähelepanu, mida suulise tõlke tegemise

ajal saab pühendada arvutist otsimisele, ülimalt napid. Tõlk tugineb siis eelkõige oma ettevalmistuse kvaliteedile, oma kolleegile kabiinis ning oma isiklikele ja erialastele oskustele (vt punkt 4.2).

4.3.5 - Kaugosalaja sõnavõttude tõlkimine

COVID-19 pandeemiast põhjustatud kriisi ajal töötati välja uus kaugosaluse kord, mis võimaldas Euroopa Kohtul ja Üldkohtul jätkata alates 25. maist 2020 uuesti kohtuistungeid, mille nad pidid märtsis ära jätma või edasi lükkama. Kuigi tõlgid töötavad jätkuvalt kohtusaalis, oli mõnel kõnelejal, kes ei saanud tervisekriisist tingitud piirangute tõttu Luksemburgi sõita, esimest korda lubatud esitada oma kohtukõne kaugosalajana. Kuna signaali kvaliteet ja stabiilsus on hädavajalikud, et tagada sujuv ja kvaliteetne tõlge, on kehtestatud erimenetlus kõneleja asukoha eelnevaks heakskiitmiseks. Enne iga kaugosalusega kohtuistungit testitakse ka side kvaliteeti. Kui see ei ole piisav, võib eesistuja otsustada kohtuistungit ära jätta või selle katkestada.

Eemalasuvast kohast kohtukõnede tõlkimine on võimalik tänu turvalise heli- ja pildiulekande tehnika kasutuselevõtule asjaomastes kohtusaalides. Euroopa Kohus on valinud Codec-süsteemi, mis võimaldab uuesti edastatavaid andmeid tihendada (COdage) ja hõrendada (DECodage) ning seega tagada teabevahetuse terviklikkus ja vajaduse korral konfidentsiaalsus.

Siiski ei ole tehniline aspekt ainus, mida tuleb siinkohal arvesse võtta. Nimelt peavad tehnikud olema kohal, et jälgida vahendeid ja ühendusi ning sageli tuleb neil lahendada probleeme reaalajas. Lisaks tekitab see uus töömeetod tõlkidele suuremat stressi ja veelgi suuremat vaimset koormust¹¹⁷, nii et seda täiendavat väsimust tuleb arvestada vahetuste ajalise pikkuse haldamisel, rääkimata riskist ületada kohtuistungit kavandatud kestust.

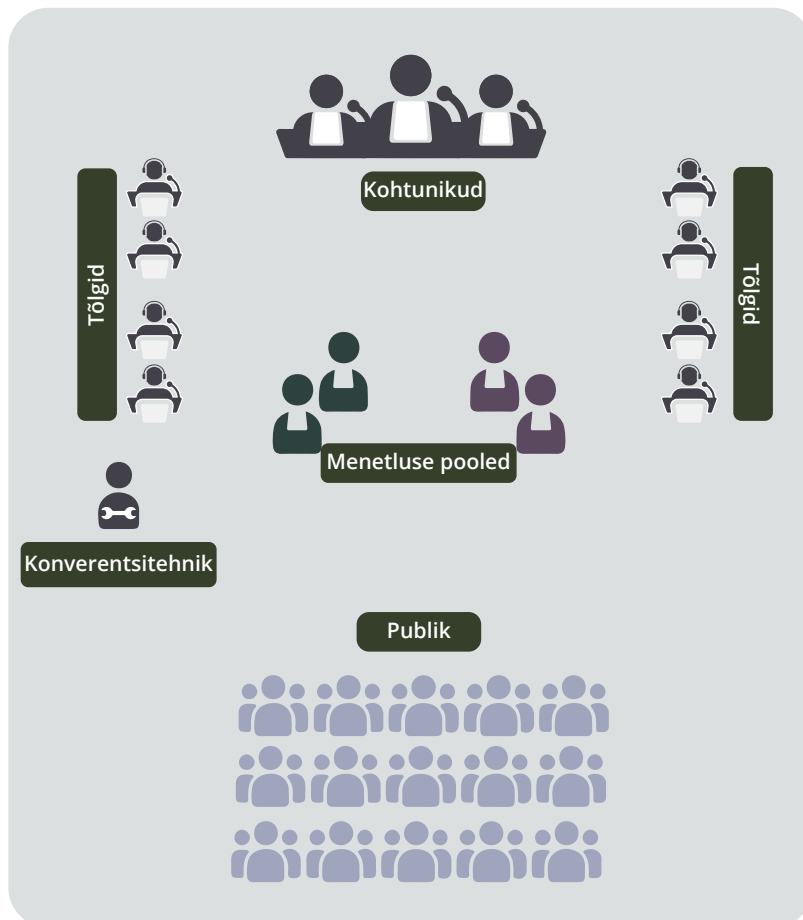
See uus menetlus- ja tõlkemeetod võeti kasutusele tervisekriisi keerulises kontekstis, kus tuli ületada mitu tehnilist, kultuurilist ja organisatsioonilist takistust. See saavutati tänu tõlkide ja tehnikute pühendumusele, kes konsulteerisid pidevalt oma juhatajatega, kohtukantseleidega ja kohtute presidentide kabinetidega. See on olnud nii edukas, et Euroopa ombudsman Emily O'Reilly andis Euroopa Kohtule 2021. aasta hea halduse auhinna kategoorias „Innovatsiooni/ümberkujundamise tiptase“.

117| Selle teema kohta ülevaate saamiseks vt näiteks Braun, Sabine, „Remote Interpreting“, H. Mikkelsen & R. Jourdenais (toim), *Routledge Handbook of Interpreting*, Routledge, London/New York, 2015, lk 352–367.

Distantsilt kõneleja kõneldu tõlkimine

Eemalasuv koht

4.3.6 - Teletõlge

COVID-19 kriisi ajal nõudis *videokonverentsi* teel toimuvate kaugesinemiste ja Euroopa Kohtu suurkoja või täiskogu istungite kõikidesse asjakohastesse keeltesse tõlkimine mõnikord mitme ruumi „*sidumist*“.

Teatavate kohtuistungite laiendatud keeltekasutus ja pandeemiaga seotud piirangud (kabiinide hõivamine ühe, kahe või kolme tõlgi poolt sõltuvalt kohtuistungite sanitaarnõuetest tulenevatest tingimustest) tähendasid nimelt seda, et isegi Euroopa Kohtu suurimas saalis ei pruukinud olla piisavalt kabiine kõigi tõlkemeeskonda kuuluvate tõlkide jaoks.

Et kompenseerida kabiinide puudumist peamises kohtusaalis, tõlkis osa meeskonnast teistest saalidest, mis olid ühendatud peasaaliga. Nendes ruumides töötasid tõlgid heli ja pildiga, mis saadeti peasaalist ja eemalasuvatest kohtadest. Seda nimetatakse *teletõlkeks*.

Ruumide „sidumine“, ühendades peamises kohtusaalis asuvad kabiinid ühes või mitmes kõrvalruumis asuvate kabiinidega, suurendas seega võimalusi kohtuistungite kõikidesse asjakohastesse keeltesse tõlkimiseks pandeemia ajal, mis raskendas suulise tõlke läbiviimist tavatingimustes.

5. - Milline on mitmekeelsuse tulevik?

5.1 - Talentide eristumise eeldused

Euroopa piirid on hägustunud. Selle kodanikud liiguvad, kohtuvad, sõbrunevad ja õpivad üksteiselt. Et seda meie aja tohutut kingitust täielikult ära kasutada, peavad inimesed omavahel suhtlema või veel parem, üksteist mõistma. Siiski, kas mõistame üksteist päriselt, kui me ei huvitu teineteise keelest ega kultuurist? Kuidas saaks sakslane mõista prantslast, kes räägib „Trafalgari kaotusest“, mõistmata selle prantslase keelt ja tundmata tema ajalugu? Kuidas mõistab portugallane lätlast, kes räägib temaga „rahvusest“, kui tema jaoks tähendavad „rahvus“ ja „kodakondsus“ ühte ja sedasama? Kas me üldse oleme võimelised mõistma teistsugusust, kui me ei uuri vähemalt ühte teist keelt ega tutvu kultuuri ja maailmavaatega, mis sellega kaasas käib?

Teise keele õppimine, isegi kui see on vaid üks keel, annab põhilise arusaama: on olemas teistsugusust. Teine ei ole mina; meie ühised väärtused põhinevad erineval ajalool, keeltel ja maailmavaadetel, millest igaüks võib teist rikastada. Kui oleme kord enda teistsugususe reaalsuse omaks võtnud, toob lisakeelte õppimine kaasa rohkem mõistmist, avab suhtluskoodi iga inimolendiga, kes samuti seda keelt räägib.

Mit jeder Sprache mehr, die du erlernst, befreist

Du einen bis daher in dir gebundnen Geist,

Der jetzo tätig wird mit eigener Denkverbindung,

Dir aufschließt unbekannt gewes´ne Weltempfindung,

Empfindung, wie ein Volk sich in der Welt empfunden ;

Nun diese Menschheitsform hast du in dir gefunden.

Ein alter Dichter, der nur dreier Sprachen Gaben

Besessen, rühmte sich, der Seelen drei zu haben.

Und wirklich hätt´ in sich nur alle Menscheingeister

Der Geist vereint, der recht wär´ aller Sprachen Meister.

Iga kord, kui õpid uue keele,

vabastad sa endas meelee,

mis seni oli sinus kinni seotud

kuid nüüdsest ise

mõtteühendusi koob

ja sulle

uudse ilmatunnetuse loob,

mis selline, kuis see rahvas ennast tajub ilma sees.

Nüüd ka sina sel kujul inimlikkuse leiad iseeneses.

Vana luuletaja, kes keeli oskas kõigest kolme,

end kiitis selle eest, et tal kolm hinge.

Jah tõesti, vaid see seoks endas kõigi inimeste meeli,

kes suudaks kõneld' kõiki keeli.

Viimastel aastakümnetel on Euroopa riikide ja kogu maailma keeleoskus oluliselt arenenud. Ühelt poolt on tehtud olulisi edusamme, sest enamik liidu kodanikke oskab nüüd teist keelt, sageli inglise keelt, või omab vähemalt selle algteadmisi. See on kahtlemata kasulik. Siiski, mis on saanud kõigist neist Euroopa intellektuaalidest, kes veel paar aastakümnet tagasi ei piirdunud ühe keele õppimisega, vaid õppisid kolm, neli, viis või rohkem keelt? Ja miks ainus võõrkeel, mida õpitakse, on peaaegu alati inglise keel? Kas meil ei ole enam midagi oodata Goethe ja Schilleri, Dante ja Eco, Voltaire'i ja Camus', Cervantese, Vondeli ja kõigi teiste keeltest? Mis tahes ajal domineeriv *lingua franca*, mida paljud kõnelejad, kellele see pole emakeel, raskustega kasutavad, võib ohustada vajalikku mõistmise ja mõtlemise taset. Võib õigustatult küsida, kas selline keel, mis on väidetavalt lihtsustatud, moonutatud ja isegi rikutud, on võimeline avama ust teistsugususse, kui sellest piisab üksnes maailma kultuuride pealiskihhi mõistmiseks – ja isegi rahvaste puhul, kes nimetavad seda oma emakeeleks.¹¹⁹

Vastus võib peituda Euroopa Kohtu mitmekeelses praktikas. Euroopa kodanike mitmekeelsete vajaduste rahuldamiseks peavad Euroopa institutsioonid võtma endale mitmekeelsed kohustused, mis omakorda sõltuvad andekate inimeste olemasolust igas liikmesriigis. Kvaliteetsete mitmekeelsete teenuste osutamise eeltingimus on, et Euroopa Kohtus on olemas piisav hulk inimesi, kes on võimelised seda kultuurilist, keelelist ja õiguslikku vahendustööd tegema. Huvi keelte ja mitmekesisuse vastu tuleb äratada ja toetada juba varases eas. Lastele tuleks anda võimalus õppida mitut keelt. Noored peavad saama reisida ja kohtuda teiste kultuuridega, et nautida mitmekesisust. Mõned, nagu tõlgid ja tõlkijad, tahavad, et sellest saaks nende elukutse; teised, nagu jurist-lingvistid, teevad sellest olulise osa oma kutsealal tegutsemisest. Kogu haridusstruktuur peab seda arengut toetama: mitme keele õppimine koolis; kirjaliku ja suulise tõlke koolide säilitamine; keeleliste ja kultuuridevaheliste teadmiste säilitamine ja arendamine ülikooliõpingute, eelkõige juuraõpingute käigus; keelte kasutamine töökohal, loomulikult sallivalt ja iga inimese võimeid austades.¹²⁰

119 | Nende kõikide aspektide kohta vt eelkõige Phillipson, Robert, *English-Only Europe? Challenging Language Policy*, 2003, tõlgitud prantsuse keelde ja kaasajastatud aastal 2018 pealkirja all *La domination de l'anglais: un défi pour l'Europe*. Vt ka François Grini eessõna prantsuskeelses versioonis.

120 | Näiteks on Belgia erasektoris tavaline, et koosolekutel osalejad võivad vabalt valida, kas rääkida prantsuse või hollandi keeles, nii et kõik ei pea rääkima mõlemat keelt, kuid eeldatakse, et kõik saavad neist aru. Siiski on inglise keele kasutamine erinevatel põhjustel üha enam levinud.

Kuigi keeleõpe on oluline, peab õiguslik ja halduslik mitmekeelsus liidus põhinema eeldusel, et igal kodanikul on õigus osata ainult oma emakeelt.¹²¹ Isegi kodanikel, kes räägivad ühte või mitut muud keelt, on alati õigus ja tavaliselt ka vajadus suhelda ametiasutustega ja kohtusüsteemiga oma emakeeles. Sellele vastamiseks peavad teised kodanikud valima keelealased elukutsed ja neile tuleb luua selleks soodsad tingimused.

Euroopa Kohtul on oma roll keeleõppe tähtsuse teadvustamisel ning keelte kasutamise ja kaitsmise aate edendamisel. Eelkõige võivad selle keeleteenistused külastada koole ja ülikoole, pöörduda kutse- ja kultuuriliitude poole, kohtuda poliitikute ja intellektuaalidega ning korraldada mitmekeelsuse teemalisi kollokviume. Euroopa Kohus täidab seda rolli oma „mitmekeelsuse strateegia“ raames, mis on mitmetahuline lähenemisviis, mille konkreetne ja sümbolne näide on käesoleva teose sissejuhatuses mainitud mitmekeelsuse aed.

5.2 - Probleemide teadvustamine: lühi- või pikaajaline

Juurdepäas õigusemõistmisele ja kohtupraktikale oma emakeeles on demokraatia põhielement, sest see määrab iga kodaniku võimaluse osaleda õigusriigi põhimõttel toimivas ühiskonnas ja saada kasu võrdsetest võimalustest.

Juba 1549. aastal selgitas prantsuse luuletaja Joachim Du Bellay oma raamatus „Défense et illustration de la langue française“, kui oluline on, et õigusemõistmine toimuks rahvakeeles, mitte ladina keeles, mida valdas vaid kitsas eliit. Ta järgis seega Villers-Cotterêts' määrust, mille kuningas François I kehtestas 1539. aastal ja mis muutis üldiseks prantsuse keele kasutamise avalikes dokumentides ja kohtus. Meie riikide ajalugu, isegi viimasel ajal, näitab meile, kuidas elanikkonnad, kelle keelelist ja kultuurilist identiteeti ei austata piisavalt, kasutavad seda, et astuda vastu kehtestatud korrale ja sundida seda muutuma. Nii on see olnud nii demokraatlikes riikides, nagu Belgia, kui ka autoritaarse režiimi all olevates riikides, nagu Leedu Nõukogude Liidu ajal.

Ajaloolistest kogemustest ja ühisest humanismist lähtudes peavad eurooplased mõtlema mitmekeelsuse tuleviku üle liidus. Raha on puudu. Eelarvelised piirangud suurenevad ja kõrpe-episoodid muutuvad järk-järgult pika, peaaegu alalise ja üha karmistuva kokkuhoiu jadaks. Tõhususe ja kokkuhoiu poole püüdlemine on täiesti õigustatud ning

121 | Viala, Alexandre, „Le droit à la traduction“, *Le multilinguisme dans l'Union européenne*, Isabelle Pingeli juhtimisel, Éditions Pedone, Pariis, 2015, lk 21.

kõik jõupingutused peavad koonduma, et tagada, et kodanikud saaksid parima võimaliku hinnaga kasu liidu pakutavast, sealhulgas põhiõigusest kultuurilise ja keelise identiteedi, väärikuse ja mitmekeelsuse austamisele. Kui aga kokkuhoiu tulemuseks on tegelikkuses mitmekeelsuse liigne piiramine, vähendamine miinimumini või neutraliseerimine, siis on aeg küsida, kas selle kokkuhoiu hind on muutunud ülemääraseks.

Euroopa rahvad on ajaloos ikka ja jälle ületanud traumad, pöördudes tagasi humanistlike ja demokraatlike väärtuste juurde, mis on ainus viis püsiva iseseisvuse saavutamiseks. Pärast Teist maailmasõda alustasid sõdinud riigid, kes olid räsitud ja hävitatud, oma ülesehitustööd riigistruktuuride ja vabaduste taastamise ja arendamisega, palju see ka ei maksnud. Kuidas saame leppida sellega, et endiselt jõukas Euroopa unustab mineviku õppetunnid ja nõrgestab majanduse huvides selle mitmekeelse samba vundamenti, mis toetab arengu, heaolu ja rahu ühist ehitist, mis on püstitatud nii suure visiooni, andekuse, visaduse ja dialoogi toel?

Jah, säästa saab ja tuleb, kuid põhiline tuleb alles hoida ning see põhiline on säilitada ja loodetavasti ka edasi ehitada sellist liitu, mis põhineb kõigi sellesse kuuluvate rahvaste ja kultuuride ühistel väärtustel, mille taha koonduvad ja mida toetavad kõik need rahvad ja kultuurid.

Poliitikas on esmapilgul paradoksaalselt just liidu vastased need, kes ei eksi: just kodanikele lähedaste projektide, eriti mitmekeelsuse rahaline lämmatamine võib tekitada tõrjutuse tunde ja suurendada institutsioonide ja kodanike vahelist distantssi. Need Euroopa vastased leiavad võimsad objektiivsed liitlased sügavate kärbete pooldajate seas, kes peavad silmas vaid lühiajalisi poliitilisi ja majanduslikke eesmärke. Need lühinägelikud kokkuhoiu pooldajad eiravad teadlikult või teadmatusest seda, et nad nõrgestavad Euroopat, mille tohutut majanduslikku panust nad mõistavad. Lisaks sellele on neid, kes mõistavad ja toetavad Euroopa integratsioonimudelit ning kes mõistavad sama hästi kui nende vastased, et just kultuuriline ja keeleline võõrandumine ohustab Euroopa projekti ja võib põlvili suruda mitmekesisuses peituva rahu ja heaolu ideaali.

Nagu me näeme, on selles keerulises arutelus heausklikud kokkuhoiu pooldajad vahekohtunike positsioonil. Seega käsitleme ilma tabudeta küsimust, milline on mitmekeelsuse kulude ja tulude suhe liidus, ja vaatame, kas meil on argumente, mis neid veenaksid.

5.3 - Mitmekeelsuse rahastamine vs. mitmekeelsuse puudumise kulud

Mitmekeelsus on kulukas. Kuid mitmekeelsuse maksumust on vähemalt võimalik välja arvutada, samas kui selle puudumise maksumust on palju raskem hinnata. Ka demokraatial on oma hind, mida saab suures osas arvutada. Selle puudumise hinda oleks raskem hinnata, kuigi me kõik oleme ühel meelel selles, et see hind oleks majanduslikus, inimlikus ja ühiskondlikus mõttes tohutu.

Parlament kirjeldab õigustatult liidu institutsioonide keeleteenistuste kulu kui poliitilist kulu.¹²² Kuid see kulu ei ole ainult poliitiline, eriti mis puudutab Euroopa Kohut. Mitmekeelsus on samuti menetluse oluline osa, nagu ka kõik muud tegevused, mis on olulised kohtuasjade menetlemiseks ja lahendamiseks ning kohtupraktika kujundamiseks.

Mõned ütlevad, et see on vildakas arutelu, sest iga rahva identiteet ja väärikus, mida tema keel väljendab, on võõrandamatu väärtus ja seda tuleb säilitada. Seega tuleb keeled ise säilitada nende väärtuste tõttu, mida nad kultuuriliselt, sümboliliselt ja isegi majanduslikult kannavad. Selles arutelus ei ole väikeseid ega suuri keeli: ühe keele kaitsmine tähendab nende kõigi kaitsmist.¹²³

See on väga tundlik teema. Piisab, kui vaadata, kui kiiresti liikmesriigid protesteerivad, kui Euroopa Personalivaliku Amet (EPSO) püüab kulusid kokku hoida, lõdvendades liidu institutsioonide avalike konkursside keeltekasutuse korda¹²⁴ (vt punkt 2.5.2).

Selline tundlikkus ei ole üllatav, arvestades, et lisaks identiteedi ja kultuuri küsimustele, mis on iseenesest olulised, on selle valdkonna valikutel majanduslikud tagajärjed nii keeleteenuste kuludele kui ka nende teenuste saajatele.¹²⁵

122| Euroopa Parlamendi resolutsioon Euroopa Kontrollikoja eriaruande nr 5/2005 kohta: Euroopa Parlamendi, komisjoni ja nõukogu suulise tõlke kulud (2006/2001(INI)), ELT 2006, C-305 E, lk 67.

123| Calot Escobar, Alfredo, *op. cit.*

124| Katsimerou, Athanasia, ja Kelesidis, Dionysios, „Le principe de non-discrimination en raison de la langue“, *Revue de l'Union européenne*, nr°592, Éditions Dalloz, oktoober-november 2015, lk 534–540, eriti lk 537.

125| Vt selle kohta Van Parijs, Philippe, „L'anglais *lingua franca* de l'Union européenne: impératif de solidarité, source d'injustice, facteur de déclin?“ *Économie publique/Public economics* [veebis], 15 | 2004/2, üles laaditud 12.1.2006, vaadatud 17.9.2021: <http://journals.openedition.org/economiepublique/1670>.

Võib hinnata otsest kokkuhoidu, mis võib tuleneda ühe või mitme keele valimisest teiste keelte asemel – see on määr, mille võrra vähendatakse sellistel juhtudel kirjalikule ja suulisele tõlkele kulutatavaid summasid.

Keerulisem on aga hinnata, millises ulatuses jääksid „kaotavate“ keelte kõnelejad ilma teatud hüvedest ja kannaksid lisakulusid, mis tooks kaasa majandusliku ebavõrdsuse. Nende ebamugavusi võib kujutleda kui negatiivset vastet eelistele, mida naudivad „võitnud“ keelte kõnelejad. François Grin loetleb viit liiki ülekandeid ühise keele – mida ta nimetab „monarhiliseks“ – emakeelena kõnelejate kasuks:

- tõlkimise ja suulise tõlke kulud kõnealusesse keelde puuduvad;
- monopolne seisund õppematerjalide, õppetöö, kirjaliku ja suulise tõlke ning muude keelevaldkonna toetuse vormide turul;
- selle ühise keele riigi (riikide) kokkuhoid, sest selle keele kõnelejatel ei ole tungivat vajadust õppida ühtegi teist keelt;
- võimalus, et nad saaksid sel viisil saadud säästude investeerida teiste oskuste õppimisse;
- ühise keele emakeelena kõneleja eelis mis tahes läbikäikimis-, konkurentsi- või konfliktiolukorras, isegi kui tema vastaskõneleja on keele omandamisse palju ja kulukalt panustanud.¹²⁶

Vastuseks oma kolleegile Philippe Van Parijsile, kes mõnes oma töös imestab, et liidus võetakse paratamatult kasutusele *lingua franca*¹²⁷ – inglise keel, kirjutab Grin: „Ükskeelsusel on teistsugused, kuid mitte vähem reaalsed kulud kui mitmekeelsusel.“¹²⁸ Üksnes mitmekeelsuse puhul jagatakse kulusid, samas kui ükskeelsuse puhul kannavad neid kulusid ainult kaotajad. Kuigi seda ei ole olnud võimalik süstemaatiliselt arvuliselt väljendada, tähendab inglise keele praegune ülekaal maailmas lisaks selle sümboolsele

126| Grin, François, „Coûts et justice linguistique dans l’élargissement de l’Union européenne“, *Panoramiques*, nr 69, 4. kvartal 2004, lk 97–104.

127| Van Parijs, Philippe, *op. cit.*

128| Vt Pingel, Isabelle, eessõna „Le multilinguisme dans l’Union européenne“, Isabelle Pingeli juhtimisel, Éditions Pedone, Pariis, 2015, lk 55–71.

kaalule ka mitme miljardi euro suurust summat igal aastal, kusjuures enamik eurooplasi on seega olukorras, kus nad „maksavad selle eest, et panna ennast alaväärsesse olukorda”¹²⁹. Ilmneb selgelt, et isegi kui oleks võimalik koostada terviklik ülevaade mitmekeelse teenuse vähendamise kaudu kulude vähendamise erinevatest mudelitest ja nende vähendamiste erinevast mõjust erinevatele kodanike kategooriatele, tuleks siiski pidada poliitilist arutelu.¹³⁰ Lisaks sellele tulevad mängu paljud muud tegurid.

5.3.1 - Mitmekeelsuse maksumus

Ei ole väga raske välja arvutada liidu kulusid, mille kogueelarve on 2023. aastal ligikaudu 170 miljardit eurot.¹³¹ See eelarve moodustab väikese osa (umbes 2%) liidu avaliku sektori kogukuludest ja umbes 1% liikmesriikide kogurahvatulust (ligikaudu Taani eelarve)¹³². 6% liidu eelarvest eraldatakse halduskuludeks, millest suurem osa kulub struktuurifondidele ja ühisele poliitikale. Kõigi liidu institutsioonide kirjaliku ja suulise tõlke kogukulud moodustavad vähem kui 1% sellest eelarvest (ja seega vähem kui kuuendiku halduskuludest). See teeb umbes 1,1 miljardit eurot¹³³ ehk vähem kui 2,5 eurot kodaniku kohta aastas. Selle näitlikustamiseks võib öelda, et mitmekeelsus maksab vähem kui tass kohvi kodaniku kohta. Siiski tuleb märkida, et 450 miljonit tassi kohvi ei ole tühine kulu.

Euroopa Kohus on välja arvutanud institutsiooni mitmekeelsuse kulud, võttes arvesse kõiki kulusid, mis on seotud jurist-lingvistide ja tõlkide palkadega, liidu panusega nende pensioniskeemi, koolituse, hoonete infrastruktuuri ja selle hooldusega, samuti varustuse, turvalisuse, suulise ja kirjaliku välistõlke kuludega. Lühidalt öeldes on see Euroopa Kohtu mitmekeelsuse kogukulu, kui kasutada analüütilist raamatupidamislikku

129| Grin, François, „L'anglais comme *lingua franca*: questions de coût et d'équité. Commentaire sur Philippe Van Parijs”, *Économie publique*, nr 15, 2004, lk 3–11.

130| Vt ka Hoppe, Dominique, „Le coût du monolinguisme”, *Le Monde diplomatique*, mai 2015, kus ta arutleb kulude, aga ka süsteemide, eriti õigussüsteemide ja mõtteviiside järkjärgulise ülemineku üle *de facto* ingliskeelsele *lingua franca*le.

131| Vt <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/et/sheet/28/les-depenses-de-l-union>.

132| Euroopa Komisjon, Fact check on the EU Budget, september 2022, <https://ec.europa.eu/budget/publications/fact-check/index.html>.

133| Fondation Robert Schuman, Parler l'europeen, 23 décembre 2019, <https://www.robert-schuman.eu/fr/questions-d-europe/0541-parler-l-europeen>

lähenemist. See kulu oli 2020. aastal 159 miljonit eurot (mis tähendab 0,36 eurot elaniku kohta aastas). See moodustab olulise osa Euroopa Kohtu eelarvest, mis 2020. aastal oli 436 600 000 eurot. See ei ole üllatav, sest Euroopa Kohtu ulatuslik mitmekeelsuse režiim tähendab, et keeleteenistuse ametnikud ja töötajad moodustavad üle kolmandiku kogu personalist, mida toetab märkimisväärne arv vabakutselisi. Euroopa Kohus on aga kodanike rahastatav institutsioon, mille kohustus on tagada talle eraldatud vahendite parim võimalik kasutamine. Paljud eespool nimetatud kulude kokkuhoiu meetmed on osa sellest jätkuvast kohustusest.

Mitmekeelsus on seega absoluutarvudes kallis, kuid osaliselt tänu heale juhtimisele ja kulude kokkuhoiu meetmetele on see kulu suhtarvudes väga väike. Küsigem aga, mis oleks selle puudumise hind. Seda on raskem mõõta.

5.3.2 - Mitmekeelsuse puudumise maksumus

Liidu institutsioonide ja Euroopa Kohtu mitmekeelsuse puudumise maksumuse hindamisel saab tugineda ainult oletustele, sest mõned tagajärjed on paratamatud ja teised ainult võimalikud; mõningaid mõjusid on võimalik teatud täpsusega mõõta, kuid enamikku mitte.

Esimene neist tagajärgedest võib olla liidu taandumine ja võib-olla isegi kadumine, kuna see kaotaks oma kodanike ja seega ka liikmesriikide toetuse. See hüpotees võib tunduda äärmuslik, kuid arvestades eespool esitatud analüüsi identiteedi fundamentaalsest tähtsusest rahvaste ühtekuuluvuse jaoks, ei saa seda tegelikult välistada. See tagajärg on teataval määral majanduslikus mõttes mõõdetav. Liidu eelarve on praegu 164,25 miljardit eurot (2021) 447 miljoni kodaniku jaoks, mis teeb 365 eurot kaudselt ülekantavat raha ühe kodaniku kohta aastas, kusjuures vähem jõukad kodanikud panustavad loomulikult vähem kui jõukamad. Oleks lihtsustatud eeldada, et liidu kadumine tooks kaasa samaväärse kokkuhoiu. Liidul võib olla oma hind, kuid eelkõige loob ta jõukust ja heaolu. Liit on oluline investor oma liikmesriikides ja nende piirkondades ning lisaks solidaarsusele ja positiivsele mõjule keskkonnale ja elutingimustele loob see ka märkimisväärset majanduslikku tulu. Komisjoni hinnangul on aastatel 2007–2013 investeeritud vahendid 2023. aastaks andnud 274% tulu ehk 2,74 eurot iga investeeritud euro kohta.¹³⁴

134| https://ec.europa.eu/regional_policy/sources/evaluation/expost2013/wp1_synthesis_report_en.pdf

Lisaks oli liidu sisemajanduse koguprodukt (SKP), st kõigi toodetud kaupade ja teenuste koguväärtus, 2019. aastal 16 400 miljardit eurot, mis moodustab umbes 15% maailma kaubavahetusest. Sellega on liit suurte rahvusvahelises kaubanduses osalejate hulgas Hiina järel ja USA ees teisel kohal.¹³⁵ Keskmise SKP elaniku kohta on liidus viimase 20 aasta jooksul peaaegu kahekordistunud. Mõne vaesema liikmesriigi puhul on see suurenenud rohkem kui kümme korda.

Kõik see läheks kaduma, kui liit kaoks, ja kaoks palju muudki, sest me ei tohi unustada teiste, vähem otseste tegurite koosmõju pikas perspektiivis:

- pidurduks liidu areng, mis oleks võimaldanud selle rikkuse pidevat kasvu;
- kasvaks geopoliitiline ebakindlus, ebastabiilsus ja isegi konfliktioht;
- nõrgeneks Euroopa piirkond maailmapoliitilisel areenil, eelkõige Maaailma Kaubandusorganisatsioonis (WTO) ja kahepoolsetes lepingutes, kuna liidu kaal ületab kaugelt selle liikmesriikide summa.

Sellist drastilist tagajärge ei pruugi tekkida ja võib isegi eeldada, et liikmesriigid kehtestaksid alternatiivseid mehhanisme, mis säilitaksid vähemalt osa liidu õigusraamistikust. Seega piirdugem märkusega, et igasugune märkimisväärne tagasilangus mitmekeelsuses võib kaasa tuua Euroopa projekti tagasilanguse, millel oleks lisaks liikumisvabaduse piiramisele, kultuurivahetuse vaesumisele ja identiteetide kaotamisele ka katastroofilised majanduslikud tagajärjed.

Majandusteadlased saavad kindlasti teha täielikumaid ja täpsemaid arvutusi liidu majandusliku panuse kohta.

5.3.3 - Mitmekeelsuse puudumise tagajärjed Euroopa Kohtus

Olles visandanud selle laiaulatusliku perspektiivi, küsime nüüd, millised oleksid mitmekeelsuse puudumise kulud Euroopa Kohtule, kui tema tegevus oleks eraldatav üldisest poliitilisest kontekstist. Millised oleksid tagajärjed, kui Euroopa Kohus ja Üldkohus tegutseksid ükskeelsetena ning kodanikud ja liikmesriigid oleksid sunnitud selle olukorraga leppima? Märkigem kohe alguses, et me oleme lahkunud arvudega

135| https://european-union.europa.eu/principles-countries-history/key-facts-and-figures/economy_et.

mõõdetavast valdkonnast ja sisenenud selliste üldiste tagajärgede valdkonda, mille intensiivsus võib varieeruda.

Juurdepääs õigusemõistmisele

Kui liikmesriigid ja kodanikud peaksid esitama menetluse algatusdokumente, eelotsusetaotlusi, hagisid ja apellatsioonkaebusi etteantud keeles, siis oleks kohtuvaidluse poolte ja kohtute võrdsus selgelt rikutud. Nende dokumentide autorid saaksid valida, kas koostada dokumendid otse selles keeles, kui nad end selleks võimalisena tunnevad, või kasutada eratõlketeenuseid, millega kaasneksid lisakulud ja viivitused. Mõlemal juhul oleks kvaliteedi tase varieeruv, sest võõrkeele tegelik aktiivne valdamine, sealhulgas õiguskeele valdamine, on üsna haruldane ja nende tõlgete kvaliteedikontroll, mida pakutakse neile, kes keelt ei valda, on illusoorne. Algusest peale mitmekordistuks ebatäpsus, mis võib takistada õigusaktide ja nende konteksti õigesti mõistmist kohtute poolt, kelle poole pöörduiti, ning ohustada nende otsuste asjakohasust.

Sama kehtib ka hagimenetluses pooltevaheliste seisukohtade vahetamise ning eelotsusemenetluses poolte ja liikmesriikide seisukohtade kohta. Institutsioonid ise oleksid privilegeeritud, sest nad võiksid tugineda seda ainsat menetluskeelt emakeelena rääkivate ametnike koostatud või tõlgitud dokumentidele.

Suulises etapis, kus kohtuistungid toimuksid ilma suulise tõlketa, peaksid pooled kas toetuma esindajatele, kes valdavad ainsa menetluskeele õiguskeelt, mis praktikas eelistaks selle keele riikide advokaadibüroode liikmeid, või nad peaksid jätkama esindajatega oma riigist, kuid riskiga, et nende kohtukõne oleks vähem tõhus ja dünaamiline.

Lõpuks oleks otsus, millele võib eelneada vaid ühes keeles esitatud kohtujuristi ettepanek, enamasti kirjutatud vaidluse pooltele võõras keeles, mis ei võimalda neil selgelt mõista kohtu põhjendusi ja kohtuotsuse põhjendatust. Eelotsusetaotluse puhul võivad mõned eelotsusetaotluse esitanud kohtunikud isegi kohtuotsuse sisu valesti mõista ja heas usus seda mitte järgida. Samuti on võimalik, et liidu kohus jätab keelelistel põhjustel vastamata halvasti sõnastatud küsimusele, sillutades sellega teed uuele eelotsusemenetlusele koos kõigi sellega kaasnevate viivituste ja kuludega.

See on eriti oluline nende liikmesriigi kohtunike olukorra puhul, kes on sageli töökoormuse ja poolleilolevate kohtuasjade kuhjumise tõttu ülekoormatud ning kes peaksid vastuse saamiseks tõlkima oma eelotsusetaotlused võõrkeelde, mida nad valdavad erineval määral. On tõenäoline, et paljud püüaksid lahendada vaidlust ilma Euroopa Kohtule

eelotsusetaotlust esitamata, õõnestades seega eelotsusedialoogi, mis on liidu õigusemõistmise ülesehituse keskne osa.

Eespool öeldut silmas pidades näib, et Euroopa Kohtu mitmekeelsus on võrdse kohtlemise, korrakohase õigusemõistmise ja õiguskindluse eeldus.

Avaldamine

Nagu eespool mainitud, on liidu õigusel vahetu õigusmõju ja esimus riigisisese õiguse ees. Seega on iga liidu liikmesriigi kohtunik kohustatud seda kohaldama kui kõrgemat positiivset õigust. See on eriti oluline eelotsuse kontekstis, kus liidu kohtunik annab liidu õiguse tõlgendusi, mis on otseselt siduvad kõigi liikmesriikide jaoks.

Kui otsuseid ei avaldataks nende emakeeles, püüaksid liikmesriikide parlamendiliikmed, haldusasutused ja kõigi tasandite kohtunikud erineva keeleoskuse ja juriidilise võimekusega mõista, mida võõrkeelsed õigusaktid neilt nõuavad. Sageli tekiks eri liikmesriikide ja isegi iga liikmesriigi sees tegutsejatel kohtupraktikast erinev arusaam ja nad kohaldaksid seda erinevalt, mis omakorda põhjustaks lõhesid liidu õiguse ühetaolises kohaldamises, sealhulgas seoses siseturuga. Siseturu toimimise takistamisel oleks tugev ja otsene majanduslik mõju kaubanduspiirangute näol. Lisaks võidakse esitada palju uusi eelotsuseküsimusi, eelkõige liidu õiguse tõlgendamise kohta, et saada rohkem selgust, kuid alati eespool kirjeldatud ebavõrdsetel ja mitterahuldavatel tingimustel. Ainuüksi selliste täiendavate kohtuasjade kulud võivad ületada Euroopa Kohtu keeleteenistuste kulusid.

Paljud advokaadid ei oleks enam võimelised andma oma klientidele usaldusväärset nõu, kui see nõuanne sisaldaks liidu õiguse analüüsi: nimelt põhineks see analüüs aktidel, mis on koostatud keeles, mida nad valdavad vähe või üldse mitte.

Loomulikult võivad liikmesriigid otsustada, et nad lasevad Euroopa Kohtu kohtupraktika tõlkida oma kulul, kuid see lihtsalt paigutaks kulud ümber, tekitades samas uut ebavõrdsust, mis kahjustaks kõige rohkem nende riikide kodanikke, mis on väiksema

elanikkonnaga või kõige vähem jõukad¹³⁶ või kes teadvustavad kõige vähem seda, kui tähtis on liidu kohtupraktika kättesaadavus riigikeel(t)es. Isegi kui liikmesriigid teeksid need tõepoolest kättesaadavaks ka kõigis muudes keeltes, toimuks see alles tagantjärele, nii et need ei oleks juristkonnale kättesaadavad kohtuotsuse tegemise päeval ega isegi mitte kohe pärast seda. Pealegi oleksid need tõlked tõenäoliselt madalama kvaliteediga. Seda seetõttu, et surve tõlke hinnale võib õõnestada selle kvaliteeti kontekstis, kus iga sõna, iga mõiste, iga grammatiline kokkulepe ja mõnikord isegi lihtne koma võib muuta teksti täpset tähendust. Lisaks sellele täidetakse tõlkeülesandeid hajutatult ja koordineerimatult, erinevalt Euroopa Kohtu praegusest praktikast, kus eri keeleosakondade jurist-lingvistid konsulteerivad vahetult või kaude üksteisega ning suhtlevad ettepanekuid ja otsuseid koostavate kabinetidega. Samuti on mõeldav, et riik, kes ei soovi, et liidu õigust tuntakse ja kohaldatakse täies mahus tema õigussüsteemis, võib kasutada tõlkimise maksumust ettekäändena, et sellest loobuda.

5.3.4 - Menetluste detsentraliseeritud toetamine

Eespool öeldu põhjal on selge, et Euroopa Kohtu ükskeelsel tegutsemisel oleksid kohe väga tõsised tagajärjed ja et mitmekeelne toimimine on hädavajalik. Tekib küsimus, kas seda mitmekeelset toimimist juhitakse praegu asjakohasel tasandil või oleks kasu selle detsentraliseerimisest.

Oleme juba käsitlenud võimalust, et kohtupraktika tõlgivad liikmesriigid. Samamoodi tasub kaaluda, mil määral võimaldaks liikmesriikide otsene kaasamine mitmekeelsete teenuste osutamisse institutsiooni tõhusat toimimist.

Kogu menetluse jooksul, alates menetluse algatusdokumendi tõlkimisest ja suulisest tõlkest kohtuistungitel kuni otsuse koostamiseni menetluskeeles, määrab keeleline vahendamine menetluse kulgemise, mis oleks blokeeritud, kui keeleteenuste osutamine katkeks.

136 | Liikmesriikide jõukuse tasemega seotud solidaarsusmehhanismid kajastuvad liidu üldeelarve rahastamises, mis põhineb 70% ulatuses liikmesriikide SKP-l, ja seega ka mitmekeelsuse rahastamises. Mitmekeelsuse rahastamise ümberpaigutamine paneks ebaproportsionaalselt suure koormuse vähem jõukatele või väiksema rahvastikuga riikidele. Ühe keeleversiooni rahastamine rohkem kui 90 miljoni saksa keele rääkija ja teise 1,3 miljoni eestlase poolt eirab nii kodanike võrdsust kui ka meie rahvaste vahelist solidaarsust.

Nende teenuste osutamisel liikmesriikidele lootmine tekitaks paratamatult tõrkeohu, kui üks või teine liikmesriik ei suudaks vajalikke teenuseid alati ja vajalikus koguses osutada. Neid tuleb kohandada vastavalt iga menetluse rütmile. Olgu organisatsioonilistel, logistilistel või eelarvelistel põhjustel, oleks peamiseks takistuseks igas liikmesriigis selliste ressursside arendamine, säilitamine ja kättesaadavus, kes on pädevad tõlkima igal ajal kõigist teistest ametlikest keeltest.

Kuid veelgi enam: otsuste konfidentsiaalsus ja nõupidamise salajasus keelavad liikmesriikidele usaldada nende dokumentide tõlkimist enne nende avaldamist, sõltumata sellest, kas nad kasutavad sisemisi ressursse või vabakutselisi. Liidu kohtud peavad jätkuvalt töötama kollegiaalselt ja sõltumatult ning austama nõupidamise salajasust.

Liikmesriigi tehtava mis tahes kirjaliku või suulise tõlke puhul kerkiks samuti kvaliteedi küsimus, kusjuures eespool nimetatud probleeme suurendaks terminoloogiliste valikute killustatuse oht, autonoomsete mõistete mittetundmine ja versioonide heterogeensus.

Nagu näeme, saab Euroopa Kohus oma ülesannet täita ainult täieliku ja kontrollitud mitmekeelsuse kontekstis. See puudutab ühelt poolt tema õigusemõistmise ülesannet, mis sõltub väga suurel määral dialoogist poolte, riiklike asutuste ja eelkõige liikmesriikide kohtute vahel, ning teiselt poolt tema kohtupraktika levitamisest.

Parim ja tõenäoliselt ainus mõeldav mitmekeelsuse juhtimise süsteem Euroopa Kohtus on see, mis seisneb selle nurgakivi toimimise ja mõju haldamises asutusesiseselt. Arvestades mitmesugust kokkuhoidu, sealhulgas tsentraliseeritud töökorralduse, terminoloogia, koolituse, välistõlke või IT-vahendite mastaabisäästu, on see ka kõige odavam ja tõhusam lahendus varjatud ja nähtavate kulude seisukohalt.

Kokkuvõtteks võib öelda, et Euroopa Kohtu mitmekeelsusest loobumise maksumust on illusoorne hinnata. Ainuüksi võimalike tagajärgede loetelust piisab, et näidata, et Euroopa Kohtu mitmekeelsuse hind jääb tagasihoidlikuks võrreldes selle puudumise hinnaga. Lõpetuseks, mitmekeelsuse haldamise ja rahastamise koormuse üleviimine liikmesriikidele tekitaks ebavõrdsust, viivitusi ja ebakindlust ning seaks kahtluse alla nõupidamise saladuse, mis on Euroopa Liidu Kohtu moodustavate kohtute sõltumatuse oluline tagatis.

Kokkuvõte

Mitmekeelsus on ühtaegu nii protsess, investeering kui ka väärtus.

Protsessina kaasneb see Euroopa Liidu Kohtus toimuvate menetlustega. Selle institutsiooni kaks kohut, Euroopa Kohus ja Üldkohus, võivad vastu võtta avaldusi ja taotlusi ükskõik millises liidu 24 ametlikust keelest; pooltel on õigus olla ära kuulatud selles keeles ning kohtupraktika peab olema kättesaadav kõikides ametlikes keeltes. Seetõttu tuleb tagada kirjalik ja suuline õigustõlge kõigis 552 võimalikus keelekombinatsioonis, kõrgeima kvaliteediga, parima hinnaga ja Euroopa õigusemõistmise korrakohase toimimisega kooskõlas olevate tähtaegade jooksul. Selleks kasutab mitmekeelsuse peadirektoraat (DGM) kõigi liikmesriikide õiguskeeleeksperte. Ta ei tugine mitte ainult nendele nappidele inimressurssidele, vaid ka järeleproovitud meetoditele, nagu pidev koolitus, terminoloogia, vahenduskeelte kasutamine ja pidev mõtlemine võimalikule säästmisele, samuti kõige kaasaegsematele vahenditele, mida ta aitab luua ja hooldada, olgu need siis mitmekeelsed institutsioonidevahelised andmebaasid, uusimad tõlkimist toetavad tehnoloogiad, nagu neurotõlge, või võimsad metaotsingumootorid.

Nagu käesolevas raamatus selgitatud, ei ole õiguslik mitmekeelsus ainult DGMi küsimus. Kahe kohtu ja institutsiooni osakondade toimimine põhineb iga päev mitmekeelsuse ja õigussüsteemide paljususe kultuuril. DGM on kindlasti selle mitmekeelse toimimise kõige nähtavam osa, kuid kohtukantseleid ja kõik kohtute töö abistamise ja toetamise eest vastutavad teenistused tegutsevad sama loogika alusel ning ka nende organisatsiooniliseks teljeks on ühtaegu nii õigus- kui ka keelekompetents.

Investeeringuna tagab mitmekeelsus kohtute korrakohase toimimise, mis omakorda aitab kaasa demokraatia ja õigusriigi põhimõtete ning vähemuste austamisele toetuva Euroopa projekti kui terviku nõuetekohasele toimimisele. Kuna Euroopa Liidu poliitiline, sotsiaalne ja majanduslik panus on ühtaegu märkimisväärne kui ka hädavajalik, tuleb säilitada mitmekeelsus kõikjal, kus see on selle panuse tingimuseks või hoovaks. Euroopa Kohtust rääkides on juurdepääs õigusemõistmisele ja õigusele oluline siseturu ja liidu poliitikate nõuetekohaseks toimimiseks üldiselt, sealhulgas selle sotsiaalse ja keskkonnavalase mõõtme jaoks. Selle aluseks olevat mitmekeelsust saab heades tingimustes hallata ainult selle institutsiooni kontrolli all, sest vastasel juhul väheneks tõhusus ja tuleks teha kohtunike sõltumatuse seisukohalt põhimõtteliselt problemaatilisi mööndusi.

Lõpetuseks, mitmekeelsus on eelis, liidu oluline väärtus ja põhiõigus. Euroopa rahvaid saab ühendada mitmekesisuses ainult siis, kui nad austavad täielikult oma identiteeti ja kultuuri, mille keskmeks on nende keeleline pärand. Keelte võrdsuse eiramine tähendaks rahvaste võrdsuse eiramist ja kodanikelt sellise liidu äravõtmist, mis saab kuuluda ainult neile, sest ilma nendeta on see mõttetu. Võib-olla tuleks nõustuda ka sellega, et kui ühe või mitme keele eelistamine määraks meelevaldselt võitjad ja kaotajad, siis mitmekeelsuse säilitamine loob ainult võitjaid, sest see seab kõik kodanikud võrdsesse olukorda, säilitades samal ajal kultuurilise ja õigusliku paljususe ja mitmekesisuse, mida me kõik, olenemata meie keelest, oma igapäevaelus rikastame.

Käesoleva raamatu eesmärk on tutvustada, selgitada ja kaitsta institutsioonilist mitmekeelsust. Kuid mitmekeelsus, mis käib käsikäes mitmekülguse ja lõimumisega, on sama oluline ka väljaspool liidu institutsioone. Ka liikmesriikides muutub keelelise pluralismi küsimus üha teravamaks, kuna globaliseerumine ja digitaalne revolutsioon nõuavad lihtsamat ja kiiremat teabevahetust.

Kogemuste ja mõtiskluste kogumik, mis moodustab selle raamatu teise köite, illustreerib jõuliselt kultuurilise, keelelise ja õigusliku pluralismi võõrandamatut väärtust.

Sõnastik

Akrediteerimistest

Test, mille vabakutselised tõlgid peavad läbima, et pääseda kolme Euroopa institutsiooni (komisjon, parlament, Euroopa Kohus) ühisesse konverentsitõlkide nimekirja (AIC) ja töötada nende heaks.

CAST-nimekiri

Lepingulise töötaja valimise vahend. CAST-nimekirjad pärinevad Euroopa Personalivaliku Ameti (EPSO) hallatavast andmebaasist, mis kogub eri tegevusüksustes ja eri ametikohtadel lepingulise töötajana töötamise taotlusi. CAST-nimekiri toimib kandidaatide reservina, millest institutsioonid saavad värvata ajutisi töötajaid.

Eemalasuv koht

Videokonverentsi seadmetega varustatud ruum, kust võtab sõna pool, kellel on lubatud esitada oma kohtukõne kaugosalejana. Seega võib see pool osaleda menetluses videokonverentsi teel. Iga tema sõnavõtt tõlgitakse ja ta saab kuulata istungi tõlget oma keeles.

Euramis

Institutsioonidevaheline tõlkemälu haldussüsteem. Kõigi institutsioonide pakutavad tõlkemälud sisaldavad muu hulgas liidu õigusloomega seotud dokumente ja kohtupraktikat.

EURêka

Institutsioonisisene otsingumootor, mis pakub ühtset juurdepääsu kohtudokumentidele ning institutsiooni õigus-, menetlus-, dokumentaal- ja terminoloogilistele analüüsiandmetele.

eTranslation

Euroopa Komisjoni poolt liidu institutsioonide ja liikmesriikide ametiasutuste jaoks välja töötatud neuromasintõlke teenus. Euroopa Kohus panustab rahaliselt eTranslationi hooldusesse, täiendamisse ja arendamisse institutsioonidevahelise koostöö raames.

Ta teeb komisjoniga otsest koostööd, et töötada välja spetsiaalselt kohtute tööks kohandatud tõlkemootorid.

Funktsionaalne tõlkekomplekt

Mitmekeelsuse peadirektoraadi (DGM) raames Trados Studio tõlkeprojekti loomiseks vajalike failide kogum. Funktsionaalne tõlkekomplekt sisaldab tõlgitavat teksti (Studio tekstiredaktori kasutatavas formaadis), asjakohaseid tõlkemälusid ning tõlkimisel abiks olevaid dokumentaalseid ja terminoloogilisi ressursse. Alates 2019. aastast sisaldab see ka neuromasintõlke ettepanekuid institutsioonidevahelisest eTranslationi süsteemist või turul kättesaadavast vahendist DeepL.

IATE

Institutsioonidevaheline terminibaas, mis on üldsusele kättesaadav (<https://iate.europa.eu/home>). Alates 2020. aastast hallatakse Euroopa Kohtu loodud õigusterminoloogiat otse IATE andmebaasis.

Järeltõlge

Tõlketehnika, mille puhul tõlk tõlgib – tavaliselt märkmete abil – kõneleja sõnu pärast seda, kui viimane on lõpetanud oma kõne.

Kabiin

Mõistet kasutatakse kujundlikult, et viidata kas suulise tõlke meeskonna osale, kes tõlgib kohtuistungil teatavasse keelde, või administratiivsele allüksusele, mis koosneb ühe ja sama keele tõlkidest.

Kohtuasja kontaktisik

Menetluskeeke osakonna jurist-lingvist, kes vastutab erinevate ülesannete täitmise eest, et hõlbustada eelotsusetaotluse menetlemist ja tõlkimist (väljajätud, anonüümseks muutmine, kokkuvõte, selgitused, ülelugemine jne).

Lähtekeel

Keel, millest tõlgitakse.

Omissis

Eelotsusetaotluse tekstist „kohtuasja kontaktisiku“ poolt tehtud väljajätud, et vähendada tõlke mahtu, moonutamata seejuures dokumendi mõtet ja olemust. Kontaktisik lisab süstemaatiliselt nurksulgudes lühikese teabe kustutatud lõikude sisu kohta. Eelotsuse küsimuste osas väljajätte ei tehta.

Releekeel

Keel, mida kasutatakse suulise tõlke puhul lähte- ja sihtkeele vahenduskeelena, kui otsetõlge ei ole võimalik, kuna ei ole või ei ole võimalik leida tõlki, kes valdab soovitud keelekombinatsiooni. Erinevalt vahenduskeelest ei ole releekeel varem kindlaks määratud, vaid see valitakse vastavalt kohtuistungil konkreetsetele asjaoludele.

Retuuri keel

Võõrkeel, millesse tõlk võib olla sunnitud tõlkima oma emakeelest.

Ruumide sidumine

Tehniline sekkumine, mis seisneb peamise koosolekuruumi suulise tõlke kabiinide ühendamises teise ruumi kabiinidega. Seda meetodit kasutatakse siis, kui põhiruumis ei ole piisavalt kabiine, et mahutada kogu kohtuistungile määratud tõlkide meeskond. Seotud ruumis töötavad tõlgid seejärel teletõlkega, kasutades põhiruumist saadetud heli ja pilti.

Sihtkeel

Keel, millesse tõlgitakse.

Suuline tõlge videokonverentsi teel

Töökorraldus, mille puhul tõlk viibib enamiku koosolekul või kohtuistungil osalejatega samas kohas. Ta näeb kõnelejat videoühenduse kaudu ja kuuleb tema sõnavõttu heli edastamise kaudu.

Sünkroontõlge

Tõlketehnika, mille puhul tõlk, kes istub kabiinis, kuulab kõnelejat kõrvaklappide kaudu ja kordab kohe teises keeles sõnumit mikrofoni. Tõlge edastatakse tehnilise lahenduse abil kuulajate kõrvaklappidesse.

Teletõlge

Töömeetod, mille puhul tõlk on osalejatest erinevas kohas. Ta näeb kõnelejat videoühenduse kaudu ja kuuleb tema sõnavõttu heli edastamise kaudu.

Tõlkemälu

Keeleline andmebaas, mis sisaldab tõlkeühikuid. Iga tõlkeühik koosneb ühest dokumendist pärit tekstisegmendist (fraas, lause, lõik) ja samast dokumendist pärit vastavast segmendist teises keeles.

Vahenduskeel

Keel, mida kasutatakse õigustõlkes lähtekeele ja erinevate sihtkeelte vahelise keelena, kui otsetõlge ei ole võimalik. Mitmekeelsuse peadirektoraadis on kasutusel viis vahenduskeelt: saksa, inglise, hispaania, itaalia ja poola keel, kusjuures kõik need keeled vahendavad varem kindlaks määratud keelte rühma (nt hispaania keel on vahendajaks läti, ungari ja portugali keelele). Jurist-lingvistid nn vahenduskeele osakondades teevad lühikese aja jooksul originaalist otsetõlke, nii et nende kolleegid teistes osakondades saavad tõlkida sellest vahenduskeele versioonist, mis seejärel toimib originaalina.

Võrdlev mitmekeelne õigussõnastik

Mitmekeelsete ja mitut süsteemi hõlmavate terminite kogumik, mis põhineb jurist-lingvistide poolt välismaalaste õiguse, perekonnaõiguse ja kriminaalõiguse valdkonnas läbi viidud võrdleva õiguse uurimistööl.

Keelte ja ISO koodide protokolliline järjestus ¹³⁷

Originaalkujul	Eesti keeles	ISO kood
български	bulgaaria keel	BG
español	hispaania keel	ES
čeština	tšehhi keel	CS
dansk	taani keel	DA
Deutsch	saksa keel	DE
eesti keel	eesti keel	ET
ελληνικά	kreeka keel	EL
English	inglise keel	EN
français	prantsuse keel	FR
Gaeilge	iiri keel	GA
hrvatski	horvaadi keel	HR
italiano	itaalia keel	IT
latviešu valoda	läti keel	LV
lietuvių kalba	leedu keel	LT
magyar	ungari keel	HU
Malti	malta keel	MT
Nederlands	hollandi keel	NL
polski	poola keel	PL
português	portugali keel	PT
română	rumeenia keel	RO
slovenčina (slovenský jazyk)	slovaki keel	SK
slovenščina (slovenski jezik)	sloveeni keel	SL
suomi	soome keel	FI
svenska	rootsi keel	SV

137 | Tabel on koostatud väljaannete talituse institutsioonidevahelise stiilijuhendi järgi. Aluseks võetud detailsem tabel on kättesaadav järgmisel aadressil: <https://publications.europa.eu/code/et/et-370200.htm..>

EUROOPA LIIDU KOHUS

L-2925 Luxembourg
Tel. +352 4303-1

Euroopa Kohus internetis: curia.europa.eu

Käsikiri valminud detsembris 2022

Andmed esitatud seisuga 31.12.2021

Institutsioon ja tema nimel tegutsevad isikud ei võta endale vastutust ülal esitatud teabe kasutamise tagajärgede eest.

Luxembourg: Euroopa Liidu Kohus | Mitmekeelsuse peadirektoraat
Teabe peadirektoraat | Kommunikatsiooni direktoraat
Väljaannete ja elektroonilise meedia osakond

Luxembourg: Euroopa Liidu Väljaannete Talitus, 2023

Fotod: © Euroopa Liit, 2019–2023; © Alan Xuereb, Kunstnik, 2023;
© Joseph Alfred Izzo Clarke, Ülesvõte, 2023

©Euroopa Liit, 2023

Allikale viitamise korral on reprodutseerimine lubatud.

Ilma autoriõiguste omaja loata on keelatud kasutada või reprodutseerida fotosid või dokumente, mille autoriõigused ei kuulu Euroopa Liidule.

Print	ISBN 978-92-829-3744-0	doi:10.2862/763448	QD-03-21-498-ET-C
PDF	ISBN 978-92-829-3879-9	doi:10.2862/3314	QD-03-21-498-ET-N

Mitmekeelsus, milles väljenduvad ühtsus mitmekesisuses ning sügav austus Euroopa Liidu kultuuriliste ja keeleliste identiteetide vastu, teeb võimalikuks iga kodaniku õiguse pöörduda institutsioonide poole omas keeles ja saada samas keeles ka vastus.

Mitmekeelsuse põhimõte ja toimimine on kirjas erinevates õigusaktides, eelkõige esimeses EMÜ poolt vastu võetud määruses 1/58, mis on endiselt jõus. Kuid sama moodi nagu demokraatia püsimiseks, tuleb ka mitmekeelsuse säilimiseks teha pidevat selgitustööd, laskmata silmist pikaajalist visiooni. Mitmekeelsuse vajalikkus seatakse nimelt tihtipeale kahtluse alla kiiruse või kokkuhoiu ettekäändel, nagu tähendaks selle olemasolu pigem piiranguid kui meie ühist rikkust.

Euroopa Liidu Kohtus on mitmekeelsus eriti oluline, sest see kujundab menetlusi algusest peale ja tagab lõpuks, et kohtupraktika on kõigile kättesaadav nende emakeeles. Seejuures on jätkuvalt kesksel kohal õigustatud vajadus tagada tõhusus ja piirata kulusid, mistõttu toimub pidev analüüs ja kasutatakse täiel määral ära tipptasemel tehnoloogiat, et pakkuda kodanikele alati parimat teenust.

Käesolev teos vaatleb ajaloolisi, õiguslikke ja poliitilisi aspekte, mille tulemusel on tekkinud tugev institutsionaalne mitmekeelsus kui abivahend võrdõiguslikkuse, kaasamise ja progressi edendamiseks. See tutvustab kohtu keeltekasutuse korda ja seda, kuidas eelkõige suulise ja kirjaliku õigustõlke teenistused mitmekeelsust praktikas rakendavad. Teos annab ülevaate seisukohtadest ja argumentidest, mida ajakirjanduses ja õiguskirjanduses sageli esitatakse, et pakkuda objektiivsete analüüside põhjal välja julgelt ettevaatav ja optimistlik tulevikunägemus.

EUROOPA LIIDU
KOHUS

Thierry Lefèvre, mitmekeelsuse peadirektor

—

Mitmekeelsuse peadirektoraat

—

Teabe peadirektoraat
Kommunikatsiooni direktoraat
Väljaannete ja elektroonilise meedia osakond

Mai 2023

ISBN 978-92-829-3879-9

doi:10.2862/3314

QD-03-21-498-ET-N

